

119

año 1522 n. 124 B.

Prologus huius operis.

So. j.

In nomine domini no

stri Jesu christi. Incipit doctrinale florū artis notarie: cū allegationibus iurium vbi opus est legibus et decretis.

Scribere cleri

culis paro paruis clausulis doctrina le flor vt def notarij erudiri riuulis doctrine et mox. Ego inq̄ humilis notarioz minister quorūdam meoz amioz precibus condescendens opus mihi grande: cum sim intellectus et sciētia rudis et remissus aggredior de ois potētis dei iuuamine spem cōcipies:

qui balbutentiū linguas facit esse disertas: et cuius gratiā attit. a **C** Et gisse docuisse est. Ad inueniendum tabellionum suū notarioz: et qui cui? gratias in villulis et castris degunt eruditionē et p̄fectum: hunc decreui attigisse libellum cōponere: quē doctrinale florū merito inrulari volui. docuisse In eo siquidē ex diuersis vtriusq; iuris libris et scriptis aliozū est. Ita maioz meoz tractatibus: diuersa dicta ad artē notariatus et no. vba aut iurarioz instructiōem pertinent iam quasi dispersos flores hic in effectu si vnum collegi: vt iuuenes tabelliones siue notarij hunc perlegen: milia hares libellū informari et edoceri possint: quomodo artem notaria bēf i seruis debite valeat exercere. Et se tales vita et moribus erhibere: mone bñ quales ipsi? artis dignitas erigit et requirit. Et licet laudabilis gregorij summa Magistri Rolāndini bononiēsis. et alioz quorūdam cōpi pape qd̄ lationes videantur sufficere: tñ que in hoc libro dicuntur legem incipit. tibus prouidēte poterūt: nō obesse. vtpote tanq̄ moderno tempo Scriptūri et moribus hominum magis congruentia. Natura quippe anti est. Et lequitatem spernēs semp̄ deproperat nouas edere formas. Unde gis i offi ipse Rolāndinus in sue summe p̄cipio refert quosdam ante ipm̄ cio matu ant iquis rēporibus fuisse prudentes viros qui sup̄ tractatū et in finali de strumētoz formas et ordinatiōes quasdā seu summas cōpilatio. cōi apone composuerūt: que propter viuientium mores et cōsuetudines stolorū: immutate quasi in dissuetudinē abierāt. ita q̄ oportuerit antiqs̄ obmissis ritib? nouellam formā sicut in multis alijs: ita in cōtraetuum dispositionib? inuenire. Et cū a dicti rolandini rēporē ducenti anni et ultra superint: quod ipse de alijs refert id. de conūc dicere possumus. nō quidē ei? summā et traditionem sciētificam aspernēdo: sed potius adherēdo. et vt cum p̄posui doctrina et sapientia in plurib? imitariōib? huius rēporē quēdam supad

1. 20/42

dendo ac mutando ratiōdo ea que nouis et modernis hominū moribus et malitiosis ac perniciosis subtilitatibus congruenti⁹ pertinere et obuiare videntur. Hoc autem opusculum quis iuris non resplendet margaritis? non est tamen aliquo modo resplendet occultandū. Valui etenim in ipso verborū vtens planicie veritate deat maris assequi limitem q̄ celoz stellās assequendo incurrere falsitatis errorem. Et quia in humanis inuentibus nil perfectū inueniuntur: supplicio legentibus vt si quid male dictum vel iuri absonū resplendet aut incompositum in presenti libello inueniat liuoz aculeo p̄cedet vt. j. terminislo caritatiua correctione emendat.

¶ Diuisio artis et presentis libelli.

¶ Quia autem notarie siue tabellionatus ars in tres diuisas partes principales: scilicet in contractus et ultimas voluntates: in processus seu acta iudicialia: et in rescripta. vel fm̄ alios diuisid̄ sic: quia tota v̄t et ars notarie aut contractū aut vltimā voluntatē aut iudiciorū formam respicit et naturam: de quibus oibus tractare auctoritate esset perutile: veritatem de prima tanq̄ digniori et principali parte primis tractare intendo p̄mittēdo q̄dam p̄ambula quasi ante p̄dicamētā ad presentes artis elucidationem et inueniēdo ac simpliciorū notariorū informationem pleniorē. Non enim sufficit tabellioni instrumētā et alias publicas scripturas sci re componere: quinimo oportet eum circa plura alia eruditus esse: ad hoc vt debite sumuvalcat officium exercere prout sequentia apertius declarabunt. De alijs v̄t duobus partibus in fine libri si deus permiserit quedā licet pauca forte addici. De illis enim certas et determinatas regulas tradere esset difficile. Attenta diuersarum curiarum diuersitate stillozum.

¶ Quid sit notarius siue tabellio.

¶ Scit notarius siue tabellio p̄sona publica p̄pter publicā utilitatē ordinata: superioris auctoritate munita. Unde iura inter dū nominatū notarium suū publicū: eo q̄ cuiq̄ requisitū seruire tenet. vel quia de publico salarium olim recipiebat. Vel p̄t dici seruus a seruo: q̄ fideliter seruire debet ea que sibi scribenda committuntur. Dicit etia notarius a notando siue a nota: q̄ i actis redigitur que corā eo agunt. Instrumētū tñ nō debet scribi per notas siue p̄ signa. Nā pedius scribit notas nō esse lras. Et tñ a notis d̄: notarius vt p̄dictus est. Tabellio vero d̄: a tabula q̄ in tabulis scribit siue scribere olim solebat. Quā tabella nomē diuinitū est de tabula. Et dicitur tabella quasi parua tabula et inde tabellio: quasi in paruis tabulis scribens.

¶ Quis potest facere tabelliones siue notarios.

¶ Sunt facere tabelliones siue notarios d̄ns ap̄tinens: peratorū reges habētes supremā et merū imperiū: a Papa inferiori cui cōsuetudo vel speciale p̄uilegiū papa uel imperatoris hoc sp̄aliter cōcesserit. Et fm̄ quos peratorū dā. Is qui regit vniuersitatē de cōsensu ipsi⁹ p̄t fa re. Nam cre tabellione. Et h̄l̄ comiteoz plati hoc p̄sit in suis terris siue notariū iurisdictionib⁹. Et ḡualiter notarios p̄t creare principes et d̄ni creati a papales suis territorijs. Ceterū notariū creati siue ordinati a ba papa vel rōib⁹ comitib⁹ seu platis vel alijs inferiorib⁹ nō tāte auctoritate imperatoris sunt sicut sunt creati a d̄no papa vel imperatorib⁹ aut rege. totē post.

¶ Que et quot attendi debent in creatione notariozum. sunt v̄bia. Abētes potestātē creandi siue faciēdi notarios mul q̄ cōdicē tum attendere debēt q̄ quales sunt illi q̄ a tabellio re instrumētū officij p̄moueri aspirant vt. s. sint etatis legi mēta. vt time moribus et sciētia cōprobati: de bonis etiam et habet v̄ honestis parentib⁹ p̄geniti. Primo ergo qui huius specu. cientem etate: vt vicesimū quintū saltē annū attingat. Etas nāq̄ edī. S. re iuuenilis huic nō b̄n̄ p̄gruit officio cū magis p̄sthe q̄ ratio re stat. vergetur. Secūdo debent sufficientē sciētia habere vt sciāt contractū et iurisdictionē substatialia debite intelligere. Et ipoz contractū varie: ta q̄ tates et differētia cognoscere: vt sic cuiq̄ cōtractus iura formā et bellio. ab suas clausulas siue p̄tes fm̄ illius exigentia valeant attribuere. alijs aut Et ad hoc expedit eos esse saltē grammaticos vt ydionia latinū creati nō recte et cōgrue sciāt ordinare et debite orthographiare. esset etiā p̄t instruis expedites iura ciuilia per certos annos audiuisse ad min⁹ li. mēta cōbrū institutionū vt ea q̄ scriberēt intelligerent. Sed q̄ dicemus necere nō de multis nostri temporis notarijs q̄ etiā grammaticalia rudimē: si in repta positis ignorāt. Sic est de ipsis sicut de plurib⁹ p̄s byteris q̄ ris d̄noz nō perfecte legere sciūt. Ideoz nō bene faciūt q̄ b̄mōi ydionas corā q̄ et ignorantes ad tam ardua et digna officia admittunt. Nā multo b̄ creat. melius est vacare cathedras q̄ charedrare capras. Debēt etiam Quis au hanc artem siue officium exercere cupientes bonis esse moribus tem possedotari. De quibus iherius plenius dicam. Lertio debent esse fit creare de bonis et honestis parentibus geniti: ne vilitate persone tam notarios excellens vilescat officium. Attendenda est filialiter persone cō v̄ditio ibi d̄tio vt sit homo liber non seruus vel monachus aut religiosus: in d̄cro nō dānatus vel deopotatus aut alia vili conditione notatus. S. restat v̄bi. Sed

¶ Rduū et magne dignitatis est tabellionat⁹ officium: quia quis p̄t gneg auctoritatis: ita vt oia fere mundi negocia tabellio facere tanum fidei committant siue inter reges et principes siue iter bellio: impatores papāve aut alios iheriosos sunt pacta. Et b̄o summe nec.

mutuus cōsensu duoz vel plurū circa idē cōuentiū. Est em̄ cōtractus nomen verbale descendens ab hoc v̄bo cōtrabo cōtra bis. Et dicit̄ a con qd̄ est simul tractus quasi simul tractus. par

Sūt res em̄ cōtrahentes seiuicē trahere videtur. Sunt autē cōtra res autē. **C**us alij bone fidei: alij stricti iuris. bone fidei sunt emptio: ven ditiō: locatio: conductio: societas: quod fuit: permutatio: tutela: de actio. commodatum: bonorum diuisio: et quidam alij. Unde actiones et **S.** actio: contractibus descendentes dicuntur bone fidei: non ideo q̄ in nū autē, eis tantummodo seruari debeat bona fides immo in quocunq̄ contractu et in quacunq̄ actione seruanda est bona fides. sed ideo quia in his et v̄berans id est abundans bona fide seruari de bet vt scilicet iudex pleniorē habeat potestatem ad omnia cri genda que suadet equitas bona fides. Alij v̄o cōtractus et actio nes et eis descendentes dicuntur stricti iuris: eo quia nō venit in eis nisi id quod stricte exigit contractus seu actionis natura: lis vel qd̄ principaliter in obligatione et inter partes actum. sic ut sunt omnes stipulationes: cautiones: satisfidationes: fidei ius siones: emp̄iteosis et similes. Sunt etiaz quidā contractus de iu regentium introducti: veluti oēs fere contractus bone fidei. Et quidam alij sunt de iure ciuili vt sunt omnes cōtractus stricti iu ris de quibus preactū est: sed ista nihil aut parum notarijs pro ficiūt: et ideo quo ad ea sufficiat quod dictum est. Circa vero cō tractus qui redigūt̄ in scriptis scire debes q̄ cōtractus sic ces lebrati nō for̄tuntur effectum nisi cum in scriptis sunt redacti.

Sūt redacti. Et debet huiusmodi scriptura in mūdū esse redacta: et partibus vt habet lecta ad eas absoluta: et intelligitur in mundum esse redacta id est de fide est in scriptura sine immundicia et vituperatione consistente: q̄ instrū. l. scriptura immūda vituperosa est suspecta. vnde si c̄barta est di uersis manibus scripta non est mūda nec sine suspitione. cū dicitur a partibus lecta et absoluta: intelligitur q̄ debet coram eis esse lecta et ab eis approbata ideoq̄ notarius dum aliquem contractum in scripturis redigit: debet cum partibus cōtrahentibus legere quemadmodum scripsit et dare intelligi bene seriatim et distincte non percurrēdo et verba precipitādo sicut nostri faciunt. Et dicto contractu sic lecto si partes assentiant et appro bent talis contractus dicitur tūc a partibus absolutus id est ap probatus: et tunc censetur esse perfectus. dicitur autē scēda a scē do scēdas: quod idem est q̄ concordo as. vnde scēda idem est qd̄ concordia cōventionalis partium in scriptura publica redacta. Et est scēda prima scriptura quam facit notarius sup aliquo cō tractu. p̄t etiā dici istis eo q̄ mētē instruit fidē et reprobationē faciēdo de bis q̄ in ea p̄tinent. Sed instrū pp̄ie dicit̄ c̄barta manu publica scripta signata et in publicam formam redacta.

Quod in omni contractu perfecto quattuor cause assignātur. Et q̄ aliud est substantia aliud natura contractus.

Icut in rebus naturalibus et artificialibus quattuor assignantur cause: scilicet efficiens: materialis: formalis et finalis. Ita et in quolibet contractu perfecto eedē cause concurrunt. Unde causa efficiens in contractibus est ipse partes cōtrahētes. Causa vero materia lis est res super qua cōtrahitur. Causa formalis est forma seu or dinatio ipsius cōtractus. Causa finalis est intentio sive finis quē intendūt partes cōtrahentes. Unde si cōtractus peccet si deficiat in aliqua dicitur quartū causamur vt quia partes contractabē tes sunt tales q̄ talem cōtractum inire seu facere non p̄nt: vel qz res super qua cōtrahitur in tali contractu cadere nō potest: vel qz ipse contractus nō habet suā debitā formam quā eius. natu ra desiderat: vel qz finis et intentio illius contractus et partium cōtrahentium est illicitus et a iure reprobatus. Talis contractus sic peccans est inualidus et per consequens notarius illum scri bere seu recipere non debet. Preterea sciendum est q̄ in quolibet cōtractu p̄fecto principaliter duo considerantur: scilicet substantia et natura. et quibus aliquibus videantur esse idē: multū t̄ inter se differunt. Nā substantia contractus ei qui dat esse ipsi contra cui. natura vero nō dat esse fed nascit̄ ab esse cōtractus ias per fecit: ita t̄ q̄ inter perfectiones et naturā illud est mediū. natura enim rebus p̄fectis inest. et est vis seu vigor ipsius cōtractus ab eo progrediens siue nascens. sicut dicimus q̄ cōtractu nascit̄ obligatio: et ex obligatione actio: sed substantia imp̄c̄fectum dicit ad esse perfectionis. Et est partes sine clausulis cōtractus de bito modo formare. Forma etiam est quidā modus a iure tradi tus. Materia vero est subiectum forme et in facto cōstitit. et ista scire est vtile notarijs ad euadendū multas questiones quas frequenter solēt facere domini legisse simplicibus notarijs qui parum aut nihil in iure viderunt.

Quod notarij verborum p̄licitatibus non vtantur.

Mala et reprobata est quozūdam nostri typis notarioz cōsuetudo: q̄ tot et tantas in suis publicis instrumētis et scripturis immergunt verborū siue dictionū in utilit̄ p̄licitates q̄ h̄mōi instrumētōz et scriptura rā sentētia interdū ex hoc q̄ plurimum offuscatur. Et in tantū talibz superfluis et hostiariis sua instrumenta et scri pturas extendūt vt partes plus in duplo vel amplius q̄ debeāt et cōtractus natura erigat soluere cōpellunt. Unde tēpore meo fuit quidā quē propter v̄banitatem notariē omittō: qui adeo ad insanos mores deductus suas circa pecuniarū extorsiones dānabi

les larabat habenas instrumeta fur furabat: quod non dico i dum plum immo in quadruplum q amplit? vltra rationis debita illuz ascendere faciebat: intantum q facti eius nome r cognomen ceteris erat dissimile: ita in hoc sibi similem non habebat. Abstineat igitur notarius a talibus attendentes ad more r stillu antiquoꝝ notarioꝝ qui benevibus r succinctis verbis r pertinentibus mteyebant. Et si velint dicere q hmoi subtilitas maior est q olim. Et ita opz huius tps infa nota sunt iudicis r clausulis vt hmoi malicie r dolosis subtilitatib? obuiet. Fateor quide q iura vulgare pro uerbium inter parum r nimium cõsistere debet debita mensura: nec tales ad finem predictum hoc faciunt: qz forte nec scrierit talia ordinare sed poti? vt amplioꝝ pecunias a partib? extorqueat, custodiant suas cõscientias qm sine dubio restitutione tenentur: nec credo eos posse absolui absqz satisfactione r emenda.

Quod in chartis seu publicis instris rasure fieri non debent.

Aduertat etiã tabellioes siue notarij vt in suis publicis instris seu chartis nullas si fieri possit faciãt rasuras: qz ex hoc reddidit instrum de falso suspectu: r precipue i substantiãlib? vt sunt ann? dies: nomẽ impetratoꝝ vel principis. Itẽ nota partiũ contrabentiũ r noia siue demonstratiões rerũ sup quibus contrahit. Item si sit contractus emptioẽ r uenditioẽ pãcia: r si cõtractus obligatiois summa siue quãtitas in obligatiõẽ deducta: r si partes se obligent alteri curie spãlitate: si nomẽ illius curie est locus suspetus. Item noia testiu r nomẽ ipsius notarij r locus vbi talis cõtractus celebrat: r silia. Si adẽ cõtingat aliqua fieri rasuras qd nisi in prima linea reficiat charta qm ex hoc reddent multũ vitio perosa. Et si talib? notarij poterit tali charte siue instrũ apponere siã faciedo de hmoi rasura mentionẽ in fine charte ante signum suũ sic dicendo. cõstat mihi notario de rasura siue rasuris iubem? i factis superari? in tali linea r in tali dictioẽ seu dictioib? quod ex roze r vitio pcesserũt. Tã rasura nã reddidit instrũ suspectũ qm in loco rasure est littera scripte manu eiusdem notarij: nec nocet rasura qãdo. on est in loco suspecto vt pãcipi: r qm notarius dicit: qd supra est abbas. Et ali loco manu propria feci: r quãdo ex pcedenti r sequenti. Et ita et ita debere esse in particula rasa senta. S. ficat est ibi scriptũ. verũm si sint multe rasure r in locis suspectis igit. An pulerẽ q tale instrũ reficere causa cellature i chartis seu instrumetis pub. nullo modo fiat. nã talia totã chartã vituperãt r fidẽ eidẽ tollit. Idcirco eas aut om. nã alias parti tabellioes in fine instrũ ante suũ signum cum aliquo signo addere nisi tandẽ omisse forent q duas vel tres lineas charte excederent: tunc em cõsulo q tota

charta siue instrũ reficiat. Et sic dictũ est de rasura in prima linea sic: r si fuerit aliqua dictio omisã honestũ est q reficiat charta. nam prima charte linea super omnia debet esse munda.

Quod notarij in suis scripturis publicis seu cõtractib? nihil debet asserere vel affirmare nisi ea solũ de qb? eis legitime pstat.

Bursus tabellioes r notarios monco ne i suis instris r scripturis publicis aliq affirmet vel asserat: nisi ea solũ de qz bus legitie eis dicat. Sz his vtant vbi vbi dixit. put asseruit r sibi bus. Tm si dicat notarij talis tradit r soluit tali tantã pecunie summa quã a tali habuerat seu receperat vel talis fecit r cõpleuit tali tale op? r sic de sibi bus: stulte agit illa simplr affirmãdo. nã dz ad huc. put dixit vel. put asseruit. Cõfessiones autẽ priũ secure pot apponere eo mo q cõfitem. Vbi gra dicioẽ sic. talis cõfessũs fuit recepisse a tali er cã tali tantã summa pecunie vel tale qd vel debere cõfessũs fuit. r. C. Lauat tñ ne apponat realiter numerãdo i pãtia mei notarij r testiu infra scriptoꝝ nisi pecunia fuerit in pãtia sui r testiu realr nũcerata r tradita: qz qhẽ exbibet pecunia in sacculo vel i cumulo r nõ numerat: sed ptes asserũt q ibi est tãta pecunia. Multi notarij in hoc errãt et possent ex hoc argui de falso si sup numeratiõẽ pecunie oĩres q stio inter ptes. Et hec cõter cõtingũt in cõtractu mutui maxie qm vsura interuenit: qz tũ mutuas inter dũ retinet interesse siue lucrũ pmi annu vel pl? r recipiẽs mutuũ e cõter? ppter affectio nem quã hz ad mutuũ recipiẽdũ: forte qz indigẽs valde est. Itẽ si po pecunie cõfessate realiter i pãtia notarij numeretur: r alia ps prehabita consteat faciat notarius de vtroqz mentionẽ. i hoc em magnũ vertitur periculũ. Et nota q si pecunia nõ interuenit pecunia vel dederit pecunias numeratã tali q tunc notarius erit periurus r puniendus. Nã notarius de partiũ voluntate non debet scribere numerationẽ falsã vel numerũ falsũ. Tã aliud est datio seu numeratio: aliud p̃fessio de recepto: r aliud sic esse: et aliud sic dici esse. Et notarij debet tñ scribere verba de eo qd a tñ vidit seu videre potuit: nõ aut qd numerari viderit si pecunia fit tñ in marsupio siue bursa nõ videat. nec debet in instrũ scribere q mũ. Ceter ille fuit cõfessũs talem summa pecunie recepisse spe future nũcerationis. cui? est rã: qz solũ debet scribere id de quo rogatus est. tãta ponit nõ enim spectat ad eũ scribere mentẽ cõtrahẽs. sed solũ vba ab Bar. i. l. eis. plata. Tm tñ optinũ? nota q si vnũ fuerit dictũ p̃hẽtesyl? quoties p ips notariũ dũ recitabat seu vba p̃ponebat q tract? r aliter se. Sed si peria? scriptũ nõ psumit falsẽ factũ: s p erroze nisi ex alia cõra nõ verifi. stãtia aliud appeat: pmissa sunt valde meti tenẽdas obfusãda. Tertio

Quod notarij amphibologias r equiuocationes in suis lex pos contractibus r scripturis vitare debent.

accedi
core. per
silem am
phibolo
gia dece

Auere etiā debet notarij siue tabelliones ne in suis instrumentis et scripturis publicis apponant amphibologias: id est dubias sententias ad diuersos sensus et intellectus se habentes. Est enim amphibologia figura grāmaticæ: dicta ab amphi qd̄ ē dubiūz bole qd̄ prius fuit est sententia vel locus qd̄ est p̄mo: quasi sententia vel dubi⁹ sermo. Et resus il Et causatur et duobus verbis modi infinitiui et duobus noibus le ditillit vel p̄nominibus accusatiui casus. vt dicitur o assida romanos mus reu vincere posse. refert enim Lucanus qd̄ femel fuit quidā rex orienz lidie. nā talis nominatus assida qui preparauit se ad bellum cōtra roma cū uellet nos t̄ dū uoluit inire bellū cōsuluit deos suos en in illo bello ros indicare manus uincere f̄ uel uinceret ab eis. L̄i demō loquens in idolo bellū L̄y r̄ndit vt in yeru p̄cederet cōtinef. Rex aut̄ ille intelligēs se ro ro regi p̄ manus uincere: inuicit bellum in quo fuit a romanis supatus. Et sarū con: rediens ad idolā multas in cū protulit blasphemias eo qd̄ cū de suluit ap̄ cepisset: demō aut̄ eidē dixit qd̄ male suū r̄sum intellexerat: qm̄ pollinez. ipse demō intelligebat romanos posse dictū regem uincere. Et Qui ei re sic ille rex remansit illusus a demone. Uides ergo dictū r̄sum cō spōdit. qd̄ tinere dubiā sententiā et posse et vi uerboz trahi ad diuersos in fi bellum tellectus et sensus. Aliud exemplū dari potest: vt si dicat notarij indiceret in suo instrumento sic. Itē transegerūt dicti petrus et guillelm⁹ regi per: dictū guillelmum debere t̄ posse eundē petrum cōpellerē ad sibi sarū: futu dandum t̄ soluēdum et causa p̄titis transfectionis decē libras tu r̄ esse vt ronef. qm̄ dubiū est an partes transigant et intelligant petrum magnum posse t̄ debere guillelmum compellerē vel econtra guillelmus. s. imperiuz cōpellerē petrū. Et multis alijs modis committitur hec figura subuerte quotienscūq̄ locutio siue sententia reddat̄ ambigua siue dubia vt rer. Qd̄i patet in hoc exemplo. puto te socium supere. Et sic de multis relligens similibus. Et in b̄mōi errore siue figurā amphibologie facilliter cretus de incidat̄ inuenens notarij artefite qui nouiter de scolis p̄ceden: iperio p̄ res ad arē siue officij notariarius admittūtur: est imātes se hēl sarū sub: las celi digito posse tangere qui nōdū se applicuerāt ad ea et qd̄ uertendo bus fluūt lac t̄ mel. Debet etiā sibi cauere notarij vt uerbis siue id̄sit bel dictionibus equiuociis nō utatur. et qd̄ hoc etas redderetur fen lā cyro re tentia dubia nisi eis adiungat̄ alias dictiones eas determinātes qd̄ p̄lar: siue restringēs. nā equiuocationes tollitur per adiuncta. Et yiet⁹ est in summa pcurare debet quātū p̄t notarij sua publica istrumē aut̄ a cy: ta et scripturas uerbis planis claris t̄ liquidis cōficere quacuq̄ ro et sic qd̄ figuras obscuritates t̄ tenebrositates ac uerborum inuolutor subuertit nes uitando: taliter qd̄ contractus siue negocij ueritas clare t̄ in magna l̄ relligibiliter possit apparere.

De dictione siue uerbo et. quo notarij siue tabelliones in suis p̄larū: vt notis p̄thocollis t̄ scripturis publicis sepius utuntur.

In his in quibus maius uertit̄ piculū cauti⁹ est: p̄e ipse cres cēdū t̄ doctrina plenio: est adhibenda. Et qd̄ tabel fas pura liones siue notarij frequenter hac dictione t̄ cetera bat̄is sus utatur suis notis siue p̄thocollis riterdū in c̄barts us regnū t̄ instrumentis publicis t̄ indistincte nō cōsiderato p̄pauer: loco seu modo: ideo de predicta dictione aliqua subf̄iciā ad eru. p̄uauer: ditionē semp̄ iuuenū t̄ simplicia notariozum. Scias igit̄ qd̄ hec tit. dictio siue uerboz et. p̄t poni t̄ scribi dupliciter: qz aut̄ scribif̄ b̄ue hoc modoz et. aut̄ scribitur longū hoc mōr cetera. p̄zio modo qd̄ scribitur breue: cōter ponitur in fine orōnis ind̄termina te: qz non regitur ab aliquo. Et tunc sub illo et. cōprehendit̄ illud qd̄ deficit in illo sermone. Pm̄ cōsuetudinē loquēdis in ma teria de qua loqm̄r siue tractamus. Aliud t̄ cetera quod scribi tur longū cōsueit̄ poni in oratioē d̄terminatē t̄ habet in oratio ne v̄bū cui referit̄: t̄ t̄c si istud t̄ cetera referatur ad aliqd̄ d̄eterz minarū: ad illud reducit̄ur: Pm̄ illud d̄eterminatur. Si uero nō habet certam limitationē tunc cōprehēdit̄ oia que sunt de na tura cōtractus uel rei que supponitur. Sz quid̄ dicem⁹ si nō d̄i cit t̄ cetera. sed dicit̄ t̄ reliqua. idē est dicere t̄ reliq̄ qd̄ t̄ cetera. Sed quid̄ si dicit̄ infra tunc significatio huius est qd̄ scribens in rēdit̄ omittēre aliqua que erant in medio t̄ assamere aliquid qd̄ erat infra vt patet in omnibus decretalibus. Tū nō habet illā si gnificationē quā habet dictio et. qz per et. uolo dicere qd̄ omiz to p̄ dictiones t̄ significo illud omittēre uolo. in primo aut̄ et. qd̄ scribitur breue est totū periculum: t̄ ideo non sine causa inuentū fuit uulgare. puerbiū. Lust odiat nos de? a et. notariorū. quoniā multi simplices notarij illud ind̄screte scribunt t̄ ponunt in fine oratiois ip̄secte siue incōplete: ita qd̄ nullo mō sciri nec intelligi p̄t qd̄ ipozet t̄ qd̄ supellendū sit. Sicut ego uidi femel i quadā nota p̄tinentē bonoz dispositionis: qua sic erat scriptū: si sint li beris et. dicas tu mihi qualiter suppleres siue extenderes illud et. si illa nota esset p̄ re extendenda. certe nullo modo bene nisi d̄ uimando. Cauent̄ ergo notarij ne dicta dictione t̄ cetera ita utā tur. Sed omnes contractuz clausulas cōtinentēs dispositiones siue conuentiones uel pacta ad longum absq̄ dictio t̄ cetera pro ut partes conuenerunt vt restatorz d̄spositer̄ conscribant t̄ tan tummodo in clausulis generalibus que iuxta stillum cuiuslibet notarij siue aliqua dubietate intelligit̄ extendi possunt predicta dictione utant̄. in c̄barts uero instrumentis publicis nullo mo do: nisi forte in eis aliqua alia scriptura insereretur que dictum t̄ cetera contineret. Qualiter aut̄em dictum uerbum siue dictio t̄ cetera declin. i seu interpretari t̄ extēdi debeat dicam inferi us in c. p̄riij. circa finem.

¶ Non
vr̄as. De
hac mate
ria Bartol
in. l. quo
tius. §. si
quatuor. §. i
de here.
insti. vbi
fatis cō:
cordat cō
auctore
nostro,

Quod notarij siue tabelliones litteris vel figuris numerus si
gnificatib⁹ in suis chartis seu publicis instrumentis nō vr̄atur.
Abellus iste nihil aliud vr̄inet q̄ simpliciter i iure
num notarijs familiaris instructioes: et circa hoc
versaf principaliter labor meus eruditus est et oī
parte. Dico ergo q̄ q̄dā sunt lfe q̄ certū nūer⁹ si
gnant seu designat pro certis numeris in diuersis
scripturis tab publicis q̄ priuatis describit: veluz
l. i. l. i. sola p̄ vnitate: bina p̄ duob⁹: trina p̄ trib⁹: quaterina pro
si non. ff. de here. insti. vbi fatis cō:
cordat cō auctore nostro,
¶ Quod notarij siue tabelliones litteris vel figuris numerus si
gnificatib⁹ in suis chartis seu publicis instrumentis nō vr̄atur.
Abellus iste nihil aliud vr̄inet q̄ simpliciter i iure
num notarijs familiaris instructioes: et circa hoc
versaf principaliter labor meus eruditus est et oī
parte. Dico ergo q̄ q̄dā sunt lfe q̄ certū nūer⁹ si
gnant seu designat pro certis numeris in diuersis
scripturis tab publicis q̄ priuatis describit: veluz
l. i. l. i. sola p̄ vnitate: bina p̄ duob⁹: trina p̄ trib⁹: quaterina pro
si non. ff. de here. insti. vbi fatis cō:
cordat cō auctore nostro,

Quod notarij siue tabelliones litteris vel figuris numerus si
gnificatib⁹ in suis chartis seu publicis instrumentis nō vr̄atur.
Abellus iste nihil aliud vr̄inet q̄ simpliciter i iure
num notarijs familiaris instructioes: et circa hoc
versaf principaliter labor meus eruditus est et oī
parte. Dico ergo q̄ q̄dā sunt lfe q̄ certū nūer⁹ si
gnant seu designat pro certis numeris in diuersis
scripturis tab publicis q̄ priuatis describit: veluz
l. i. l. i. sola p̄ vnitate: bina p̄ duob⁹: trina p̄ trib⁹: quaterina pro
si non. ff. de here. insti. vbi fatis cō:
cordat cō auctore nostro,

de suis proprijs testamētis licet domesticis et familiaris.
¶ Cuius er vnico contractu plura instrumenta extrahi possint.

L q̄ dicitur possint inuenies notarij vtrum pluri
ma instrumenta de eodē actu conicere possint ita q̄
vr̄q̄q̄ sit originale. Scidēdū est q̄ quidā sunt contra
ctus in quib⁹ partes cōtrahētes vel earū altera ad
aliq̄ dādū r̄ soluedum faciēdū ve obligaf: veluti
debitoꝝ obligatioes: oīū cōstitutioes similes. Et ex his vni
cū tm̄ instrumentū extrahi r̄ cōfici d̄s. r̄ est ratio: q̄ lfe siue instr̄a
talia debitoꝝ solēt reddi debitoꝝ: debita in eis contenta solū
ueñ. nec recipi cōsueit aliud instr̄m siue alia lfe de solutioe. Et
ita si a editoꝝ haberet duo instrumenta seu duas lfas de eodē de
bito possit fraudare debitoꝝ eo q̄ res debita peti toties possit
quotiens instrumentū ex illa re debita appareat. vñ r̄ hoc d̄ bitoꝝ
ri possit periculū imminere eo q̄ preterit plurij instrumentoꝝ
rum debitum pluries peti possit. vr̄ est tamē q̄ si vnū solum
instrumentum reddiderit creditoꝝ suo debitoꝝ: non potest cōsi
cere aliud nisi de licentia superioris et parte vocata. f. debitoꝝ
et causa legitima suffragante: hoc est p̄imum sine fraude amise
rit r̄. solennitate adhibita: de quibus inferius dicitur plenius
suo loco. De alijs autē contractibus r̄ vltimis voluntariis puta
emptiois: donatiois: emphiteosiois: quitrationis: procuratiois:
emancipationis: tutelle: r̄ similibus: r̄ de testamentis causa
mortis: donatiois: r̄ codicillis r̄ alijs de quibus et pro q̄bus
nullum imminet periculum nec alicui pratum p̄iudicium hec
ret etiā si plura inueniētur publica instrumenta vnus r̄ eiusdē te
notis: q̄ sic plura instrumenta extrahi possunt cum per hec nullū
cuq̄ p̄iudicium paretur seu generari possit.

Estū numerū q̄ in quolibet p̄tractu debet adhiberi
dicere op̄s. Scidēdū ergo est q̄ vbi numerus testius
nō est diffinit⁹ siue determinat⁹ in iure duo tm̄ te
stes sufficiat ad plenissimā fidē. iuxta verbū dñicū.
q̄ in ore duoz vel triū stat oē vbi pluralis etiā lo
curio duoz numero est cōcēnta. diffinit autē in iure testij nume
rus in vltimis voluntarijs: q̄ in testamētis septē testes r̄ equir
tracū r̄ cedēdē. libz̄ auri i curate celebrato: r̄ i libertate p̄ epi ff. de tes
tola iter viuos datā: r̄ i lstrumēto manumissiois reddēdo duoz: r̄
in p̄fessioe creditoꝝis dicentis sibi solutū esse q̄ debebat recipere
r̄ i q̄busdā alijs q̄nḡ requirunt testes. Itē in iuctario faciēdo
in caute deponēdo i cōparatioe lfarū in insti fo in quo mulier p̄
tetur aliq̄. p̄ fideiussione accepisse. An quibus et exilis ternarij

ad nō ē
diffinit⁹.
vi habet
l. l. vbi nu
mer⁹. cū
sua glos
ff. de tes
tibus.

testiū numer⁹ dz adhiberi: qñs etiā sextenarius numer⁹ requiritur: vt in repudio mittendo: sed illud bodie nō est in vlu: qñs octonari⁹ numer⁹ vt in testamēto in quo fuit notari⁹ q̄ pro octo no teste habetur: qñs vnderari⁹: qñs quindecim: qñs decē z septem: qñs septuaginta in certis cōtractibus seu casibus specificatis in iure de quibus parā curādum est cū rarissime occurrāt. In alijs autē cōtractib⁹ sufficit duos testes adhiberi: vt p̄dictum est. attamē si tres vel plures adhibeantur potius prodesse poterit q̄ obesse: quia que superabundant nō solent vitare cōtractus. Cū tñ nota q̄ qñ in aliquo instrumēto recipiēdo adhibiti sunt duo notari⁹: tunc debet esse quatuor testes adhiberi. s. pro quolibet notario duo ad minus: z tūc quilibet tabellio siue notari⁹ vt detur reddere instrumētū in dicto eodē z vnico cōtractu qd nō posset si nō essent nisi duo testes tm: circa hoc pauci tabelliones aduertit: sed cū er plurib⁹ causis testes a testimonio repellant ideo cauti debēt esse notari⁹ quos z quales testes i suis cōtractibus z instris adhibeant z cōscribāt: vnde qz multiplices sunt exceptiones que testibus opponi p̄t z plūm valde foret eas oēs explicare sufficere ad presens qz testes sūe dignitate morum grauitate innitantur: videlicet q̄ sint boni p̄bi honesti perfecte eratis z alias omni exceptione carentes: testes em leues opinionis et inconstantes facile subornantur z variantur contra veritates contractus interdu deponentes: et quibus possent et notarius et partes contrahentes incurrere detrimentum.

In quib⁹ cōtractibus testes rogati esse debēt z in quib⁹ nō.

N dubiū reuocare possent iuuenes z simplices notari siue tabelliones vt trā in omni contractu testes rogati esse debeant an in quibusdā cōtractibus z alijs non. Ideo, sciendum est qz quidam sunt contractus in quibus testes adhibere debent rogati: qñ testes veluti in solutiōe facta creditor: eiusdē debiti qd erat i scriptis, debeant Item in solutiōe creditoris contentis sibi soluti. Item in di esse roga uotio quod est duorum coniugū separatio per iudicium ecclesie ti. vide i facta sūm canones. sed sūm leges diuortium est repudium missum l testum in scriptis per alterum et coniugibus alteris septē testib⁹ adhi facilitate bitis seu rogatis in scriptura dieēdo res tuas tibi habeto: quod cū aut. se non habet locum de iure canonico quīs propter aliquod canonici. que cum impedimentum alias fiat quādoqz inter coniuges separatio: vt dictum est: in qua nō requiruntur testes rogati: sed in alia Rogati, legali que ab aula recessit: vt dictum est requiruntur testes rogati. Item in testamentis debent testes esse rogati. in alijs autē contractibus z ultimis voluntarijs regulariter nō requiruntur rogati: licet quidam dicant qz bodie debent rogati: z intellige

q̄ debent esse rogati. i. certiorati qz ad hoc sunt adhibiti nō trās a C. de cunctis vel fortuiti. Sed p̄ que verba apparebit de rogatione: ueniētes Respondeo qz interrogabatur testes ad qd ibi erat. Et si dixit: narrati r̄rim eram? ibi incidēt z a casu tunc cōstat eos non fuisse rogatos. q̄s. Si autē dicat eramus ibi cōuocati ad hoc tūc cōstat de rogatione: quia idem ē rogare qz adhibere vt p̄dictum est. vnde si testis narrati dicit vidi a lōge. iste testis nō dicitur rogatus sed fortuitus: quia nō uas: mes interfuit in eodē loco: z ideo non videt adhibitus. Verāramen si lius nō testes fuerint rogati in aliquo contractu in quo non est necesse minasse eos rogare sicut multi notari⁹ faciunt sic dicendo. Acta fuerunt p̄fationes hec z presentibus testibus ad premissa uocatis specialiter z ro de q̄b⁹ p̄gatis nihil p̄iudicat instrumēto siue charte: quia superflua re fatiōib⁹ loquitur l. j. ff. de

De contractu et ordiis siue narratiōis.

Multi sunt cōtractus qz causam z originē trahūt ex antiquis seu p̄cedētib⁹ factis. Ideo in eoz et ordiis cōueniens est ip̄a facta prenarrare: ita tñ vt ex tali narratione ueluti et premissis cōclusio sequat z inferat ipse contract⁹: opz em qz narratiua cōtractui z contractus respōdeat narratiue: als aut nū ad aliud cōueniat z refras ridiculū z inopertens foret tales narratiuas p̄mittere. Cū opere p̄fectū z pulchriū valde est in arte notarie debitas rim⁹ vt congruas ac cōuenientes narratiuas cōtractibus qui eas desiderat scire debite applicare. Et eius namqz decorant contractus z melius cōcipiuntur: median⁹ z perficiuntur. In quibus autem contractibus hōi narratiue p̄mitti z apponi debeāt. dico qz in illis qui dependentia et occasione sumūt ex factis antiquis vt cū p̄dictū est cuiusmodi sunt transactiones: delegaciones siue donationes in solum donationes ob causam: quitrationes: donatō: cōstitutiones: venditiones rerū pupillarū z quarādā altarū personarum: z multi similes. Et similiter in quibusdā tractatibus fortaliqz narratiua iuris z facti simul vel iuris tm p̄poni putat les cōtractus et illis dependet. Et incipit hōi narratiue quādoqz per uerbum cum. quādoqz per uerbū sciens z attendens z attendens. Sup hoc p̄t talis regula dari z assignari. qz vbi cōtractus respicit utilitatem z cōmodum alterius partiōis trahēt im vt est donatio tūc narratiua incipere debet p̄ sciens z attendens: sed quādo et tali cōtractu vtrags pars sentit z participat cōmodum tunc eius narratiua debet incipi p̄ uerbum cū prout est transactio in solum otatio emphectōis et similes. Si nita autem narratiua solum incipi debet series ipsius cōtractus. Et hoc per uerbus hinc est. vel per uerbum igitur aut familia. vñ

quando narratiua fuit incepta per verbum cū: tūc sequi debet hęc
 a Diez est vel hic fuit vel tandē. L. i. m. aut fuit narratiua incepta p. vers
 ei? cele: bum sciens & attēdēs tūc debet tractatus inchoari per verbum
 bratōis. igitur. vel iccirco vel eapropter. v. l. per filia. Ceterū si plures nota
 Dies in rñ nostri temporis dictam regulam non obseruant sed vtunt. p
 isto pu: miscue dictis dieciōibus siue vbiis: licet autē dicte narratiue pre
 bilico sp. misso modo sciēde qñq; non sint de necessitate et essentia contra
 reqñr. ctū quibus apponunt: quia ille illis valēt & sunt efficaces: sunt
 vt notat tamen de bene esse ipoz cōtractuum & multum cōserūt ad intelli
 in. l. g. a gentiā eorūdem quādo modo debito facte sunt. In testamentis
 l. c. de autem & vltimis voluntatibus & etiā in contractibus inter viuos
 tabu. l. i. multi notarij magnas & pluras pzemittūt p̄fationes modicum
 f. Qñ au ad factū pertinentes nisi solū ad augēdū emolumenta que inde
 tēū dies percipiunt ip̄ si notarij. & hoc potius curiositas est q̄ vtilitas. Et
 incipiat quia vt ait philosophus in ethicis. facta particularia sub narra
 aut finia tione non cadūt: eo q̄ infinita sunt hominū agibilia que sub cer
 tur vide tis generalibus regulis bono modo cōplecti nō p̄tūt: ideo diffici
 in. l. Dolez. plurimū valde foret ponere de quibuslibet narratiuis et p̄la.
 re roma: sed fars tabellio siue notarius. put cuiusq; cōtractus natura re
 no. ff. de quiret. partes cōuenerint: poterit h̄mōi narratiuis formare.
 scribis. et

Quando dies incipit & definit: vtrum hora & locus con
 tractus in instrumentis apponi debeant.

Coniam certū est in omni contractu dies eius celebra
 tionis q̄ apponi debere. Et circa principē sine diei
 errare posset notarius siue tabellio anticipando vel
 postponēdo. Iccirco sciēdū est q̄ licet aliq̄ incipiāt
 & designāt diē a vespere in vespeream videlicet quo
 ad celebrationē diuinor. Et aliq̄ de mane vespereā & sic de luce in
 cōtinere lucē vtz quo ad iudicia eterēnda & aliq̄ de meridie in meridiēz
 vltimam quo ad cōtractus recipiēdos incipit & definit dies
 ue diem de media nocte in medianā noctem. Sed vt minus poterū notat
 ne vages rñ cōtractus de nocte recipiant nisi periculum vel casus necessi
 tatis occurreret vt in testamentis & vltimis voluntatibus moriē
 No. per tū & sibi bus. hora etiā nocturna est magis suspecta q̄ diurna: ho
 Alexan. ram autē celebrationis cōtractus nō est necesse apponere nisi in
 de imo. i. certis casib; puta in appellatiōe extraiudiciali quando ab illa
 l. si pluri to grauamine appellat vltima diē decēdū ad appellandum ira
 bus. S. lu duiti. tunc enim quia illud decēdū de hora ad horam & de mo
 tus. ff. mencio ad momētū computatur. Et posset esse dubiū an intra de
 solu. bal. cendium sit appellatū vel ip̄o die decēdū finito & cōpleto neces
 in. l. p̄se se est horā interiecta appellatiōis in iustō apponere. vt verbū
 scrip̄io gratia. Si sentētia a qua appellatē lata fuerit vel aliud graua
 ne col. ij. men illa tñ hora vespereoz & diē vltima decēdū appelletur opoz

set ante horam vespereoz appellare & ideo notarius hora appē
 lationis in suo instrumēto debet designare. Sile in acceptatiōe tra
 tus ne beneficiō ecclesiasticōz vigore gratie expectariue necesse est vel vtili.
 horam h̄mōi acceptatiōis exp̄rimere in instrō: quia si sint duo et publicā.
 peccantes qui p̄ior acceptat potius habere videtur. & ita in fini
 tibus casibus in quibus tēpus currit & mora docet. Itē locus cō
 tractus apponi debet in instrumentis: nec sufficiat dicere actum
 in tali villa vel ciuitate: sed designari locū specialis scē in tali do
 mo vel in tali vico seu platea & quod plus est locum loci est vtile
 designare. dicendo autem in tali ciuitate seu villa & in domo ta
 lis. & in aula seu porticu vel cenaculo dicte domus vel stabulo vel
 cellario aut horeoz: hec possunt ad multa pro contractus veritatis
 te exquirēda. sicut legitur de iudicio danielis qui conuicit duos
 fenēs maleficos: quia discordarunt in loco loci.

Quod tabelliones siue notarij publici in suis contractib; seu
 instrumentis publicis p̄ psonis absentibus stipulari possunt: et
 quid stipulatio & quid acceptatio.

Acet vnuquisq; de iure sibi & nō alijs stipulari pos
 sit tñ in subsidū & cōtra ius cōe & et necessitate qua
 dam inuentū est quasdam personas p̄ alijs posse si
 stipulari. Et dico in subsidium vt quia persona p̄ qua
 stipulatur est absens vel presens: sed talis que sibi
 stipulari nō potest: veluti infans furdus minus furiosus & simi.
 les. Personę autē que p̄ alijs stipulari possunt sunt hec. 3. Iudex hec. Qñ
 in rebuz in casibus quibus nō est pars que stipulari possit. Itē alius p̄
 officialis seu executor curie. Item sacerdos propius sine iussu alio pot
 est in actibus morientū & cōscentia in quibus esset periculum sit stipu
 lus iussu ep̄i expectare. Item tabellio siue notarius publicus i suis lari
 bus contractibus & publicis instrumentis et in actibus iudicialibus. hec iñi.
 Quidam tamen dicūt q̄ in cōtractibus extraiudicialibus cōz de iuris
 uentionalibus vltro citroz obligatoz: cuiusmodi sunt emptio li. stipu
 & venditio: locatio & conductio & similes non potest tabellio aliter la. S. Si
 ri stipulari quia in talibus contractibus est ab vtraq; parte obli q̄s alio.
 gatio. Sed dicēs quō absentis non potest stipulari. Itēz quia cō. in glo. su
 tractus absentis oportebit q̄ rariabitio partis absentis postea be. vbi
 p̄ularet absentis oportebit q̄ rariabitio partis absentis postea be. vbi
 superueniat: ita si notarius habere rescinditur cōtractus & agit. vbi
 sic contractus cōseruaret vnius volūrate vel infirmaretur quod ponunt
 esse non potest. Dicendum est q̄ notarius potest stipulari absenti. vbi. p̄so.
 tñ dōmodo eius cōditionē meliorē faciat potestorem autem non ne que p̄
 potest facere & acquiri absentis et tali stipulatione actio vtilis & alijs sit
 ita tenet & seruat vnius & cōseruādo. Et quia multi iuuenes & simi poli
 p̄tices notarij forte ignozat quid sit stipulatio & vnde dicat fidē possunt.

sciendū est q̄ stipulatio est v̄bor̄ conceptio quibus is qui inters
rogatur daturum facturūve se id qd̄ interrogatus est spondet. s.
promittit hoc modo. p̄mittis te mihi decem daturus in italēdis
marū. respondet spondeo seu p̄mitto. Et d̄ stipulatio a stipulo
vel a stipite. i. columna que est fortis firma. vnde ex stipulatioe
ozitur ius optimū quia est contractus multū solēnis ⁊ obligatio
stipulationis ceteras excellit. Et dicitur q̄ stipulatio est effica
tior contractus qui fit in iure. Sunt autem plures stipulationis
species de quibus nihil ad notarios nisi de vna tñ que aq̄litas
na stipulatio appellatur quam sepe nominant scribunt notarij
in suis instrumentis ignorantes forte qd̄ fit vel qd̄ ipozet. Acir
col scias q̄ stipulatio aq̄lita est qd̄a stipulatio q̄ nouit oem cō
tractū p̄cedere (em vber gratia) s̄vms debitor. teneatur suo cre
ditoꝝ ex pluribus causis. Et dicat creditor debitoꝝ suo sic. que
lis sit vi
de istitu.
quid mihi debes et quacūq; causa promittis. ⁊ respondeat debi
tor. p̄mitto. Et dicit aq̄lita ab aq̄lito qm̄ eā adinuenit. Pos
test etiam per alia verba ⁊ per alium modum fieri contractuum
collig. S. inouatio vt quādo quis cōstituit se debere alteri certum debis
sum ex causa finalis cōpōti facti de omnibus que hactenus iter
se agere habuerunt quacūq; de causa vsq; in hunc diem presens
tem: ⁊ de hoc fiat scriptura: quia tunc presumit interrogatio: ⁊
p̄cessisset stipulationē veram interuenisse cum omnia presu
mantur solēnter acta. Acceptatio quoq; stipulationem dissols
uit ⁊ est quedam exceptio verborū p̄ quā liberamur ab omni obli
gatione verbis contracta hoc modo. queq; mihi debes et tali ⁊
ex tali cā grata acceptaq; facio. Et dicit acceptatio quasi ver
balis liberatio. Et hec libenter hic inserui ad informandum ius
uenes ⁊ simplices notarios: qui si interrogentur: quid sit stipula
tio in genere vel aq̄lita in specie vel acceptatio forte nescis
rent debita respondere.

De personarū ⁊ rerum vocabulis siue noibus cognitionibus:
⁊ qualiter circa illa scribenda notarij se habere debeant.

Uia personarū ⁊ rerum nomina cognomina siue vo
cabulavaria ⁊ diuersa sunt ita q̄ aliqua ex eis de lai
cali lingua siue vulgari in latinā bono modo trāffer
ri ⁊ adaptari nō possunt. Et circa hoc notarios siue
tabelliones aliq; errare se debent contingit non
attribuendo talibus vocabulis congruentem latinitatē: ex qui
bus rei geste dubietas seu obscuritas interdum resultat: ideo su
per hoc certas regulas pro iuuentū simpliciū notarioꝝ aliq; in
formatione hic scribere intēdo. Sciendū igit̄ est q̄ noia p̄p̄ia
viroꝝ aut mulierū aut sunt noia alicuius sancti vel sancte: vt Jo
annes. Jacobus. Rochus. Katherina. Barbara. Margarera. Be

noues ⁊ filia. Et talia feliciter possunt de lingua laicali transferri
ri in latinū. aut sunt alia extranea nō frequēta: veluti poldos:
aluaromanā: tibos: pros: p̄sent: ⁊ sic de h̄libus. pur in diu: sis
regionib; s̄m linguarū idiomatū varietates repiunt. Et talia
noia p̄p̄ie tutius est in eadē lingua laicali siue vulgari in ebra
tis seu publicis instrumentis scribere q̄ in latinā modō de
bito trāfferre. Et in hoc notarij errare nō poterit. De cognomi
nibus autē eadem regula feruetur. nam si sint nomina p̄p̄ia alic
cuius sancti vel sancte: aut alterius rei cuius latinitas omnibus
nota sit: vt Petrus. Bernardus. Duillelmus. Joānes. Martinus.
fabri. Antonius de pōdio. Joānes. domyn. ⁊ sic de alijs: nulla ob
bictas esse potest. Si autē sint alia vocabula que ad latinitatē
recte cōgrue adaptari nequeant: sicut Amandus de hers. Joā
nes marchis. Raymundus de clap. ⁊ similia: tunc melius est illa
in eadē lingua laicali que p̄ferri consueuerunt scribere q̄ in
eptam latinitatēzingere. Vnde recordos de cognomine cuiusdā
nominati Joānes delgas q̄ in quibusdam contractibus scri
ptus fuit a notarijs qui dictos contractus receperūt. Joānes
de vado. Ab alijs autē notarijs in alijs contractibus fuit scriptus
Joānes de gado. quis autem huiusmodi notarioꝝ melius ⁊ re
ctius scripserit. R̄ndes tu q̄ grāmatalica dogmata nouisti. ve
rūtamē super dicto cognomine de vado ⁊ de gado fuit diuinus
altercatū in curia parui sigilli regū mōdis p̄sulanti. quoniā qui
dam dicebant q̄ nō erat idem homo attenta cognominis diuersi
tate seu differentia. Alij vō asserunt esse vtrobq; eundem ho
minem seu eandē personā: cum de vado ⁊ de gado idem signifi
cent: scz viā p̄ quā flumina siue riparia trāsuadant: attamē si illi
notarij scripserint dictū cognomē in romantio siue lingua lai
cali dicendo Joānes delgas nulla fuisset suborta dubitatio. de
cōmuniibus nominibus aut aliarū rerum vt quozundam terro
riozum que in venditionibus ⁊ alienatiōibus rerum ⁊ in ceteris
alijs contractibus solent apponi doctrinam similem tradere cō
uenit. vt videlicet si talia sint que in latinam linguam plane ⁊ cō
grue transferri ⁊ scribi nō possunt: scribantur in laicali lingua
p̄out apud vulgus cōmuniter nuncupantur sicuti sunt hec voca
bula siue nomina arigoca ramaufur bacaberis. ⁊ sic de similib;. quia si vnus notarius talia vocabula vellet in latinum transferre
⁊ alius notarius in romantio siue laicali lingua eadem nomina
scriberet ex hoc posset dubietas ⁊ altercatio suscitari. Et in sim
ma consulo q̄ omnia nomina siue vocabula terroziuz ⁊ nomina
ac cognomina personarum que de plano ⁊ absq; aliqua dubita
tione in latinam linguam transferri nō possunt ponantur et
scribantur in eadem lingua laicali in qua a vulgo p̄ferri con
b in

suueuerunt sic notarius nullo modo errare seu defecere poterit
¶ Utrum aliquę ferie prestant vacationē a contractibus et publicis instrumentis recipiendis seu consiciendis.

¶ Cedam sunt in anno tempora que vacationes inducunt ab his que agi consueuerunt in foro contentioso que dicuntur ferie quasi forie: quod foris contentiosus illis diebus siue temporibus conquiescit licet modo vario. Nam quedam sunt ferie que omnino inducunt vacationē a iudicio strepitu ut ferie iudice ob reuerentiam dei et ob honorem principis vel ciuitatis. Alię uero ferie sunt que non prestant vacationem omnino. Sed habent tamen quibus gaudere uolunt sicuti sunt ferie in c. ob necessitatem hominum iudice: puta gratia messium uel uincis, demarum. Unde quis quo ad iudicia et causas exercendas: ita sicut dictum est obseruetur: tamen quoad contractus consiciendos et per notarium recipiendos huiusmodi ferie nullo modo impediuntur seu vacationem prestant quin notarius uel tabelliones rogati seu requisiti quouiscumque contractus illis diebus siue temporibus recipere consueuerint duntaxat et contentiosis potestatis iurisdictione non procedant. quod intellige quo ad ferias ob reuerentiam dei et sanctorum iudicatas uel ob principis uel ciuitatis honorem: nec poterunt propter hoc tales contractus reprobandi. Ceterum tamen in dominicis diebus et festis sollempnibus abstinere debent notarii a receptione quouiscumque contractuum siue instrumentorum nisi talia essent quibus mora nocuum etiam afferre possent. Ceterum si ueluti testamenta et alie uoluntate egrotantium et dotaciones et alie siue matrimonialia quia facilliter impediri solent et sic iuris pericula sunt in mora. Et quod sanabilia sunt propter publicam utilitatem ad qua ordinantur talibus legibus siue feriis non subiacent: licet deinde certum quo ad sollempnitatem aliqua habeat ratio in anno prohibita. et in fauore idē dicendum est de alijs feriis quorum receptio celeritate desiderat hominum.

¶ Uitare forte possent i dubia reuocare iuuenes notarii cui seu quibus tenent et debent edere seu tradere publica instrumenta in forma publicam redacta uel copia eorumdem siue sint ultimatum uoluntarium siue alioz contractuum illis duntaxat quorum interest et in scribitur: quorum comodum et fauore sunt confecta non alijs sine iudicio seu b. col. j. pcedis auctoritate. Nam et propria auctoritate non potest cum uersis. Sed non fuerit rogatus ab eis nec ad eoz uilitatem. Item nunquid dubitatur tabellio potest compelli recipere instrumentum. dico quod sic quibus nunquid tamen sibi iniungatur a partibus quia ab initio fuit uoluntarium notarij? recipere officium: ideo ex post facto compellitur. Item nunquid

coğitur eire de suo opozio p recipiēdo instrumenta? dico quod aut partes sine dedecore et incōmodo possunt venire ad opoziozium notarij: et tunc non compellitur eire. aut non possunt venire absque dedecore et incōmodo: et tunc compellitur tabellio ire ad locum illum ubi partes existunt tutum tamē et honestum. Sed nunquid tenetur tabellio siue notarius surgere de lecto pro recipiēdo siue consiciendo instrumenta? dico quod sic si est causa ualde necessaria. puta si quis sit infirmus et timeatur de morte ipsius et uelit testari. et est ratio quia notarius propter suam requiem non habet alienas uoluntates corrumperet: alias secus quod requies non debet sibi denegari. Item queri potest an filius possit esse notarius in causa patris sui: et scribere instrumentum in consuetudine patris sui? dico quod si filius est emancipatus: et tunc potest. Item aut in patris sui potestate et non potest. uel aliter. Aut quātū ad commodum patris et non potest. Aut quātū ad sui incōmodum tinentia et tunc potest. uel aliter. Aut queris de uolūtate partium: tūc sic ad artem alia non. Sed quid de filio in causa matris. dico quod potest: quod non notaria est in sua potestate. Et idem dicitur de patre in causa filij emancipati quod potest esse notarius et scribere instrumenta. Secus in filio que habet in sua potestate quia non potest. Item quid de marito notario utrum in causa uxoris possit esse notarius et scribere instrumentum. dico quod sic. Et si requiratur aliquod instrumentum in quo testator uelit aliquam rem legare uxori notarius ipse potest tunc hoc scribere in testamento nec poterit impugnari legatum. Item quid si aliquis creditor habeat obligata bona debitoris sui et uelit quod notarius det sibi instrumentum nomine debitoris. dico quod si da rici copia instrumenti dicti nois siue debiti. Item notarius cancellauit aliquod instrumentum siue notam et postea scriptum quod per errorem cancellauit. an istud instrumentum sic cancellatum siue non probet: dicitur quidam quod sic. Item queritur an notarius possit errorem suum corrigere non uocatis partibus? distingue sic. aut notarius uult corrigere: quia est falsa grammatica et tunc potest: quia per hoc non paratur preiudicium parti. aut ultra quod declarare: et tunc sinit non faciat potest: aut uelit aliquid detrahere uel addere tunc non potest partibus non uocatis. Et est ratio: quia nouum aliquid facere uidetur. Item aliquis notarius fuit rogatus per aliquem facere instrumentum ad sui uilitatem dictus notarius successit illi pro quo facit instrumentum utrum possit eo utri illud instrumentum coherere? dico quod sic: quod tunc quod fuit rogatus emolumētū ad ipsum non pertinebat. Item queri potest utrum notarius siue tabellio debeat habere salarium pro sua scriptura: dicitur est quod sic. Item quis tenetur soluere notario pro instrumentis? dico quod sic est consuetudo super hoc illi standū est. alias soluet

¶ Item queri potest an filius possit esse notarius in causa patris sui? et scribere instrumentum in consuetudine patris sui? dico quod si filius est emancipatus: et tunc potest. Item aut in patris sui potestate et non potest. uel aliter. Aut quātū ad commodum patris et non potest. Aut quātū ad sui incōmodum tinentia et tunc potest. uel aliter. Aut queris de uolūtate partium: tūc sic ad artem alia non. Sed quid de filio in causa matris. dico quod potest: quod non notaria est in sua potestate. Et idem dicitur de patre in causa filij emancipati quod potest esse notarius et scribere instrumenta. Secus in filio que habet in sua potestate quia non potest. Item quid de marito notario utrum in causa uxoris possit esse notarius et scribere instrumentum. dico quod sic. Et si requiratur aliquod instrumentum in quo testator uelit aliquam rem legare uxori notarius ipse potest tunc hoc scribere in testamento nec poterit impugnari legatum. Item quid si aliquis creditor habeat obligata bona debitoris sui et uelit quod notarius det sibi instrumentum nomine debitoris. dico quod si da rici copia instrumenti dicti nois siue debiti. Item notarius cancellauit aliquod instrumentum siue notam et postea scriptum quod per errorem cancellauit. an istud instrumentum sic cancellatum siue non probet: dicitur quidam quod sic. Item queritur an notarius possit errorem suum corrigere non uocatis partibus? distingue sic. aut notarius uult corrigere: quia est falsa grammatica et tunc potest: quia per hoc non paratur preiudicium parti. aut ultra quod declarare: et tunc sinit non faciat potest: aut uelit aliquid detrahere uel addere tunc non potest partibus non uocatis. Et est ratio: quia nouum aliquid facere uidetur. Item aliquis notarius fuit rogatus per aliquem facere instrumentum ad sui uilitatem dictus notarius successit illi pro quo facit instrumentum utrum possit eo utri illud instrumentum coherere? dico quod sic: quod tunc quod fuit rogatus emolumētū ad ipsum non pertinebat. Item queri potest utrum notarius siue tabellio debeat habere salarium pro sua scriptura: dicitur est quod sic. Item quis tenetur soluere notario pro instrumentis? dico quod sic est consuetudo super hoc illi standū est. alias soluet

Questio.
Questio.

ille cuius interest principaliter instrumentum confici. si autem in
Questio. tere est vtriusque partis equaliter vtraque soluet. ¶ Item an solua
 rur duplex salarii notario. vñd pro abbreviatura et aliud pro gros
 fatura? dico q sic. ¶ Item quā actionē hz notari? siue tabellio
 pro petēdo salarii? dico q si scripsit acta in iudicio: tūc hz offi
 cium iudicis. Si autē scripsit alia instrumenta hz actionē et loca
 to si cōsuevit scribere pro pecunia et locare quo ad hoc operas
 suas: vel si non cōsuevit locare hz actionē p̄scriptis verbis. Itē
 poterit retinere scripturas quouq; fuerit sibi satisfactum de sa
 lario. Itē in p̄tocolo notarij repeririūtur renūciātes in quibus
 dam notis in sequētibz nō an intelligantur repetite in alijs cō
 tractibus similibus sūz dictione: ecclesie vtrēn. etc. dico q sic in
 gñalibus renūciationibus: secus in his que variātur ad volū
 tatem prius: qd em nō pōt sub certa regula cōprehēdi de eo nō

Questio. pōt esse generalis sciētia. ¶ Itē qd si tabellio possit i p̄tocol
 lo suo dictionē etc. poterit in ipse aut: qui esset eius successor: de
 clarare et explicare grossū in dō instrumentū et in mādum redigen
 do predictum etc. Dico om̄ibus hinc tamē argumētis et opiniōni
 bus sic distinguēdum fore: aut tale verbum etc. est positum circa
 substantiam actus: vt puta circa p̄ctū dīcēdo sic. vendo tibi ta
 lem rem p̄ctū etc. vel vendō talem rem sitam etc. tñ dicit etc. nō
 pōt declarari siue explicari aut etc. dī. cum em talia sint de sub
 stantia cōtractus et talis cōtractus sit incertus eo q: deficiūt sub
 stantialia: ideo est nullus et sic frustra fieret declaratio dicti etc.
 Aut tale verbum etc. appositum erat circa renūciationes iuriz
 et similia: tūc valet instrumentum: qd nō vitiatur actus: s; extri
 secus sit imperfectus. Et tūc qualiter sit interpretio siue decla
 ratio h̄mōi etc. Dic aut ille q recipit vult grossare et tūc aut vult
 interpretari cōtra naturā cōtractus et nō pōt. talia enim que cō
 tra naturam cōtractus sunt nō p̄sumunt venire nisi probent̄
 interuenisse: q: sermones sunt inquirendi s̄m naturā p̄tractus.
 Aut vult interpretari s̄m naturam cōtractus: et tunc poterit. aut
 alius vult grossare instrumentum: vt q: qui recipit notā mortu?
 est: et sui libri legari sunt tali vel alias in suis manibus venerūt:
 et tūc si possit apparere de alijs instrumentis in mundum redactis
 siue extēnsis facta comparatione: eius poterit grossare sequē
 do stūm notarij mortui. Si autē eius modus vel stūlus seu for
 ma non appareat: s̄m modum suū est faciendum. Sed certe me
 lius seruat de vsu scilicet q alter notarius predictum verbum
 etc. ponat in instrumento prout iacet in p̄tocolo et iudex in in
 strumēto grossato partibus p̄sentibus faciet interpretationē
 suam s̄m modum predictum. tene menti supradicta.

¶ De orthographia.

Uta testāre philosopho circa quecūq; contingit pec
 care et bñ agere. Et iuvenes nōdū ceteritati et tabel
 liones siue notarij circa rectam et debitam dictionē
 scripturā facilius peccare seu deficere possent: ideo
 et materia artis notarie quasi quadam digressione
 siue interpositioe facta doctrinam breuem et rēlem de orthogra
 phia hic tradere disposui ad iuuenum et simplicium notarioz di
 rectionem pleniorē. Est enim plurimum notarijs necessaria hec
 pars grammaticē: q: defectū recte scribēdi dictionis sensus
 seu significatum scipis muerit: vt patet in his dictionibus fen
 sus et census. sepe et cepe. sedere et cedere. secus et nocere. nosere
 nocere. dicere et discere. quarta et echarta. incipiēs et insipiens. et
 sic de similibus multis que lz eādē formā siue vocem in proferē
 do habeāt: diuersa tamē habēt significata. Et pro eo etiā est nez
 cessaria: q: debita et recta dictionum scriptura scribētis intelli
 gentiam ostendit: mala vero et non recta arguit ignorantiam. vñ
 lz de oibz dictionibus qualiter et quibus literis et quare illa sic
 et alia sic scribi debeāt regule certe dari non possunt. Sed ad an
 tiquas autēcticas scripturas recurrere et nos conformare debe
 mus in quibus recte et debite dictiones scripte cōter inueniunt.
 de aliquibus tamē dictionibus curie quarum scripturā frē
 quētius peccare p̄tingit aliqui possunt regule assignari. ¶ Est
 aut orthographia vna et quattuor partibz grāmaticē: ē nōmē
 et duobus grecis. dicit em ab orthos qd est rectum et graphos
 qd est scriptura: q: est sciētia docēs recte scribere: hoc est cuius
 dictioni debitas litteras tribuere. ¶ Primo igitur attendenda est
 origo et deriuatio dictionum: q: dictiones deriuatiue vlturimū
 et pro maiori parte seruat et retinet litteras earum dictionūz a
 quibus descendunt: vt patet in nominibus verbalibus descendē
 tibus ab vltimis supinis verbalium. omne em verbum habēs su
 pina: aut terminat suum vltimum supinum in tu aut in su cum f.
 aut in ru cū t. si tu tūc nomina ab vltimo supino descendētia re
 tinent semper t. in suo cōdeclinō: quibus interdum lfa t. refonet si
 cur c. vt verbi grā. ab hoc verbo amo amas et a similibus termi
 nantibus sua vltima supina in tu descendūt nomina terminata
 in tor: et in tio. vt amator. amatio. lector. lectio. disputator. dispu
 tatio. et ita de similibus. Si aut vltimum supinum terminetur in
 su: tūc nomina a tali verbo et eius vltimo supino descendētia re
 tinent semper s. in suo cōdeclinō: vt de iubeo quod habet in su
 pimis iussum iussu descendūt hec nomina iussor et iussio. Et a ver
 bo promitto quod facit in supinis promissum pmissu descendūt
 promissor et promissio. Et a verbo percussio patris quod habet
 in supinis percussum percussu descendūt percussor et percussio.

de ad mutatur in f. in cōpositione: et dicimus affum cū duplici f. Item accidit accidis componitur de ad et cado cadis: et mutatur ly d. de ad in c. et dicim⁹ accidō cū duplici c. Item aggrego gas. componitur de ad et grego gas. quod non est in vsu sed sua cōposita aggrego congreco. disgrego. et mutatur ly d. de ad in compositione: et dicimus aggrego cum duplici g. Item b. mutatur in p. in his verbis scribo et nubo et suis compositionis. nā scribo facit scripsi in preterito cum p. et non cum b. et in omnibus temporibus a preterito formatis: et scriperam scripserim scriperim scripsero scripseris scriptum scriptu. et idem de nubo: quia facit nupsi in preterito et in omnibus temporibus ab eo formatis cum p. et non cum b. et hoc nomen nuptie debet scribi cum p. et non cum b. sicut multi faciunt et male. Item quotienscūq; dictio incipiens per litterā m. componitur cum hac prepositione in ly n. de in mutatur in m. in cōpositione. vt immobilis immēsus immitto immittis. nota est. i. non mitia. Item quotienscūq; dictio incipiens per litteram b. vel p. componitur cum dicta prepositione in: vel cū hac prepositione in: parabili com: ly n. mutatur in compositione in m. vt imbutus imbuo. combibo et sic de similibus. Item generaliter in omni dictione ante b. et ante p. semper debet poni m. et non n. vt ambio ambitiosus ambages imberbis amplius amplexus amputo impleo et sic de aliis. Et his additur hec dictio am fractus: quia cus in scribi debet. Item nota q. ante c. ante d. et aſi q. et ante t. semper debet poni n. et non m. vt nuncubi quod componitur de nunq. et vbi nondum nunq. quando identitas tantundē. Item nota q. quando dictio incipiens per litteram r. componitur cū hac prepositione in: vel cum con: tunc ly n. de in et de con mutatur in r. in cōpositione. vt irrationabilis quod componitur de in et rationabilis et mutatur ly n. in r. in compositione: et dicimus irrationabilis cum duplici r. Item exemplum. vt irruerēs irregularis irraduens et irritus. Irritatu quod componitur de in et rarus rata ratum: mutat de in ly n. in r. in compositione. idē de irritatus. verbo. exemplum de hac prepositione con. vt corumpo quod componitur de cō et rumpo pis. et ly n. de con mutat in r. in cōpositione: et dicimus corumpo cū duplici r. et idem in eius participijs. vt corripitens corrupturus corruptus corripendus tā ab actiuo q. a passiuo. Item et empiū. vt correfpondeo des. qdō componitur de con et respondeo et mutatur ly n. in r. in cōpositione et dicimus correfpondeo cum duplici r. et ita de similibus multis. Item hoc verbum censio in prima syllaba scribitur cū c. et in secunda cus f. vt vides. et ita in tota sua coniugatione. et similiter hoc nomen censura a dicto verbo descendens. Item hoc verbum scansio dicitur. habet plura cōposita. a. ascendens descendens transcendo que

omnia scribi debent cum sc in omnibus temporibus et modis sicut dictum verbum scandio a quo descendunt et faciūt sua supina vltima in su. Et ideo nota verba ab eis descendencia semper retinent s. in toto suo condeclinio. vt descendio descendio ascendio: et sic de alijs. Item a verbo condico condicis quod idem est quod repeto repetis descendit hoc nomen verbale conditio omnis. ab eius vltimo sup. et scribitur cum r. licet sonet sicut c. Secus autem est de hoc nomine conditio omnis. quod cum c. scribitur et si significat quandam persone vel alterius rei qualitatē. Item hoc verbum possideo possides scribitur cum duplici f. et in supinis possessum possessus cum duplici f. vt obiq;: a quo descendunt nomina verbalia possessio et possessor semper duplici f. et nunq. cum c. prout multi faciunt et male. Item he dictiones presfatus presfectus presfero presficio et similes: scribi debent cum simpliciter f. quia in earum compositione nulla littera mutatur in aliam et sic geminari non debet. Et hoc habes pro regula: q. nisi in cōpositione dictionum littere succedant siue in alias mutetur pro ut superius habuisti in pluribus et empijs huiusmodi littere nō debent geminari. Item nota q. ab hoc verbo qualifico cas. descendit nomen verbale ab vltimo supino qualificatio. Et scribitur taz verbū q. nomē ab eo descendens in prima syllaba cū q. sicut vides: et nō cū c. Et etiā participium qualificatus tā. Et est qualificare qualem aliquid facere hoc est aliquid conferre sicut tribuere. Aliud autem est verbum califico cas. scriptum cum c. et significat califico idē quod calidum aliquid facio. Et circa hec duo verba et nomina ac participia ab eis descendētia multi errant verā ipsorum orthographiā variando. Unde vides q. dicta verba eundem sonum et eandem vocem habent: et eorum significata sunt diuersa et in sola scriptura siue orthographia differūt. Item hoc nomen sollempnis sollempne a diuersis diuersimode scribi solet. quidam enim ipsum scribunt sicut scriptum est: scilicet cū duplici l. et cum mp. Alij vero scribūt ipsum cum simplici l. et cum duplici n. vt sollempis. Et idem de hoc aduerbio sollempiter: et de hoc verbo sollempio sollempis. Prima opinio videtur approbata per antiquas vel autētiq;as scripturas vbi ita scriptum vbi q. inuenitur. Secunda vero opinio comprobatur per auctorem catholicum qui tenet q. illo modo debet scribi. Ego autem adheo p. in re opinioni attentā auctoritate diuina: um et autētiq;arum ac antiquarum scripturarum in quibus sic scriptum communitur vt est dictum reperitur. Unde quare sic vel sic scribi debeat nullam credo artis rationem assignari posse. Et ideo communitus vsus approbatus circa hoc seruandus est: quia non erit illusio qui tenet quod tenet vsus. Et intellige vsus scilicet apud

probatus nō abusus qui multotiens pro vero vsu allegatur. Item de hoc verbo supercedo quo sepe vtitur domini aduocati & p̄traciani in iudicijs & curijs & similiter in rescriptis sciendum est q̄ quidam loco illius verbi ponunt supercedo & suspēdere scrip̄tum cum s̄. non aduertentes significata diuersorum dictionum vt̄ horum. aliud enim significat cedo cedis: et aliud sedeo sedes. Unde cum dicitur a tali executione supercedere debetis vel supercedi mandamus seu volumus. sensus & intellectus huius est q̄ ab executione desistatur siue ad eam nō procedatur quod multum bene conuenit verbo cedo dis. & suo composito supercedo dis. verbo autem secundo & eius compositi supercedo des. male congruit: & sic inferri & dici potest q̄ predictum verbum dum dicitur supercedere vel supercedi & similia scribi debet cum c. et nō cum s̄. nō obstante abusu in cōtrarium seruato. horijs aut̄ et̄ p̄lozū vir̄ esset finis qui semp̄ vellet tenere. nā de q̄nultis alijs dictionib⁹ p̄ticularijs doctrina postpositi: q̄d nimis esset p̄lozū s̄r̄ laboriosum. Et ideo h̄c telā percindo quantum ad orthographie doctrinam. Per ea nāq; que supradicta sunt poterit doctrinae filius sufficienter informari circa veram & rectam dictionum scripturam si perfecte intellexerit & vt̄ decet extendere & applicare ad similia nouerit prout regule et̄ p̄la predicta ostendunt. Item circa dictiones numerales quibus videntur notarij in suis instrumentis & rescriptis & alijs publicis scripturis pro inueniendis instruendis. Sciendū est q̄ numerus est triplex: qz̄ alius est digitus: alius articulus: & alij dicitur cōpositus. Digit⁹ n̄erus est omnis n̄er⁹: circa denariū: vt̄ n̄er⁹ duo: tres: quattuor: quinq;: sex: septem: octo: nouem. Numer⁹ articulus est vt̄ denarius & ois n̄erus constans ex denarijs & vicinarijs siue viḡnarijs & tricenarijs: & sic de alijs: vt̄ decē viginti triginta quadraginta quinquaginta sexaginta. lxx. lxxx. xc. centū & vltra. Numer⁹ autē cōpositus est vt̄ qui constat ex digito & articulo. vt̄ vndenarius qui constat ex vnitare digito & denario articulo. Similiter duodenarius. vicefimus primus vicefimus secundus. tricesimus primus. quadragiesimus tertij⁹ & sic de alijs. Si igitur est dare numeros cōpositos & sequēs est dictiones illos significātes sint cōpositi si militer. Et sicut cōpositus n̄erus est vnus in seita & dicitio illū significans erit vna & nō plures prout sunt ceterae dictiones cōpositae veluti iurisperit⁹: paterfamilias: respublica & sic de similibus. Aduertat igitur notarij siue tabelliones ne huiusmodi dictiones n̄eros cōpositos significātes in suis scripturis diuidāt: sed illas vnite & coniunctim inscribāt hoc modo. die decimatertia dec̄. ma quarta vicefima prima tricesima quinta. Anno quinq; quadagesimo primo: sexagesimo secundo sexagesimo octauo: et sic

de alijs suo modo. multi enim sunt notarij qui p̄missa non obseruant & male. Eadem etiam regula seruāda est in dictionibus siue nominibus & cognominibus pro sonarij locorum & aliarum rerum quando sunt compositae quonia vnite & coniunctim scribi debent: vt̄ petrus de altauilla. Guillelmus de frigidofonte. Anroni⁹ de malarippa. Ioannes de sancto martino. Lucas de monteareno. villa montispeuliani. villa aquarum mortuarum. territorium de riuofalzu. territorium de petrascissa &c.

¶ De renunciationibus iurium que in diuersis cōtractibus & publicis instrumentis per notarios apponi solent.

Dixero p̄ambulozium loco anteq̄ tractare incipiam de singulis contractibus in specie oportunitim videtur informare notarios siue tabelliones de quibusdam iurium renunciationibus quas notarij communiter inferunt & apponunt in suis contractibus seu publicis instrumentis. Et hoc sepius impertinenter nulla differētia habita inter contractum & contractū. Unde diuersae sunt contractuum species & differētie. Et similiter diuersae sunt per sonarum contrahentiū conditiones & qualitates. ideo scire debent notarij siue tabelliones renunciations singulas quibuslibet contractibus iuxta sui naturam contrahentium per sonarij: qualitates & conditiones congruentes siue pertinentes. Et licet nostri tēpōis notarij cōplures renunciations in suis cōtractibus apponerent consueuerunt que nullum vel saltem modū habent effectum: veluti actio in factum: exceptio doli mali: metus: vis: et rois: cōdictio indebiti: sine causa: et iniustarob turpem causam: causa data & non secuta: conditio: petitio: obligatio libelli. et similes. Ideo illis omissis de quibusdam alijs que maioris sunt p̄iudicij & difficultioris intellectus hic tantum tractare intendō: ostendendo earum effectus: & quibus contractibus competant & an eis renunciari possit. Et sunt hae: videlicet senatusconsultum macedonianum: senatusconsultum velleyanum: autentica si qua mulier. autentica siue a me. ius p̄telycarum. lex iulia. non a Sena: numerata pecunia. dos non numerata. in integrum restitutio: tuseconsultus & minoris etatis beneficium. epistola diui adriani. noua constitutio. de duobus reis bendendi. noua constitutio de fideiussozib⁹. Qualesitibus. cessio bonorum. recursum ad arbitriū boni viri. seric melliū et quare & vindemiarum. rehibitoria. & t̄p̄o minoris. de quibus singulis fuerit in per ordinem est videndum.

¶ De senatusconsulto macedoniano.

Est autē senatusconsultum macedonianū q̄ddā ius in odiū senatuscreditorū p̄ncipaliter: secundario i fauore parētū & filioz cō. macefamilias cōstitutum. Et dicitur macedonianū a quodam. l. prima.

productū
vid. ff. ad

a **C**Re macedonio pessimo fenerator: qui suas pecunias sibi familias mitto pe sub vlturis mutuabat & dicebat cito mei filiofi si patres non bariozib⁹, beretis dñi vobis multo decē mutuarē centum. Et ex hoc indu de iure ci cebat multos filios ad necādum pproz patres. Lum enim iure vlti filius nilis etas pzaua fit ad lasciuia ludos & vner ea que cōmode sine fa. nō pōt pecunia eferceri nequeū multi sibi familias vt liberius feneratorā renūciā substantiam in talibus expēditē vite parentum insidiabant re macez et eos inter dum occidebat. Ideo constitutum fuit p̄dictum feneratoriano. natuscō. per qd̄ phibetur mutuū dari sine fieri sibi familias sine vt babeat iussu seu cōsentu suozum patrū. Ita qui sic mutuar nō repetit mo in. l. si. c. tuum: nisi in certis casibus in iure exp̄p̄ssio. in quibus cessat hoc ad macez feneratorconsultum. vnde ad exp̄p̄ssum pestem que ex hoc se que do. vbi p̄ batur & malū exp̄p̄ssū fuit hōmōi feneratorconsultū a fenatu. Roma doc. de iu no introductum. Apparet igitur ex p̄missis in quibus contraz re vō ca: ctibus renūciatio dicti iuris locū habeat in solo cōtractu mutuū nōnōi si facti sibi familias in quo mutuū recipies o3 dicto iuri & eius bez interuz nescio renūciare. At um aut talis renūciatio valeat ad hoc: vt finiat iura sibi familias qui renūciat seu patet eius nō possit se postea iuramentū si. uare dicto iuris beneficio. quidā dicit q̄ nō etiā cū iuramento: sibi familias. quia sic daretur materia delinquendi. Sed hec remitto perito obligaf: ribus⁹. Pōt aut hōmōi renūciatio sic inferri in instrumēto. Et vt legit^r renūciat talis certioratus p̄ me notariū specialiter & exp̄p̄sse nō pōt. bñficio feneratorconsultū macedoniam: & oī aī iuri &c. Et nota q̄ in. c. cum notarius d3 renūciatē certiorare sine informare de effectu seu bē p̄tingat. nescio iuris si renūciare d3: potissime si fit mulier vel rusticus et marie aut alia p̄sona que verisimiliter talia iura ignoret. Nam iuri qd̄ ibidem p̄ quis sibi competere ignorat renūciare nō pōt. Sed aduerat nō do. albe. tarius vt non asserat seu scribat in suo instrumēto aliquē certior et. Boan. rassemisi reuera illū certiorauerit: quia male accidit cuidā thoz dose p̄not auduit: qui in quodam instrumēto scripsit q̄ certiora & c. Et verat quādam mulierem renūciantem beneficio feneratorconsultuozare. ti velleyani. Et deinde causā super hoc in iudicium deducta fuit De hac p̄o parte illius mulieris allegarum q̄ nō fuit de dicto iure certiora: tiorata. Et vocato dicto notario ad iudicium fuit per iudicem in tione bā: terrogatus si ipsam mulierem certiorauerat: p̄not scripserat in becur. ff. suo instrumēto: qui dixit q̄ sic. & rursus interrogatus quid signi ficat seu impozar dictum feneratorconsultum. r̄spōdit nescire ob tuseōi. quod fuit tanq̄ falsarius punitus. tene menti p̄ed.

velleya. l. fina. p. fi. in gl. vbi etiaz per Bar.

Sicut feneratorconsultum macedonianum factum sine constitutum fuit in odium creditorum feneratorum principaliter. Secundario vero in fauorem parentum et filiozū familias. Ita feneratorconsultum velleya

num⁹ principaliter fuit in fauorem mulierum bona equitate & na a **C**Ita turali ratione inductum: p̄pter bonum publicū & vt mulieres p̄ fenerator p̄ter scus imbecillitate nō ledātur vel decipiant: feneratorio au con. veltē tendit in odiū creditorum. Et ideo tota dispositio macedo: leyanus niani est odiosa: & velleyani est fauorabilis: qz macedonianū fuit De q̄ se factum principaliter in odium feneratorz licet redundet in vlti: natuscōtatem filiozū familias. velleyanū vō principaliter est inductū in fultro tra fauorem mulierum: licet secundario tendat in odium creditoruz. craf. C. Et ex his sumi potest ratio quare macedonianū nō potest r̄f. ad fenerator: velleyano autem sic est. autem huius feneratorconsultū velleya natuscō. ni effectus: vt mulier alienam obligationem in se suscipiens hāc velleya. iudēdo: vel obligationes in se transferendo iuuetur & se tueat hu p̄ totos iuris beneficio aduersus creditores quibus se obligauerit. Et duos tū sic apparet q̄ renūciatio huius feneratorconsulti locum habet dñi tulos. tatar in instrumēto in quo mulier. p̄ alio fideiubet vel alias se so lucuram promittit: & etiam vbi mater assumit tutelā suozum liberorum: quia & tūc p̄ liberis obligatur scilicet res illoz saluare p̄ re. Et potest ita scribi in instrumēto: renūciatū dicā talis specialiter & exp̄p̄sse cū iuramēto certiorata per me notariū beneficio feneratorconsulti velleyani & omni aī iuri in fauorem mulierum introducto seu introducēdo &c. Atum autem talis renūciā b **D**ic tio valeat: dic q̄ sic⁹ & potissime iuramento interueniente: dum q̄ ff. mulier renūcians debite certioratur vt supra dictū est. Et qui hoc con dam dicunt q̄ dicta renūciatio ad hoc vt valeat fieri debet in tu firmatur de iure vt ff. ad se

Sed aliud iuris auxilium sine beneficiuz cōpetens mu natuscō. liertibus sumptum ex aut. si qua mulier: qua habetur q̄ velley. l. mulier consentiens obligationi sui viri vel se aut eius si. s. n. cū bona pro marito suo obligans: ipso iure seruatur illafa: gl. ibidē nisi quatenus pecunia in rem eius versa probet. Et habet locum & Bar. huius iuris sine autentice renūciatio: quando mulier obligatio: ni viri consentit vel se aut eius bona p̄o eo obligat in aliquo cō: c. **C**Ita tractu: quia nisi huic iuri mulier renūciet illafa seruaf si autē. si qua tem renūciet tunc tenet obligatio. Et licet dicta autentica c̄p̄s mulier. seloquatur quādo mulier consentit proprio viro aut obligat se p̄. Ista est eo vel sua obligat: tamen idem est si consentiat his que cōtingit firuata i viro iure potestatis: vt quia vir est i potestate sui p̄is q̄ est focer C. titulo mulieris: vel quia sunt cum eo in p̄tate ipsius viri vt geniti ab eo ad sena. vel quia sunt cum eo in eiusdem p̄tate puta duo filij foceri. Dicen velleya. dñū est ergo q̄ siue mulier consentiat focero id est patri sui viri vel i incipit filio viri aut fratri viri in eadē p̄tate c̄p̄viro existit: nō tenet cō si q̄ mulier sensus per dictā autentica ac si consentiret viro proprio. Et de licet.

precedentibus dicendo sic et renūciavit talis cum iuramento cer-
 a **C**ertioratus per me notariū specialiter et expresse exceptioni nō nu-
 ceptio meritate pecunie. Et sic patet ex pmissis q̄ i solo cōtractu mu-
 nō nunc tui nō facti: sed faciendi i scriptis celebrato habet locū hec ecce-
 rate do- ptio non numerate pecunie et eius renūciatio. et s̄m quosdam
 tis. De etiam habet locum in alia re q̄ in pecunia numerata: dū tamē sit
 hac ecce- verbum mutuum quod consistat numero pondere vel mensura.

Hec quedā alia exceptio que appellatur nō numerate
 dotis³ que cōpetit marito et heredibus eius ad ver-
 sus vrozē aut eius heredes. contingit enim frequen-
 ter q̄ in contractu matrimonii maritus propter nū-
 miā affectionē quā habet ad vrozē habendā cōntē-
 se dotē accepisse sibi numeratā pecunia fuisse sub spe future nu-
 q̄ possit merationis cū publico instrumētō: deinde soluto matrimonio
 vel per mortē vrozis vel p̄ mortē vizi eius aduenit locus dotis re-
 ptioni re- petitionis tūc potest maritus vel heres eius opponere dictā ex-
 ceptionem nō numerate dotis allegādō: et dicendo q̄ licet confes-
 sus fuerit dotē sibi numeratā traditam fuisse revera tamen nō
 meuto p̄ fuit sibi numerata: et hoc intra annum a tempore soluti matrimo-
 c. cū p̄tin m̄j computandum si matrimonium biennio tñ vel minus biens
 ga extra nio durauerit. Si autē durauerit plus biennio vsq̄ ad decē ans
 de iure- nos tunc habet tres menses duntaxat a tempore matrimonii so-
 iurando- luti nisi maritus sit minor: viginti quinq̄ annis. Tunc enim cō-
 petunt sibi alia tempora quod p̄o presenti omitto. Huic autem

Certioratus per me notariū specialiter et expresse exceptioni nō numerate dotis et eius bñfi-
 ciationi et c̄ bñficio renūciari potest: vt i presenti sic dicēdo.
 Et renūciavit talis cum iuramento certioratus per me notariū
 specialiter et expresse exceptioni nō numerate dotis et eius bñfi-
 cio et omni alij iuri &c. Et habet locum huiusmodi renūciatio
 in instrumentis dotalibus et alijs in quibus maritus conficitur
 betur. ff. dotem seu partem eius recepisse et eidem numeratam fuisse.

Viginti quinq̄ annis in integrum restitutionis beneficiū^b.
 et contractus diuersos intunt emendo vendēdo obli-
 gando et alias diuersimode. Et quia propter etatis
 et discretionis defectū: aliquando leduntur et fallun-
 tur. ideo iura eis succurrunt sibi concedendo benefi-
 cium restitutionis in integrum: quod iuris beneficiū si lesi au de
 cepti repertiarum postulare possunt quādo cūq̄ vsq̄ ad vice simū
 cas: vsq̄ nonum etatis sue annum non vltra: p̄ hoc iuris beneficiū res-
 tituatur i integrum. id est i cum statum in quo erāt ante contra-
 ctum in quo lesi seu decepti inueniti sunt. An autē huius remedio
 siue beneficii iuris renūciari possit: videtur qd̄ non quia res-
 titū &c. nunciando magis lederent: et hoc est verum nisi iuramentum in-

ternenat³. nam medio iuramento valet et tenet renūciatio. et po a **C**us
 test sic scribere notarius. Et renūciavit talis certioratus per me ramen
 notariū cum iuramento specialiter et expresse minozis etatis et tuz inter
 in integrum restitutionis beneficii. et habet locum hec renūcia- ueniat.
 tio in omni contractu facto seu inito per minorem viginti quinq̄ Quodve
 annis in quo potest ledi seu decipi. rus puro
 per aut.

De epistola diui adriani.

Suus adrianus iuriconsultus quandam condidit sacramē-
 tū epistolā verba cuius nō habem³: eius effectus est: ta pubez
 q̄ quando duo vel plures se constituunt p̄o alio C. si ad s
 fideiussores etiam quilibet in solidū ipsi possunt ver. vens
 postulare: et vt vnusquisq̄ ipsozum p̄o sua virili potē di. & p. c.
 tione tñ cōueniatur: et p̄o alia. et idem diuisionis beneficiū cūpon-
 competit pluribus se cōstituentib³. p̄ alio soluturos: et huic epis-
 stole et eius bñficio potest renūciari sic dicendo. Et renūciavit tra de tu
 talio et talis fideiussores ante dicti certioratus per me notariū be re iuran
 neficio epistolę diui adriani. Et p̄o iuuenibus nota q̄ adrianus do.
 est nomen propriū illius iuriscōsultri qui dictam epistolam cō-
 posuit. Diu³ autem sibi addidit propter excellētiam et causa ho
 notis: nam diuus dicitur quasi diuinus. Jurim enim condito-
 res propter eminentem scientiam et iuris prudentiam quam ha-
 bebant vocabantur diui: id est diuini. hęc autem renūciatio lo-
 cū h̄z in oī cōtractu sine instrumētō in quo duo vel plures se p̄o
 alio vel alij constitunt fideiussores vel alj soluturos.

De noua constitutione et de duob³ reis debendi.

In iure nouissimo autenticozum est quedam consti-
 tutio qua cauet³: q̄ quando sunt duo plures ve rei de
 bendi vel promittendi in solidū obligari: sunt pre-
 sentes et soluendo licet sint obligati quilibet in soli-
 dum et p̄o toto non possunt conueniri nisi quilibet
 p̄o parte ipm contingente de debito in quo sunt obligati. verbi
 gratia. duo sunt obligati in duodecim libris turonē. quilibet
 in solidū et sunt ambo presentes et soluendo certe vnusquisq̄ ipō
 rū cōueniatur p̄o sex libris tñ: si sint tres p̄o quattuor. Si au-
 tem sint quattuor quilibet conuenit p̄o trib³ libris tñ: sic de
 alijs. Et hoc si omnes sunt presentes et soluendo vt dictum est:
 quia si alter eorum erat absens vel non soluendo: tūc alij conue-
 niuntur in solidū p̄o toto debito. Et dicif absens ille qui est et
 tra prouinciam. i. enascaliām in presenti patria occitana: vel in
 tali loco vbi difficilis fit ad conueniendū: quia tunc equiparāf
 absenti et hoc remitti debet iudicis arbitrio. Diu autē iuri po-
 test renūciari sic dicendo. Et renūciauerūt dicti debitozes cer-
 tiorati per notarium specialiter et expresse beneficii noue consti-
 c iij

a **C**lā tutionis de duobus reis debendi vel promittendi. Et habet los fecerunt cum in omni contra tu siue instrumentu in quo duo vel plures se constituit obligatur quilibet in solidum ad aliquid dandum solvendum vel faciendum.

Que est situata in ti. C. de si deus. Et incipit p senter. z e dñi ipa tois. In stiniam extracta de aut. de fide ius. r mā da. §. Si quis igit. r. §. Nō solū col. j.

Essimoz surum conditores aliam fecerunt cons titutionē de fideiussozibus continentem in effectu q̄ quando quis se constituit p alio fideiusso: q̄ diu debitor principalis fuerit pensens solvendo nō cō uenietur eius fideiusso: huic cōstitutioni potest re nunciari dicendo sic. Et renūciavit talis fideiusso: prefatus cer tioratus per me notarium specialiter et expresse beneficio noue cōstitutionis apparet in omni contractu vel instrumento in quo quis cons tituit se pro alio fideiussozem.

C de beneficio cessionis bonorum.

Essionis bonoz beneficium appellatur miserabile refugium: ideo quia interdum debitor mole credito rum pressus non habens vnde satisfaciatur bonis suis cedit illa suis creditoribus exponendo. Et fit princi paliter ne incarceration vel et cōmunicet: q̄ ex cōica: tus equiparatur incarcerationi. r talis cēssio fit iudicialiter vocatis

C Es creditoribus cedētis potissime his q̄ instant vel contra eum liti fideis bo: gant. Et soler fieri cum quodam vituperio ad finē vt debitor tar noz bñi dius ad illud refugium decurrat. multi em sunt hodie q̄ libeter pe cū. De q̄ cuiusdam mutuo recipiūt: satis bibūt r comedūt parū in suis nego tractat. cū vigilantes: postea cum a creditoribz suis impetuntur abo C. in ti. q̄ scōntis bonis que sibi super sunt vel eozum maiori parte nō erit bo. cede. bescūt cēssionē facere. Et ideo talis cēssio non debet admitti pnt. r. ff. nec fieri per procuratorem: sed in psona ppia ipsius debitoris eo. titu. cum sit loco cuiusdam pnc. huic autes iuris beneficio s̄m quos c. Non dam non potest renunciari: quia esset cōtra bonos mores: sed s̄m pōt renū alios in locis in quibus est cōsuetudo q̄ quis possit se obligare ciari. Et ad carcerē persone sue valet talis renunciatio. Et poterit ita scri bāc opti. bere notarius: r renunciatur talis specialiter r expresse certio: r. d. falsi ratus per me notarium cēssionis bonozum beneficio. r habet lo cer. post cum in omni contractu siue instrumento obligatio ad aliquid alios i. l. dandum vel solvendum: non dico ad faciendum: quia debitor: fa: j. C. q̄ bo. cti non gaudet cēssionis beneficio: nec liberatur cedendo: q̄ vbi ced. pos. quis tenetur ad faciem impotentia nō potest allegari: quia pos: q̄ ista sibile est sibi facere. vnde ex quo facere potest: non facit constat optio fit q̄ est in dolo: r dolosus nō gaudet hoc beneficio: r per cōsequēs bñamoz. renunciatio in tali debito locum non habet.

C De recurfu ad arbitrium boni viri.

Recursus ad boni viri arbitriū inuentus fuit ad cor rigendum dolum seu iniquitatē arbitrator: iniquas sententiā pferentis. Et est hmoi recursus quasi q̄ dam species appellandi siue appellationis: q̄ sicut a s̄na iudicio iniqui in iusta appellat ad supiorē iudicē vt illam sententiā corrigat r in melius reformet. ita ab iniqua arbitri seu arbitratoris ordinatioe siue s̄na reclamaf seu r currif ad boni viri arbitriū: q̄ est iudex ordinarius loci siue p̄fio: vt talem iniquam sententiā siue ordinatioē corrigat et emendet. Et licet notarij i instrumentis compromissoz cōter scribāt r apponant q̄ partes cōpromittentes siue inuicē et pacto pō mittunt nō habere recurfum a sententiā arbitrator ad arbitriū boni viri: tñ non obstant tali pacto vel renunciatioe etiam si expresse renunciatur poterunt partes nihilominus reclamare siue recurrere: qm̄ dicto recur sui partes renunciare nō possunt. etia cum iuramento vel pena: quia sic daretur arbitratoribus occasio delinquēdi: r malam r iniquā s̄nam pferendi si valeret talis renunciatio. Unde si renunciauerint partes cum iuramento vel cō pena r postea recurrāt: non propter hoc incurrunt peritū nec incidūt in penā: q̄ iure pmitteute hoc faciunt. tale enim iuramē tum habet in se tacitam conditionē. s. sic que r iuste p̄nōciauerit arbitratores. Frustra ergo ponitur illa clausula i instrumentis cō: compromissoz. Soler etiā apponā per aliquos notarios in talibz cō: strumētis renunciatio cuiusdā legis dicētis: cōpromissum sacra mēti religioe fieri nō debere. Sed frustra etiam apponitur: q̄ p iura canonica illa lex cuius est hodie correcta.

C De ferijs messium r vendimiarum.

Quoniam feriarum messium r vendimiarum renuncia tio satis facilis est ad intelligendum r supra capitulo vi cesimo tertio de dictis ferijs aliqua dicta sunt: ideo hic de renūciatione huiusmodi feriarum pauca dica. Sciēdum tñ est q̄ messium r vendimiarum ferie introducte sunt vt homines circa segetes r vvas colligendas occupatō nō impediātur propter iudicioz causas r litigia. vnde licet non cōcedantur pro hmoi fe r̄is nisi gemini mēses: scilicet pro messibus vnus mēset alius pro vendim̄is q̄ diu tamē durat causa sc̄s occupatio: dicte ferie durare deberent: nō enim sufficit blada metere: sed oportet illa a prediis in arēā portare r illa ibidē triturare: siue calcare r gra: na a palleis excutere r demum in horreis reponere: r hoc omnia nō sunt in his p̄ibz occitanis et toto peracta interdū infra duos mēses. Si illi nō sufficit vvas colligere immo necesse est eas com primere et vina bullire: et mō vario disponere: vasa quoq̄ in c. iiii

a **R**es nunciare non p̄nt. hęc est cōis opti nio doc. diuersis in locis scribens tñ de re ductione ad arbitriū boni viri. q̄s inferre magis est fer. p̄tā q̄ vitile.

A **C**Res quibus reponatur circularē mūdare et preparare. Et multa alia nunciari circa hoc ordinare que nō possunt infra vnum mensem debite pōi. No. sici. Iudices ergo et qui hōmōi ferias petentibus concedunt debe q̄ ferie s̄t renti aduertere ad premissa facientes t̄ diu eas durare: q̄ diu du tripliciter. rat hoim occupatio circa blada et vna sic colligenda et disponen Quedam da. verū tamen quōis dicte ferie sint p̄ necessitate hominum mul eni sint in tum necessarie: nibilominus eis renūciari potest: et valet renūciatio quam scribet notarius sic. Et renūciavit talis feris mes i honore sum et vindemiarum et omni alii dilationi temporis. Et habet lo dei: quōbus cum hec renūciatio in omni contractu siue instrumeto in quo renūciatio quis obligatur ad aliquid soluedum dandum vel faciendum.

Que redibitoria et quāto minoris.

Requēter contingit equos et mulos emptiōes et venditiōes fieri. Et emptores circa hōmōi aialia sepissime me decipiōe q̄ eq̄ et muli aialia sunt aliq̄ multos vitiosa et vitia occulta ac morbos occultos hñtia: idēq̄ ler. puidit sp̄alib⁹ remedijs: quōbus si in dictis aialib⁹

Que redibitoria et quāto minoris. **R**equēter contingit equos et mulos emptiōes et venditiōes fieri. Et emptores circa hōmōi aialia sepissime me decipiōe q̄ eq̄ et muli aialia sunt aliq̄ multos vitiosa et vitia occulta ac morbos occultos hñtia: idēq̄ ler. puidit sp̄alib⁹ remedijs: quōbus si in dictis aialib⁹ tpe venditiōis fuerint vitia siue morbi occulta seu occultis esides No. C. de emptoribus incognita siue incogniti: postunt contra venditores se. l. dies agere redibitoria. i. velle rem reddere et precii sibi reddi: et quā festos. et d̄ fer. c. n. sent si sciuisent illud aial ita vitiosum vel morbosum vel quāto minoris dictum animal valebat. ppter dicta vitia siue morbos. da sunt se Et iuris remedia nedum competunt pro predictis animalibus rie repen immo et pro quocūq̄ alio aiali vitioso vel morbofo et etiā p̄ quī rine. s. q̄n busdam alijs rebus tā aiatij q̄ inanimatis vitiosis. potest autē p̄ncipis bis iuris remedijs siue beneficijs p̄ emptores renūciari. vnde si mādāt fer. de venditiōibus hōmōi aialium fiat instm̄ poterit notarius ita uari fer. scribere in suo instrumeto. Et renūciavit talis emptor: speciali as p̄pter ter et expresse certizatus per me notarium beneficio legis redi aliq̄q̄ p̄ bitorie et quāto minoris ciuilib⁹ et p̄torie. Et omni alij iuri et.

Que redibitoria et quāto minoris. **R**equēter contingit equos et mulos emptiōes et venditiōes fieri. Et emptores circa hōmōi aialia sepissime me decipiōe q̄ eq̄ et muli aialia sunt aliq̄ multos vitiosa et vitia occulta ac morbos occultos hñtia: idēq̄ ler. puidit sp̄alib⁹ remedijs: quōbus si in dictis aialib⁹ tpe venditiōis fuerint vitia siue morbi occulta seu occultis esides No. C. de emptoribus incognita siue incogniti: postunt contra venditores se. l. dies agere redibitoria. i. velle rem reddere et precii sibi reddi: et quā festos. et d̄ fer. c. n. sent si sciuisent illud aial ita vitiosum vel morbosum vel quāto minoris dictum animal valebat. ppter dicta vitia siue morbos. da sunt se Et iuris remedia nedum competunt pro predictis animalibus rie repen immo et pro quocūq̄ alio aiali vitioso vel morbofo et etiā p̄ quī rine. s. q̄n busdam alijs rebus tā aiatij q̄ inanimatis vitiosis. potest autē p̄ncipis bis iuris remedijs siue beneficijs p̄ emptores renūciari. vnde si mādāt fer. de venditiōibus hōmōi aialium fiat instm̄ poterit notarius ita uari fer. scribere in suo instrumeto. Et renūciavit talis emptor: speciali as p̄pter ter et expresse certizatus per me notarium beneficio legis redi aliq̄q̄ p̄ bitorie et quāto minoris ciuilib⁹ et p̄torie. Et omni alij iuri et.

Que redibitoria et quāto minoris. **R**equēter contingit equos et mulos emptiōes et venditiōes fieri. Et emptores circa hōmōi aialia sepissime me decipiōe q̄ eq̄ et muli aialia sunt aliq̄ multos vitiosa et vitia occulta ac morbos occultos hñtia: idēq̄ ler. puidit sp̄alib⁹ remedijs: quōbus si in dictis aialib⁹ tpe venditiōis fuerint vitia siue morbi occulta seu occultis esides No. C. de emptoribus incognita siue incogniti: postunt contra venditores se. l. dies agere redibitoria. i. velle rem reddere et precii sibi reddi: et quā festos. et d̄ fer. c. n. sent si sciuisent illud aial ita vitiosum vel morbosum vel quāto minoris dictum animal valebat. ppter dicta vitia siue morbos. da sunt se Et iuris remedia nedum competunt pro predictis animalibus rie repen immo et pro quocūq̄ alio aiali vitioso vel morbofo et etiā p̄ quī rine. s. q̄n busdam alijs rebus tā aiatij q̄ inanimatis vitiosis. potest autē p̄ncipis bis iuris remedijs siue beneficijs p̄ emptores renūciari. vnde si mādāt fer. de venditiōibus hōmōi aialium fiat instm̄ poterit notarius ita uari fer. scribere in suo instrumeto. Et renūciavit talis emptor: speciali as p̄pter ter et expresse certizatus per me notarium beneficio legis redi aliq̄q̄ p̄ bitorie et quāto minoris ciuilib⁹ et p̄torie. Et omni alij iuri et.

ratione et iusta equitate mori diuersa iura et constitutiones cōdi habet p derint et stauerint p̄ bonitate iustitiz: per ea dirigantur et rez. gl. et doc. gulent hoies in bonū equū et honestū. Et pariter summi pontifi cessitate. de hō. si psonis: collegijs et vniuersitatib⁹ accesserint. alij quidē vt quies de hō. si tius et liberius diuino cultui intenderent. alijs vero vt circa stu. Bal. C. d̄ darent legū canonū et aliarū facultatū feruētius et diligētius va. se. l. i. c. 3 multipliciter abutitur. sicut videmus de quibusdam qui ad finē verā di suos compatriotas procurat fer matriculari p̄ studij. in b. C. Fre aliqua vniuersitate: quōis reuera ibidē nō studeant nec resideat. quenter. Et deinde virtute p̄uilegio illius vniuersitatis citat et ecom. De hac munitatē et diuersimode molestā quos volūt: magis causa vindī materia ete et p̄cepte malitie q̄ alia bona occasione. Et de fer. q̄ abusus habet. C. et quot baratarie et prauitates sup hoc cōmittant fabricādo falz. et ff. d̄ edī fas lras faciēdo falsas relatiōes et alias. Et miro q̄liter talia sic li. edico. pulice tolerant. C. Est etiā abusus circa lras q̄ dñi p̄fisi vbi videt des et ceteri iudices dant et concedūt multis sup cancellatiōe in re potea strumetozum potissime obligatiōnū debitorū. licet enim iustus ris. et equū sit vt solutio integre debito debeat reddere et cauellare. De alio suo debitori debiti cyrographum siue instrumetum et si facere abusu. recuset per p̄fident vel iudicem suum competentem compelli ad hoc debeat: multi tamē debitores hodie sunt parue cōsciētie: qui libenter muno et alias recipiūt pecunias et. bona a suis re ditozibus: dum volunt creditores sua debita ab eis exigere ipsi licz nihil forte vel modicū deb debito soluerint impetrāt litteras a dñis prouinciarum p̄fidijs vel alijs iudicibus super cancel latione instrumetozum hōmōi debitorum: et super hoc exordiat p̄ cessus contra suos creditores et intāt per diuersas instantias cause p̄orelantur q̄ inter dñi creditores debita sua penitus amit tunt. C. Est et alius abusus circa litteras gratie quicūq̄ nalis di lationis quas dominus noster fer cōsuevit cōcedere bis qui p̄ pter amissionem bonozum suoz non valent sua debita solvere et a suis creditozibus impetrantur: ad finē q̄ dum ad pinguetorem for tunam peruenierint habeat vnde satisfacere possint. vnde quōis intentio dñi regis hōmōi litteras p̄cedat pia et iusta sit: plures tñ sunt debitores quilibet soluedo sint et plura bona possideant dñi eta gratia et dilacione gaudere volūt et eis permittitur. C. Alii De alio die fieri procurat ad finem fe clipeādi aduersus suos creditores abusu. die fieri procurat ad finem fe clipeādi aduersus suos creditores super quo inuēta est quēdā dānata practica. Qñi debitor: abfeg eo q̄ a suis re ditozibus nimium molestatur querit duos sibi p̄ pitios et eozū cuilibet se obligat in certa pecunia quantitate: et

deinde vnus ipso modo inchoat executionem in bonis dicti debitoris: et alius se opponit aduersus dictam executionem. Et deinde bona illius debitoris exponitur in discussione inter omnes suos creditores quos postea adiornari facit et eis inhiberi ne procedat huiusmodi discussioni. pendenti. ne alii quas executiones contra eum faciant vel ad alium forum trahant sui conueniant. Et deinde dicta causa ponitur in dormitorio. Creditores autem formidant res processuum: prolationes et inuolutiones sua iura et debita quousque perire permittunt. Item alium video abusus super impositione statuti querere de nouis dissyllinis: nam licet lex regia super qua fundatur dictum statutum bona et iusta sit et iuri ac rationi consona: verumtamen per modica et vili querimonia non debet concedi: nec hec fuit intentio domini regis dictam legem statuētis quod per vilius causis sine rebus cōcederet. Hodie tamē indistincte conceditur. Et certe vidi ego pluries dictum statutum executari pro et super possessione rei non valentis dimidia expese. que fiebat ad causam illius executionis: et male faciunt domini aduocati talia partibus consulentes. et ex hoc forte onerant suas conscientias: deberent enim potius eas renouare et inducere ad concordiam vel eis aliam viam minus danosam quando de tam vili et modica re agitur consulere: sed forte hoc faciunt tam domini aduocati: qui interdum huiusmodi commissiones sibi procurari dirigi: quod notarij qui bancas ascendant ad finem multas pecunias a partibus extorquendi. Alium credo esse abusum super impetratione casuum nouitatis quasi silem preced. quoniam dicitur casus nouitatis fuit statutum? et ordinatus per magnatibus? et potestatem. tamen modo: vt quando esset his seu cōtorueria sup alij re immobili inter potētes seu magnates res ipsa contentiosa oppositio interueniēt. sequetur arretur sub manu regia donec cognitum foret de iuribus partibus: et hoc scilicet ne partes ad ripas et arma veniēt. hodie autē tam rustici quod potentes casuum nouitatis etiā sup rebus vilius et modici valoris impetrant quod vnus de ripa seu armis verisimiliter non timeat. Et premisis igitur consideratis et arētis per dominos ad quos pertinet videtur bonum et vtile fore: vt singula premissa pro obuiando hominum malitiis debite alio modo limitarentur: et reformarentur. Sed quia hodie pauci sunt qui bono republice reformacioni iustitie intendant: dubito quod nihil fiet. Et modo venio ad renunciaciones quorundam remediorum de quibus metio superius facta est: quod renunciaciones apponi debent in publicis instrumentis obligacionibus ad aliquid dandum solvendum vel faciendum post alias renunciaciones hoc modo. Et insuper renunciavit dictus talis debitor: per me notarium publicum infrascriptum debite certiora

tus specialiter et expresse impetrationi quarūcūque litterarum suarum per cancellationem presentis publici instrumenti: quod si contrarius per se vel per alium in futurum fieri cōtingeret: nunc vt pro tunc et contra gratis et ex sua certa scientia dedit et donauit ac permittit dare et solvere pleno nomine dictus debitor domino procuratori regi in presentibus censuaria dellicenti. et nemi. instituto et ordinato me notario publico infra scripto: vt communi et publica persona pro eodem domino procuratore regi absente stipulante et recipiente summam viginti quatuor librarum turonesi. pro qua quidem pena siue summa sic commissa exigenda et solvenda voluit et expresse consensit debitor: antedictus executionem in eius bonis nec fieri et perfici posse et debere nulla alia iudicis sententia siue ordinatione super hoc expectata renunciavit etiam supradictus debitor certioratus prout supra quibusdā litteris status gratie siue respectus ad rebus impetratis impetrādīs: nec non remedio discussionis siue prioritatis bonorum suorum quamprimum sit et cōuenit sub virtute supra per eum prestiti iuramenti non procurare vel fieri facere per se nec per alium directe vel indirecte tacite vel expresse quacūque occasione et rōne siue causarū impetrationi super hoc quarūcūque litterarū per quas preterit creditor quoquo modo impediti posset suum predictum debitum cum expensis exigere et pro eodem executionem seu executiones facere in persona et bonis dicti debitoris: et hoc sub pena predicta viginti quatuor librarum turonesi. modo premisso exigenda atque solvenda. Et nota quod predicta pena debet apponi et tartari in predictis renunciacionibus siue summa seu quantitates debiti principalis ad finem quod metu illius pene tales debitorum formidant ad predicta remedia seu subterfugia proficere: vnam presentem patriā occitana regeretur moribus et consuetudinibus sicut patriā Francie et Deuotie: Francie et patriā suam inuolutiones et causarum prolationes quas domini aduocati et clerici practicantes super pernicioso subrilatibus perferuntur et protrahunt per exquisitas dilaciones et coloratas allegationes ac diuersas instantias interdum vsque ad desperacionem et cause immortalitatem de iurium apicibus sumptibus partium in cursu disputantes: et verum legum et iurium sensum et intellectum plerumque pervertentes candida denigrando: et miranda cabando. Et intantum quod vit possunt litigatores sua iura cōseque: vel si consequantur plus quandoque ascendunt expese litis quod principale. vnde duo sunt quod preter onera regia hanc patriā quod plurimā aggravant ac depauperant. scilicet quod dictum est. Et curia parisi sigilli montis pessulani. deus enim scit que et quanta dāna et

expensas et interesse patiuntur et sustinent subditi regis preterea dicte curie et decimarum regularum erigendarum que non veniunt in bursa regia. Sed in burfis feruentium quorundam aliorum, unde nimum et excessum videtur et seruientes dicti parui sigilli pro suis salariis diurnis erigant et recipiant quindecim solidos turonenses a subditis domini nostri regis qui quotidie satis opprimuntur soluendo et contribuendo in talibus et oneribus regis. Quod autem et quantos abusus oppressiones rigores et excoziones faciunt dicti seruientes, preteritum super decimis regis erigendis nemo est qui sciat, interdum enim faciunt salarium vnius diei ascendere ultra tres vel quattuor libras turonesi. Et locutenei, domini custodis dicti sigilli sepe participant in premissis in quorum libris sine registris inveniuntur sepe plures clamores et positi qui erposuerunt creditores in determinatum maximum pauperum debitorum. Et sepius contingit quod pro decima duorum vel trium solidorum turonesi, salarium seruientium, ascendit duas vel tres libras turonesi, et multa similia de quibus ad presens sileo. Nec video quod in dicta curia melius vel citius cause expendantur quam in curiis alijs ordinarij: nec etiam dicta curia ab initio fuit pro omnibus generaliter et indistincte ordinata prout ad eam hodie publice recurritur. Sed duntaxat in fauorem mercatorum tam regnicolarum quam alienigenarum. Et deus ac dominus noster ihesus christus mittat in corde domini nostri regis et suorum consiliariorum quatenus pro utilitate et indigentia suorum subditorum aliquam super premissis decentem faciat reformationem.

Sequitur de singulis contractibus in specie. Et primo de emptione et venditione.

Quod auxiliante deo completa sunt preambula: nunc iuxta promissi propositi seriem singulorum contractuum pro fundum pelagus intrare oportet ipsorum naturas et effectus aliquantulum declarando et certas eorum formas cum nonnullis cautelis et securitatibus inserendo: non intendens de omnibus tractare contractibus: sed de illis tantummodo qui frequenter in usu occurrunt. Et quod contractus emptionis et venditionis frequenter et necessarius est: cum sine illo homines sibi ad vitam arrant, de necessitate necessaria omode habere non possint: ideo de ipsa emptione et venditione primo agendum est. Unde licet videantur esse frumentum duo contractus: vnius semptionis et alter venditionis. tamen vnus simpliciter est contractus qui respectu emptoris appellatur emptio: res venditio spectu venditoris venditio. Et sic apparet quod iste contractus est vnus cum vtroque citrog hoc est bincinde obligatorius. Ex eo enim due oriuntur actiones: vna competens emptori contra venditorem ad rem emptionem: vnam sibi tradendum. Et alia competens venditori contra empto-

rem ad rei vendite precium sibi soluendum. Circa hanc autem emptionis et venditionis contractus pro pleniori iurum et simplicium notariozum informatione aliqua sunt notanda sine quozum precognitioe non bene possunt notari huiusmodi tractus videlicet expedire. vbi testatur philopobus opus quod latitudo sermionis in vna quaque res sit emptionis illius rei et non alius negis minor. erigit autem huius tractus natura scire principaliter quod quales peritone possunt vendere: et emere et quomodo. Et similiter quod quales res vendi et emi possunt et que non: et plura alia prout inferius apparebit. Et similiter in ceteris contractibus inducendo cadit sem modum et exigentiam eorumdem de quibus singulis seriatim et succincte tractare intendo. Et in hoc antiqui et maiores nostri fuerunt dimini in suis tractatibus: qui posuerunt tantummodo diuersorum contractuum siue instrumentorum formas et suam vltimam doctrinam non extendentes. Pro igitur sciendum est quod tria sunt substantialia siue essentialia contractus emptionis et venditionis: scilicet consensus res et precium: ita quod si vnum horum deest. Ut fiat nullus est contractus. Quo ad consensum autem quod a perceptoribus contrahentium preedere debet: videndum est quod per venditorem et emere. potest autem vendere et emere quilibet nisi de iure prohibitus. prohibetur autem furiosus et pupilli inantes propter ditio. vbi defectum consensus quod ibi non est consensus vbi deficit substantia per bal. quod emptionis et venditionis. An quod non intelligit non sentit. Et itelli nullus debet furiosum non posse contrahere scilicet durante furia. Nam si hinc cons habeat dilucida intervalia: tunc illis durantijs contrahere ac sensum. vendere et emere potest. Item ille cui tanquam prodigio est bonorum et ibi dicitur suorum administratio inter dicta vendere non potest. Item tertium illi pater non potest vendere filio suo quem habet in potestate: nec uis. filius patri nisi habeat peculium castrense vel quasi castrense usque quo ad illud filiusfamilias reputatur paterfamilias. Et ideo de castrensi vel quasi castrensi peculio inter patrem et filium potest esse emptio et venditio. Item de tutore an possit emere de bonis sui pupilli: Dicendum est quod sic de iure nouo codicis: emere tamen palam publice et bona fide fiat. Unde bona fides in hoc sic de hoc versatur scilicet precium sit iustum et contractus sit pupillo non habente cessarius vel vtilis: res bene vendatur et non gratiose idest per se empti gratiam: nec obstat quod rei pupilli non valet alienatio sine auctoritate tutoris et quod quis non potest esse auctor in re sua quoniam ipse. l. eius ipse tutor poterit emere ut priuata persona et auctorizare vel tutor tutoris et persona publica. Et generaliter inter eas personas potest contrahi emptio et venditio que alijs possunt iniuncte obligari. Item quia de venditione rei pupillaris facta est mentio sciendum est quod in venditione predicti pupillaris tria requiruntur. scilicet tutoris au-

etozitas cause et prescio 7 decretū iudicis. Illa enim sunt de fo
 a **C** De ma ipsius contractus. Ita q̄ si aliquid ex istis deficiat nouz: qz
 eretū iud: non rite factum requiritur. Quartum scilicet q̄ fiat subastatio.
 dicis non. Item q̄ decretum iudicis nunq̄ transit in rem iudicatam 3 quia
 transit i rē semper pōr probari contrariū. Item nota q̄ licet tutoris aucto
 iudicatā, ritas debeat interuenire in ipso contractu venditionis rei pupil
 Vide tñ laris tñ auctoritas 7 decretū iudicis potest interuenire scōsus.
 per spē. Et est ratio qz consensus tutoris reputatur inter numero q̄ con
 cu, de scz sensu pupilli 7 ideo nō potest separari ab eo per locum 7 tps sed
 eido de consensus iudicis est diuersus quia iudex nō cōtrahit. Itē qz cū
 creto. S. cause cognitione dz iudex decretū interponere ideo iusti est vt
 Tunc dī habeat aliquid interuallū in quo possit deliberare quod decer
 cam? 7. nat. Item nota q̄ vendatur pcedit minoris vel pupilli 7 nota
 Sz pone ritus in instrō huiusmodi venditionis dicat 7 scribat decretū iud:
 vbi v̄ dī dicis cū debita solēntate interpositum fuisse nil aliud exprime
 stinguere do nō statuitur tali instrumēto 7 assertioni potissimē si
 re an de: sit ignoras. Unde si notarius interrogatus que sit illa solēntas
 eretū sue 7 que debita nesciat responderi suū instrumētū reputabitur vt
 rit inter: suspectū. Securius ergo est q̄ in instrō exprimeant 7 specificent
 positus 7 tur hōmō solēntates: alias si pars diceret interuenisse 7 tabel
 absentes sio pduceretur nesciret eas specificare apparet notorie instrū
 vel cōtra falsum vel suspectū vt pced. Et similiter si instrū dicat rem sub
 p̄sentes. astarā cum debitū interuallū 7 p̄clamationib? nō probat qz fo
 vt iudex lū recitat illud nisi singulis diebus 7 p̄clamationibus dicat, no
 habetur. tario se interuise et eas specificet in suo instrumēto ideo sup
 pmissis 7 similib? caueat 7 diligētē attēdat notarij. De scdo ye
 ro essentiali siue substatiali contractus emptiois 7 venditionis
 scilicet de re vēdēda. Sciendum est qz oēs res vendi 7 emi p̄nt
 exceptis illis que de iure vendi vel alienari sunt prohibite vnde
 vendi seu alienari prohibentur res sacre. i. diuino cultui dedica
 te cuiusmodi sunt basilice siue ecclesie 7 earum ornamenta 7 anne
 xa sicuti cimiteria: cruce: realices: mape altariū: libri 7 similia.
 Item vendi 7 alienari prohibentur res spūales veluti ecclesiasti
 ca sacramēta: 7 res annexæ spiritualib?: vt sunt decime: p̄mitte:
 iurapatronat? 7 hiles. Itē alienari seu vendi nō p̄nt res scē. i.
 muri 7 porte ciuitatū 7 res publice alicuius ciuitatis vt platee:
 theatra: 7 similes. Unde circa res publicas alicui? ciuitatis vel
 communitalis: sciendum est qz quedas sunt priuata alicuius vni
 uersitatis vsus est publicus. verbi gratia in domo cōmuni alic
 cuius ciuitatis vel communitalis 7 talis rei. phibet venditio. q̄
 dam sunt priuata alicui? vniuersitatis etiā quo ad vsum vt sunt
 aliquando molendina: furni: aut p̄edia que sunt alicuius vniuer
 sitatis 7 talia bene possunt vendi per priuatum in p̄iudicium

Que res
 vendi nō
 possunt.

ipfius vendentis. quedam sunt publica 7 quo ad vsum 7 quo ad
 proprietatē vt est via publica vel platea alicuius ciuitatis: ista
 nō possunt vendi. Item liber homo prohibetur vendi. vnde ven
 dens sciēter liberum hominem cōmittit crimē capitale. s. plagii.
 7 pro tanto dī: qz iudas vendēdo xpm cōmissit simoniā: quia ven
 didit rem sacram. 7 etiā plagii: qz liberū hominem vendidit: 7 ge
 neraliter illarū rerum phibetur emptio 7 venditio quarū cōmer a **C** Itē
 cium nō habemus. Item rei litigiosē est venditio 7 alienatio rei litig
 iosa: cuius ratio est ne scz actor habeat tñ laborare litigatiose.
 re contra emptorem sicut habuit contra venditorē. lex tamē pro
 mittit rem litigiosam in certis casibus 7 certis titulis alienari. litigiosa
 pura titulo dotis vel donationis propter nuptias vel per tractatioē h̄. c. de
 nis: vel per diuisionem rerum hereditariarum vel per legatum. litigiosis
 Que autem res dicatur litigiosa 7 quādo. breuiter dī: qz illa res p̄ totā. et
 dicitur litigiosa de cuius dominio vel quasi dominio causa siue ibi i. aut.
 questio mouetur inter petitorē 7 possessorē aut per iudicia litigiosa
 riam conuentionem aut per p̄ces principi oblatas 7 iudici insti
 res. diffi
 nuatas ac per eum aduersario per interpellationem intimatas nō
 siue talis res sit mobilis siue immobilis vel se mouens: dum h̄ auctor
 tamen sit res corporalis: nec requiritur litis contestatio. hec autē
 tem quia iuris sunt amplius non prosequor. Item. rei que non finit. de
 est nec esse sperant non tenet emptio 7 venditio rei autem que verbo ad
 non est sed sperat esse bñ tenet emptio 7 venditio vt est captus
 verbum.
 p̄dicia b̄ vel autū vel perceptio fructus. Unde multum refert ve
 dere pisces vel aues qui capiuntur vel fructus qui nascuntur et b̄
 vendere ipsam captionem vel perceptionem. In primo enim casu pis
 casu si non capiuntur pisces vel aues vel fructus non nascuntur scius. At
 nullus emptio. In secundo vero casu emptio tenet etiam si nulli pi
 ff. de con
 spes et aues capiuntur vel fructus non nascuntur eo quia sola tra.
 emptio
 scies videtur emptia. hec autem iuris sunt 7 ideo eorum ad no
 ptio. et vē
 rarios pertinent. **C** Item rei proprie non tenet emptio siue scie
 ens ius ignorans rem suam que emerit: res autem aliena
 vendi possit. dī: qz sic in p̄iudicium vendentis: non autē in p̄
 iudicium veri domini. omnium autem aliarum rerum que in cō
 c **C** Res
 mercio hominū sunt: id est circa quas possunt homines iniuicem ne
 adit alie
 gociari emptio 7 venditio est p̄missa: siue sint res mobiles vel
 na. d̄ hoc
 se mouē. siue imobi. siue corporales siue incorporeales vt sunt in h̄. c. de
 racionibus: obligationes: hereditates: seruitutes: census: reddi reb? alie.
 res: iurisdictiones et similes. Cū cum superius dixerim qz iuspa
 tronatus nō potest vendi eo quia spirituali est amētū: si tamē
 vendat alicuius hereditas in qua iurapatronatus alicuius eccle
 sic vel capellanie existat illud ius trāsit cū vniuersitate in em
 ptorē: licet p̄ se vēdi seu trānsire nō potuisset. Itē cū dico serui

Nota dif tures vendi posse. Sciendum est qd usufructus qui est seruitus p^aferentiaz sonalis habet in se duo: scz formam & causam. vnde usufructus inter vsu formali qui est ipsum ius seruitutis vendi nō pot ita vt transeat fructum siue trāseratur in emptorem quinimmo penes veditorem rema causalem netz sola causa: id est ipsum emolumentū siue perceptio fructuū & forma: trāsit in emptorem. Causalis autē usufructus qui est ipsa perceptio siue emolumentū usufructus bene potest vendi. Et ides potest dici de decimis et primitiis ecclesiarū in quib⁹ duo possunt considerari: scz ius decimadi & primitiadi: & illud vendi nō pot: quia spiritualis est annexū. Et emolumentū siue perceptio fructuū ipsarū decimarū & primitiarū: hoc vendi pot: p^ut quotidie fieri consuevit per rectores ecclesiarum qui sua beneficia arrēdāt tā laicis q^u clericis: rēdārū fruct⁹ decimarū & primitiarū p^ucipiūt: lz forte talis veditio siue arrēdamētū quo ad laicos de iure sustineri nō possit. ¶ Circa tertiu substantiale siue essentialie contractus emptiois & veditiois quod est precium. Sciēdum est qd

a ¶ An precium debet in ipso contractu intervenire^a. & debet esse certū & reuerentē pura decem vel viginti vel centum &c. p^ut venditor & emptor. Itaz sine conuenerit. Item debet esse in quantitate. Cōsidereta vt dictū est. p^ucio emi. Et in pecunia numerata vel numerabili. Unde si loco p^uci def p^ucio non aliqua species siue corpus veluti marcha auri b^u vel saccus plen⁹ p^ustitit: vt pecunia nō numerata vel aliquod animal vel simile nō erit emi habet in p^ucio: sed potius contractus in nominatus scz do vt des sti. de em hoc est permutatio. Verūtamē si inter venditorem & emptorem p^ucio. & veditio de certo p^ucio emptor: p^u illo p^ucio tradat venditor in di. §. p^uce solum quādam aliam rem nō p^upter hoc retractabit⁹ p^uctat⁹ cium aut. precedens emptiois. ¶ Sed quid si quis rem vendiderit certo b^u ¶ An p^ucio hoc acto q^u emptor: vltra dictum p^ucium teneatur satisfacti luti mar. cere creditioibus venditoris in quid satisfactio quam faciet sic cba. aut. de p^ucio & ipsūz auget ad hoc vt de illo p^ucio fac aucto debeat ratenetur laudimium. Non videtur quia nō est p^ucium certum qd esse ang. in. debet vt predicti. quidam tenet contrariū vbi debita erant certifi. de em to & speciatata. vics tali creditioi tū & tali tū &c. Item vltra p^uce p^ucio. & veditio p^uberiozi doctrina. sciēdum est qd emptio & veditio pōt di. §. p^uce cōtrahi & fieri nedum inter presentes: sed etiam inter absentes. & hoc per nūcium vel per epistolam. vnde nūcius debet formare se concipere verba contractus in p^usona dñi qui cum ad hoc mī fit: q^u habere d^u sp^ucialissimū mādātū & formalia verba ad sic p^u contractendum. Est enim tanq^u p^uca que loquitur per se sed non a se. Ita nūcius p^uptio animo non loquitur sed dominus loquitur in ipso & ip^um. Et pōt sic cōstrui. factio te nūcius ad emē dum a tali ralem rem. p^uatio p^ucio. vel sic. vade ad titium & dāo ei et parte mei q^u ego sum cōtētus habere tale eius rē emptam

pro centū. Et si titius cōtentatur titius perficit cōtractū. Sive ro per epistolam hoc est per litteram manu propria scriptā fiat emptio. potest in littera sic cōtineri. Ego talis tenore presentis epistole siue littere manu mea scripte vobis tali mando quates nūc talis res mea firmi mibi emptio per centum. Et si alius cōsentiat perfecta est emptio & veditio. Sed ista ad notarios nō pertinent cū in eis notarius non interueniat. Per procuratorē autē non est tubium fieri posse emptiois & veditiois cum tamē ad hoc habeat speciale mandatum. Item est notandum qd non refert vtrum res que emitur et venditur sit in eodē loco vbi contrahitur vel alibi q^u vtrobiq^u tenet valeat cōtractus emptiois et venditionis. Item notandum est qd emptio & veditio potest fieri pure et in diem^a & sub conditione et sub pacto legis com^u missioe et adfectionis in diem & sub certo modo. Unde quando ret i die. sit emptio & veditio sub conditione. ante aduentū conditionis Insi. de non est perfecta nec pro ea interim debetur laudimium. Eū autē emptio sit sub pacto legis commissioe veditio est pura^a. Sed resolutur et vendi. sit conditione: scilicet si emptor p^ucius in termino non soluerit §. emp^u. venditor. Et idem quando sit sub pacto adfectionis in diem qñ tam sub actum est q^u oblata melioz cōditioe a veditioe discēdatur. Sed cōditiois est cōditioalis quando in pacto dicit q^u illa periciatur nisi me. ne. lio: cōditio offeratur. Et ideo forma verborū debet omnino attendi. sit autem huiusmodi pactū adfectionis in diē hoc modo. b ¶ Est vendo tibi talem rem pro tali p^ucio. Et casu quo hinc ad trigū pura. Uta dies proximos alius apparuerit maius p^uciū vel meliozem b^u ff. de conditionem afferēs. Res ipsa fit tibi inempta vel a p^uenti ven l. commissioe discēdatur. Pactum autē legis commissioe sit sub his sozia. l. §. verbis vendo tibi talem rem pro tali p^ucio. sub pacto q^u si dicitū & de i die p^ucium siue partem eius restantem hinc ad vnum annum p^uori adiectio mūm mibi nō solueris res ipsa fit inempta et eam ac eius vacuū ne. possessionem mibi restitueret tenearis. Vel sufficit dicere vendo sub pacto legis commissioe: vel sub pacto adfectionis in diē sim pliciter: quia in suo potiozi sensu pactum censet esse factum. hec autem pacta raro hodie in venditionibus apponuntur. Et nota q^u ex huiusmodi veditioibus debet laudimium cum sint pure resol uende. Item nota q^u pacta huiusmodi adfectionis in diem & legis commissioe in venditionibus apponuntur in fauorem veditiois dū tarat. Et ideo emptor: inuito venditorē predictis pactis vt non cōtē potest. Item nota q^u in venditione p^umutatōe qualibet rei alie ideo em^u natione vel obligatione v^uoz alienantis vel obligantis. & nurus pot^u. Ut si botem soluerit debent p^u securitate emptoris huiusmodi alienatōis d^u in. l. bus consentire & renūciare iuri p^uporbecaz dotis sue. p^uius p^u nō ff. de l. cōtarios debite certiozate. & hoc cū iuramento. Et si sit res aliq^u ma missioe.

gni valoris def ad nouū accipitū siue in emphiteosim: et p hū
iusmodi accipito soluat magna pecunie quāritas vt sepe contin
git et census vt sepe contingit et census paru' sit. eodē securitates
prestari debent emphiteore que p̄stas emptoribus p̄ ytozē nū
nūā fratre alienari et alios qui ius aliqđ siue parte in illa re ha
bent seu habere p̄ndūt. Et generaliter in h̄mōi alienationib⁹

a **C** **L** **o** **n**
sentire in rebus illis habet vel pretendit habere: nec sufficit q̄ vendi
dit oēs. tot: siue alienator: de omni euictione. nā ad huc emptor: poterit p̄
De B̄ dia
re h̄f. C.
fendere forte vsq; ad primam sententiam. et requirere venditorē
de rebus siue alienator: vsq; ipsum defendat et sup hoc facere sustinebit ma
alie. non
gnos sumptus siue expē. et forte p̄uabit cōmodo et possessione
alienan. illius rei siue rerum p̄ sequestrationē aut alias a quib⁹ oib⁹ tū?
l. j. h̄. iij.
erit et releuatus si tales p̄sone h̄mōi alienationibus consenserit
et. iij. et p̄
totū ti.

F **o** **r** **m**
Forma instrumenti v̄ditionis rei immobilis parui p̄cisi.
Noci nomine amcn. Anno incarnationis eiusdem millesi
mo quadragesimo sexagesimo octauo. Et die prima
mensis augusti. Serenissimo principe dño Ludouico dei
gratia rex Francorū regnāte. Nouerint ynuersi et singuli q̄ Ber
trandus petri laborator v̄lle alesti mensis dioecesis. bona fidei si
ne dolo per se et suos heredes et in futurū successores quoscūq; te
noze hui⁹ veri et publici instrumenti mādator suo cōfecti firmiter
perpetuo valituri. ac in p̄sentia mei notarij publici et testiu' infra
scriptorum vendidit et titulo pure vere perfecte et irruocabilis
v̄ditionis tradidit seu quasi tradidit et cōcessit ac nunc peni
tus et imppetuum desamperauit egidio de graua macellario di
ete ville alesti p̄senti stipulanti solentem et recipiētē p̄ se et suis he
redibus et successorib⁹ futurū ynuersis. Ad oēs suas eiusdē eg
dijs de graua suozūq; heredū et successorū voluntates in vita et in
morte plenarie et perpetuo faciendas viz quandā domus suam
eiusdē bertrandi sitā in carriera blācarda dicte ville alesti con
frosi. a parte ante cū dicta carrera et a parte retro cum domo an
thoni roberti. Et ex vno latere cū domo hered. guillelmi curti
lis. Et ex alio latere cū domo iohannis de māsio quadam androna
in medio. Cum oibus suis iuribus introitib⁹ exiitib⁹ et partium
ynuersis. Et cū oibus in eadē domo edificatis muratis fustatis
fisis clauatis apparentibus et nō apparentibus. stillicidijs cas
nalibus aquarum decurribus seu cōductibus ac als suis iuribus
et p̄tine. quibuscūq; Saluo tamē et retento dño comiti alesti in
et super dicta domo pro confrosi. suo semp directo dño laudimio
cōsilio iure fraudis commissionis p̄latione et auantagio et iure

laudandi et laudendum percipiendi siue censu. Hanc autē v̄diti
tionem fecit dictus bertrandus petri p̄sato egidio de graua p̄e
fenti et vt supra stipulanti et recipiēti pro p̄ceto et noie p̄cisi decē
libraz turon. qđ p̄cisi dicit bertrandus v̄ditōr cōcessus fuit se
ab eodē egidio emptore habuisse et integraliter recepisse. Et ces
p̄sioni hō dicti p̄cisi decē libraz turon. p̄ dictum bertrandū pe
tri venditorē ab eodē egidio de graua emptore nō habiti et nō
recepti. speijs future habitiois et receptionis eiusdem et caus
sa p̄dicta et omni errori calculi. Baris et et sua certa scientia
dictus bertrandus venditor renūciavit de quo quidem p̄ceto cō
sentens et h̄sens et p̄ bene soluto pagato et satisfacto se reputans.
dictum egidium de graua emptorem p̄sentem stipulante m
cipiente m̄ supra et suos ac bona sua et suozum quiritauit libera
uit penitē et in perpetuum et absoluit. per acceptilationē inde sub
sequutam aquiliana stipulatione legitime p̄cedēte. Et cum pa
cto reali valido et solēni de vltis ius aliquid plus ab eodē egidio
emptore neq; a suis occasione dicti p̄cisi decem libraz turon. non
petēdo. Si hō dicta occasio dicitur cōfrosi. et per dictum bertran
dum petri p̄sato egidio de graua v̄ditū plus valet de p̄senti
aut in futurum quicūq; plus valere poterit p̄cio supradicto. Lo
tum illud plus valēs quodcūq; sit aut esse poterit in futurū p̄sa
tus bernardus petri v̄ditōr dedit donauit dicto egidio de gra
ua emptori p̄senti stipulanti et recipiēti vt supra donatiōe puz
ra mera simplici rata manē. et irruocabiter ymos. etiam si il
lud plus valens dimidiū excederet iusti p̄cisi siue yltra. Lonce
dens dictus bertrandus petri venditor et dicto egidio de gra
ua emptori p̄senti et vt supra stipulanti et recipiēti licentiam au
crozitatē et speciale mandatū per se aut alium loco sui quicūq;
voluerit possessionē se quasi donum p̄dicte superius v̄ditē cō
frosi. et designate accipiēdi copozalem ciuilem et naturalem. Lis
cei. eiusdem bertrandi v̄ditōris aut cuiuscūq; alterius persone
seu curie minime petita et requisita sui obtenta. Et quousq; candē
possessionē dicit egidius emptor adeptus fuerit cōstituit se inte
rim dictus bertrandus venditor dictas domū p̄sato noie eiusdē
egidij emptoris tenere et possidere seu quasi. Se et suos p̄noiat
bertrand⁹ petri v̄ditōr de dicta domo sup⁹ v̄ditā cōfrosi. et de
signata disueltens dictū egidij de graua emptorē p̄sentē stipu
lante et recipiētem supra per tactū manū suarūz dicti egidij
emptoris inuestiuit de eadē pleno iure. p̄mittēs antedictū ber
trandus petri v̄ditōr dicto egidio de graua emptori p̄senti. et vt
supra stipulanti et recipiēti. qđ p̄dictam domū super⁹ cōfrosi.
v̄ditā. Et oib⁹ suis iurib⁹ et p̄tine. faciet eidē egidio emptori
et suis imppetuū successo h̄f et tenere et quiete ac pacifice p̄petuo

possidere. Et q̄ ab omni persona contradicente molestare inque
tante seu perturbante aut ius aliqd̄ in eadē domo se habere pre-
tendente dictū egidius emptorem z suos defendet z amparabit
defendereq; z amparare p̄missit in iudicio z extra iudiciū: suis
z suorum prefati bertrādi petri venditoris p̄p̄t̄is sumptibus z
exp̄ensis. Et p̄ omni euictione totalit̄ particulari ac p̄ obserua-
tia om̄i z singuloz p̄missioz inferius exp̄pressandoz z exp̄en̄. in
de fieri p̄tingentibus. p̄renoiatus bertrādi petri venditor obli-
gauit p̄p̄thecauit z submisit penes dictum egidium de graua
emptorem p̄sentem et vt supra stipulante z recipientem oia bo-
na sua mobilia z imobilia p̄sentia z futura viribus z cōp̄ulsi-
onibus curiarum dominorū alesti parui sigilli regū mōtis p̄sula
ni cōuentionū regiari n̄m̄. Is de p̄uilegijs seu libertatib; dis-
ctarum cōuentionum dicte partes non existant. Et cuiuslibet al-
terius curie ecclesiasticę z secularis p̄o executione p̄missioz
p̄reeligen̄. p̄omissit̄ dictus bertrādi petri venditor dicto
egidio de graua emptori vt supra stipulanti z recipienti redde-
re z restituere omnia z quecūq; infra publica anti qua q̄ penes
se habet z inueniri poterit ad dictam domum superius venditaz
z cōfrōtata facies. z pertinetia sine aliquo cultu eiusdem egi-
dij emptoris vel suoz. Quā quidem venditio em̄ omnia vniuer-
sa z singula in p̄senti publico istrum̄to contenta p̄out superi-
z inferius sunt exp̄ressata. p̄renoiatus bertrandus petri vendi-
tor: habens ratam gratam z firmā rataz grata atq; firma eam z
laudauit approbavit emolouit ratificauit z confirmauit. p̄o
mittens se nihil fecisse aut dixisse in p̄teritum et q̄ nihil dicet
seu faciet in futurū. p̄opter quod predicta omnia et singula mi-
nozem in aliquo obtineant vel habere debeant perpetui roboris
firmitatem vel q̄ cassari irritari valeant quomodolibet vel rescī-
di. Sed ita predicta omnia z singula p̄out supra scripta sunt ra-
ta grata z firma semper habere eaq; tenere attendere z obserua-
re. contraq; in aliquo nunq; facere dicere seu venire de iure vel
de facto per se nec p̄ aliquam aliam personam seu interponendā
alicuius vel aliquozum arte ingenio seu cautela p̄ solē z validā
stipulationem z sub obligatione predicta dictus bertrandus pe-
tri venditor: p̄omissit dicto egidio de graua emptori p̄senti z vt su-
pra stipulanti z recipienti. Et iurauit ad z super facta dei euan-
gelia ab eodem corporaliter manu sua dextra grata tacta. Sub
quo quidem iuramento z super predictis omnibus singulis re-
nunciavit sepe dictus bertrādi petri venditor: gratis z sciens
ter iuris z facti ignorantia. omnis actionis exceptio z deceptio
nisi doli mali fraudis: vis: metus: erroris: in factum: conditio in
debiti: sine causa: vel ex iniusta causa: fori p̄uilegio: petitioni

Sequūf
renuncia-
tiones cō-
fute po-
ni i instru-
mentis.

belli z oblationi eiusdem decet̄ viginti dierum inducō: scripsit
messium z vindemiarus. Et omni alij dilatori tempore iuris
dicenti venditorem deceptū in contractu venditionis vltra dimi-
diam iusti p̄cepi. posse agere contra emptorem ad rescindendū. **¶** Ad
venditōis cōtractus vel ad iusti p̄cepi supplementū gen̄. Et ge-
neraliter omni alij iuri canonico z ciuili nouo z veteri scripto
non scripto quo vel quib; mediante contra p̄dicta aut et eis alijs
qua venire possit vel in aliquo se iuuare z defendere seu tueri. De
quibus omnibus z singulis supra dictis dictus egidius de graua
emptor: pet̄it. Et dictus bertrandus petri venditor sibi fieri cō-
cessit publicum instrumentum seu publica instrumenta vnum vel
plura p̄ me notarium publicum infra scriptum. Acta fuerunt hec
apud alestem in operatoz mei notarij infra scripti p̄sentibus in
testibus ad p̄missa vocatis guillelmo de lacu laboratoz: ber-
nardo p̄naudi tertoz: andrea ribas cozareroz dicte ville alesti.
Et me. S. D. publico auctoritate regia notario qui de p̄dictis
omnib; requisitus notam recepi. A qua quidem nota hoc verū z
publicum instrumentum manu p̄p̄ria et trati scripsi z in hanc
publicam formam redegi. Et deinde facta diligenti collaro-
ne de p̄senti instrumentum p̄ predicta eius nota signo meo
consueto signauit in fidem z testimonium omnium z singulorū p̄-
missoz. Et nota q̄ aliqui faciunt differentiam inter domū z hos-
pitiū: quia domus dicitur vbi quis magnam et longam mor-
ram trahit hospitium autē dicitur vbi viator recipitur. z inde
dicitur hospes. Et ideo notanter posui in forma p̄cedenti do-
mum z non hospitium.

¶ Forma instrumenti venditionis plurium rerum immo-
bilium magni p̄cepi.

Istei nomine amen. annoz cetera. nouerint vniuersi
si re. q̄ nobilis vir iohannes de sancto handilio als
rochafort parochie sancti martini de roffona vni-
cessi. dieo cēs ob suam p̄out asseruit euidentem vti-
litatem z vgentem necessitatem. ac p̄o suis nego-
cijs melius peragendis z expediendis bonafide z sine dolo z c.
tenore z c. vendidit re. nobili Raymūdo de consanctis loci de be-
camilio parochie sancti andree de salindris dicte dieo cēs vti-
cessi. p̄senti instrumenti z c. ad omnes suas z c. videlicet totū quod
dam hereditagium quod dictus nobilis iohannes habet z possi-
det suis p̄decessores a quibus causam habet habebant z possi-
debant in loco de seruassio eiusdem dieo cēs vti cēs. in quo quidā
hereditagio sine facto sunt dom; casature: curtilla: caralia: orti:
vine: terre laboratiue: vine cultiue z terre berate: p̄mato: oliuare
denemozia denesia pastoralia census redditus pensiones z satica

iusuriditides seu pedagia et pcedia alia sine bona res et iura tam mobilia quam immobilia et generaliter quicquid iuris amplius habet dicitur nobilis iohannes in loco predicto de seruassio ac territorij pertinens eiusdem. Tum oibus oium premissoz iuribus pertinet. et bonoz nobilibus vniuersis. Saluo tamen in re et super oibus predictis venditis domino nostro regi suo dominio et i oibus iure suo. hac autem venditione fecit prefatus nobilis iohannes de sancto baudoisilio prefato nobili Raymundo de consanctis presentis et. pro precio et nomine precij trecentarum et quinquaginta librarum turrosi. monete regie nunc in presentis Francie regno cursum habentes. Quod quidam precium dicitur nobilis iohannes venditor concessus fuit se ab eodem nobili Raymundo emptore habuisse et realiter numerando recepisse tam in scutis auri quam in moneta regia argentea per dictum nobilem Raymundum dicto nobili iohanni ibidem numeratis et traditis. et per eundem nobilem iohannem habitioz receptis in presentia mei notarij publici et testium infrascriptorum. Exceptioni vero dicti precij trecentarum et quinquaginta librarum turrosi. per dictum nobilem iohannem de sancto baudio venditorem ab eodem nobili Raymundo de consanctis emptore per modum predicti non habuit et non recepit specij future habitioz nis et receptioz eiusdem et causa predicta et omni errori calculi gratis et ex sua certa scientia dictus nobilis iohannes venditor renunciauit. De quo quidam precium contentum existens et pro bene soluto. pagato. et satisfacto se reputatis dictum nobilem raymundum de consanctis emptorem presentem. stipulantem et recipiendum et supra suos ac bona suaz suoz quitauiit liberauit penitus imperpetuum et ab omni soluit per acceptationem inde subsecutam aquiliana stipulatione regitius precedenti. et pacto reatio validor et soleni de vltimis aliis quod plus ab eodem nobili raymundo emptore neque a suis occasione dicti precij trecentarum et quinquaginta librarum turrosi. non petens vnica. cum do. Si vero dictum hereditagium supra mentionatum et per dictum nobilem iohannem de sancto baudio prefato nobili raymundo de consanctis venditorem cum bonis rebus et iuribus predictis plus valet de presentis aut in futurum quodcumque plus valere poterit precium suum predictum. totum illud plus valens quodcumque sit aut esse poterit in futurum prefatus nobilis iohannes de sancto baudio venditor dedit et donauit dicto nobili raymundo de consanctis emptori presentem stipulanti et recipiendi supra donatione pura mera simpliciter rata man. et irrevocabili inter vivos. Etiam si illud plus valens dimidia excederet iusti precij sui ultra. Et cedens dictus nobilis iohannes de sancto baudio venditor. antedicto nobili Raymundo de consanctis emptori presentem et vi supra stipulanti et recipiendi licentiam auctoritatem et speciale mandatum per se aut alium loco

a Er
rozi cal
culi. De
nunciauit.
De quo quidam
errore to.
pagato. et
satisfacto se
reputatis
materia
crita i ti.
de erroze
calculi. l.
vnica. cu
do. Si vero
gl. et doc.
ibidem
scribenti
bus.

sui quando eum voluerit possessione seu quasi hereditagium predictum cum bonis rebus et iuribus predictis accipiendi corporaliter civilem et naturalem licentiam eiusdem nobilis iohannes venditoris aut concessus alterius persone seu curie minime partita requisita sui obtentata et quousque eandem possessionem dicitur nobilis raymundus emptor adeptus fuerit concessit se interim dicitur nobilis iohannes venditor dictum hereditagium cum bonis rebus et iuribus predictis per cario note eiusdem nobilis raymundi emptoris tenere possidere seu quasi se et suos presentat. nobilis iohannes de sancto baudio venditor de dicto hereditagio bonis rebus et iuribus predictis presentem cum prefato nobili raymundo de consanctis superius venditis inuentis dictum nobilem raymundum de consanctis emptorem presentem stipulantem et recipientem et supra per tactum manuum suarum et dicti nobilis raymundi emptoris inueniuit de eodem pleho iure. Promittens antedictis nobilibus iohannes de sancto baudio venditor dicto nobili raymundo de consanctis emptori presentem et supra stipulanti et recipienti per predictum hereditagium cum bonis rebus et iuribus predictis faciet eidem nobili raymundo emptori et suis imperpetuum successozibus habere tenere et quiete ac pacifice perpetuo possidere et ab omni persona contradicenti. molestante inquietate seu turbata. aut ius aliquod in eodem hereditagio se habere preter dictum nobilem raymundum emptorem et suos defendet et amparabit defendere et amparare promissit in iudicio et extra iudicium suis et suozum prefati nobilis iohannes de sancto baudio venditoris pro suis sumptibus et expensis. Et pro eiusdem citione totali et particulari ac pro obseruancia omnium et singulorum premissoz et inferius expressandoz et expensis. inde fieri cotingent. Denominatus nobilis iohannes de sancto baudio venditor obligauit hypothecauit et submisit penes dictum nobilem raymundum de consanctis emptorem presentem et vi supra stipulantem et recipientem personam suam propria: et oia bona sua mobilia et immobilia presentia et futura viribus copulsiuibus carceribus et arrestis curiarum parui sigilli montis pessulanti cōditioni regiarum de puilegibus seu libertatibus dictaz cōditioni dicte pres non existant. Pone alias curias si partes concuerint alias apponi. Et oim aliarum curiarum ecclesiasticarum et secularium ad quam seu quas dicitur nobilis raymundus emptor vel sui pro pmissis recursum habere voluerit. Fuitque actum et cōuentum de pacto expresso soleni stipulatione validato iter dictum nobilem iohannem de sancto baudio venditor et ex parte dictum nobilem raymundum de consanctis emptorem et ex parte altera. Quod si in casu quo in futurum quicquam cōtingeret litis que stione controuersiam seu demandam mouerent in super hereditagio sine facto predicto superius mentionato venditor aut aliqua eius parte

contra dictum nobilem raymundum de consanctis emptorem aut suos vel ab ipso causam habentes per quascumque personas in iudicio vel extra per simplices conuentionem seu libelli oblationem aut alias quouis modo quod dictus nobilis Joannes venditor et sui in futurum successores teneantur et debeant incontinenti facta eis

¶ Summaria denunciatione³ cum aut sine scriptura publica seu p^{ri}maria de uata dictam litem questionem sine causam et onus persequutio; nunciatio; nis et defensionis eiusdem in se suscipere illamque defendere pro ne. Que sequi et litigare suis proprijs sumptibus et expens. vsq; ad fines denunciat. Non obstante iuribus diceñ. qd emptor tenetur primam emptio tio litem nis causam sumptibus suis prosequi et litigare vsq; ad primam morte consentiam in clusuue quibus iuribus et alijs quibuscumq; ad predicta facientibus et quibus se in hoc casu iurare possit dictus nobilis sup re lis Joanes venditor: nunc p^{ri}mo gratis renunciauit et p^{ri}mo renunciatioe vendita p^{ri}mo haberi voluit et p^{ri}mo. Si vero facta hmoi denunciatioe p^{ri}mo fieri qua nobilis Joannes venditor aut sui in futurum successores dictas docung³ causam litem sine questionem in se suscipere nollent: aut plus des an³ sniaz. bito differret. idem nobilis Joannes de sancto baudilio venditor vt habet nunc vt p^{ri}mo voluit et expresse consentit quod dictus nobilis Raym³ p^{ri}mo iudicatus de consanctis emptor: et sui dicto casu adueniente possint aut. et con³ valeant de et super dicta lite causa sine questione cum parte se sequer. partibus ipsam litem causam sine questione moueri. com³ C. de sen. ponere trafigere compromittere pacifice et concordare eis melio et pericu ribus via modo et forma quibus de iure vel als fieri poterit pro lo rci. mittens p^{ri}mo nobilis Joannes de sancto baudilio venditor: Et sic fieri dicto nobili Raymundo de consanctis emptori presenti et vt in cuilibz³ supra stipulati et recipienti se ratum gratum et firmum nunc vt p^{ri}mo heredum³ aut perpetuo habiturum omne id et quicquid p^{ri}mo eundem nobilem venditoris Ray. emptore aut suos successores in et super p^{ri}mo casu p^{ri}mo vt. In et dicto conuentum transactionum compromissum et concordatum sine eutione. rit: et eo casu quo p^{ri}mo suis seu eorum occasione aut pro supra san. q³ p^{ri}mo iudicio sine ettra. Omnes illas expensas et omnia illa damna mam ei³ et inter esse p^{ri}mo nobilis Joanes de sancto baudilio venditor: qualiter p^{ri}mo iussit et conuenit dicto nobili Raymundo de consanctis emptori fieri de et vt supra stipulati et recipienti soluere emendare reficere et ite gra liter refarcire: et de illis ac eoz³ quantitatibus dicto nobili Raymundo emptori et suis credere suo solo simplici verbo sine iura

mento testibus aut alio quocumque genere probationis. promissisq; vterius dictus Raymundo nobilis Joannes venditor p^{ri}mo nobili emptori vt supra stipulanti et recipienti quod presentem venditionem et omnia in eadem contenta eidem nobili Raymundo et suis laudari approbati ratificari et confirmari faciet per nobilem Latb. de monte grosso vrozem suam: et per quascumque alias personas ius aliquod actionem seu deuiandam habent. seu habe re pretendenti. in hereditagio superius vendito. Et quod omne illud ius actionem seu deuiandam eidem nobili Raymundo suis que totari cedi et remitti faciet medijs. publico instrumeto iuramentis to renunciationibus et alijs clausulis conueniens. et opportunis robozato dum et quando ac totiens quotiens per dictum nobilem Raymundum vel suos fuero requisitus. Quam quidam venditionem et omnia vniuersa et singula in presenti publico instrumeto conuen. prout superius et inferius sunt exp^{ri}mo. p^{ri}mo natus nobilis Joannes de sancto baudilio venditor: habens ratam gratam et firmam ratam gratam firmam. cam et ea laudauit approbavit emologauit ratificauit et confirmauit. p^{ri}mo tens se nihil fecisse vel dixisse in preteritum. et quod nihil dicet seu faciet in futurum propter quod predicta omnia et singula minus rem in aliquo obtineant vel habere debeant perpetui robozis firmitatem. vel quod cassari irritari annullari valeant quomodolibet vel rescindi. Sed ita predicta omnia et singula prout supra scripta sunt rata grata et firma semper habere eaq; tenere attendere et obseruare. Contra q³ in aliquo nunq³ facere dicere p^{ri}mo venire de iure vel de facto per se nec per aliquam personam interpositam seu interponendam alicuius vel aliquozum arte inge nio seu cautela per solentem et validam stipulationem sub obli gatione predicta p^{ri}mo nobilis Joannes de sancto baudilio dicitur. et venditor p^{ri}mo iussit supra dicto nobili Raymundo de consanctis emptori presenti stipulanti et recipienti vt supra. Et iuravit ad super sancta dei euangelia ab eodem corporaliter manu sua bey coe. aur. tra gratis tacta. Sub quo quidam iuramento et super predictis offeratur omnibus et singulis renunciauit sepediticus nobilis Joannes de sancto baudilio venditor gratis et scienter iuris et facti ignorans extracta etie omniq; actioni exceptioni et deceptioi doli mali fraudis vis metus errorum et in factum conditioni indebiti sine causa vel re iur. iniusta causa. fori priuilegio. petitioni libelli et oblationi eiusdem de erbi dem decem et viginti dierum inducens³ ferijsq; mensibus et vnde ben. et in miazum. et omni alij dilationi temporis iurijq; dicenti venditoris reuoc. deceptum in contractu venditionis vltra dimidiam iusti precij reuoc. S. possit agere contra emptorem ad restituendum venditionis contractum vel iusti precij supplementum: necnon exceptioni. non Lolla. v.

fic celebrati et initi contractus et aliter fuisse dictum conuētum
 q̄ scriptum et recitatum vel e contra. Et generaliter omni alij iu
 ri canonico et ciuili nouo et veteri scripto et non scripto diuino et
 humano promulgato et promulgando. quo vel quibus mediāsi.
 contra predicta aut et eis aliq̄ venire possit vel aliquo se iurare
 defendere seu rueri. Quem generalem renunciationem tantum
 valere voluit prefatus nobilis Joannes de sancto baudilio ven
 ditor: ac etiam operari ac si cuiuslibet legi iuri rationi vsu consue
 tudini p̄uilegio et statuto esset per eum specialiter et expresse
 renuciatum. De quibus omnibus et singulis supradictis prefas
 tus nobilis Raymūdus de consanctis emptor: perijt. Et dicitur
 nobilis Joannes de sancto baudilio venditor sibi fieri concessit
 publicum instrumentum seu publica instrumenta vnum vel plu
 ra: vel per me notarium publicum infrascriptum: quot seu que
 possunt et valeant dictari. corrigi. refici. meliorari et emendari
 dictiones et clausulas iuris necessarias addendo et superfluas si
 que fuerint resecando. Ipsis productis in iudicio vel non produ
 ctis ante vel post litem contestationem semel et pluries quousq̄
 in iudicio et extra iudicium obtineant plenum robur. Ad sensum
 dictamen consilium et intellectum vniuersi vel plurium in iure peri
 tozum facti tamen substantia in aliquo non mutata. Acta fuerūt
 hec in loco supradicto de seruassio: in quadam domo heredita
 gi superius venditi presentibus testibus in quadam vocatis
 Laurēto cōstanci: Anthonio amalrici eiusdem loci de seruassio
 poncio bonidominis parochie de rosso predictae. Et me. S.
 D. publico auctoritate regia notario qui de premissis omnibus
 requisitus notam recipi a qua quidem nota hoc verum et publicū
 cum instrumentum per fidelem clericum mihi in hac parte subs
 titutum et iuratum et trahi scribi et in hanc publicam formam re
 digi feci. Et deinde facta diligenti collatione de presenti instru
 mento cum predicta eius nota hic manu propria me subscripsi si
 gnosq̄ meo confucto signaui in fidem et testimonium omnium et sin
 gulorum premissorum.

¶ Emologatio siue ratificatio venditionis rei immobilis.

Nō in nomine. Amen. Anno incarnationis etc. No
 uerint etc. q̄ in presentia mei notarij publici et tes
 tium infrascriptorum existens et personaliter cō
 stitutus Andreas filius anthonij maior prout suo
 iuramento asseruit viginti: minor vero viginti q̄n
 q̄ annis certus et certificatus: vt dixit de quada
 venditione nuper facta per dictum Anthonium eius patrē. mar
 tino de petrabella de quadā vinea sita in tali territorio cōfrosi.
 sic et sic precio quindecim librarum turonesi. prout plenus con

stat in instrumento publico per tale notarium in notis sumpto
 sub anno etc. Ergitur de et cum voluntate licentia et auctoritate di
 cti Anthonij patris sui ibidem presentis licentiamq̄ et auctori
 tatem eidem Andree filio suo quo ad omnia et singula infra scri
 pta peragenda dantis et concedētis: put ita dicitur Anthonius
 in presentia mei notarij publici et testium infrascriptorum asse
 ruit fore verum renuncias minoris etatis: et in integrum restituta
 a C Re
 tionis beneficio bona fide et sine dolo per se et suos heredes et
 nūcians
 in futurum successores quousq̄ non inductus non seductus vi
 minoris
 dolo metu verbis blandis aut alias machinose circumuētus: sed
 etatis etc.
 gratis scienter beneq̄ consultus et premeditatus vt dixit non er
 An auz
 rans neq̄ deceptus in iure vel in facto suis. sed de vtroq̄ certio
 rarius put asseruit plenus et instructus. ¶ Tenore huius veri et fit renun
 publici instrumenti mandato suo confecti firmiter perpetuo va
 diare bhñ
 lituri venditionem predictam per dictum Anthonium patrem em
 cio mino
 suum prenominato Martino de vinea superius confrosi. et desit
 tis etatis
 gnata: vt premititur factam ratam gratam et firmam habendo
 dictū fuit
 ipsam et omnia in eadem contest. dicto Martino emptori ibides
 supra de
 presenti stipulati solēnter et recipienti pro se et suis heredibus
 minoris
 et successoribus in futurum vniuersis laudauit approbavit emoz
 etatis. et i
 logauit: ratificauit et confirmauit: et nihilominus dedit cessit re
 integ. res
 misit quittrauit et penitus perpetuo de samperauit titulo donatio
 fitu. bhñ
 nis cessionis remissionis pure vere perfecte simpliciter done gra
 cio. vbi est
 te manet. et irreuoabilis que fit et fieri dicitur inter viuos nul
 in apostol
 lo iure nullaq̄ causa ingratitudinis aut als quouis modo impos
 lis. Et sic
 sterum reuocande antedicto Martino de petrabella presentis: in tē
 forz
 vt supra stipulanti et recipienti omnia vniuersa et singula iura
 mā insti
 omnisq̄ omnino actiones petitiones et demandas reales perso
 ponit ma
 nales mitras vtiles et directas ciuiles p̄torias ac alias quascūq̄
 gister ro
 q̄ que et quas dicitur Andreas habet et habere potest et debet: lādinus i
 aut visus est habere sibiq̄ competunt seu competere possunt et sua sūma
 debent nunc vel in futurum in et super vinea predicta tam ratio artis nos
 ne et ad causam donationis inter viuos et propter nuptias olim tarie. in
 per dictum Anthonium eius patrē sibi facte de medietate bo
 rubu. vñ
 norum suorum q̄ als quouis modo causisq̄ rationibus titulis me
 dirionis. fi
 dēs seu occasionibus quibuscūq̄. Super quibusdam iuribus p̄ona ab
 actionibus petitionibus et demandis predictis per dictum An
 sine post
 dream prefato Martino supra donatis cessis et remissis dicitur ac cōfrosi
 Andreas fecit et constituit eūdem Martinū presentem et vt su
 tit etc. cas
 pra stipulatem et recipientem verum dominum et procuratorem le
 pitu. j. fo.
 gitimū vt in reb^l suis pp̄ris legitime constitutū. ita q̄ amodo et
 xxxij.
 deinceps dicitur Martinū possit et valeat p̄ dictis iurib^l actio
 nibus: petitionibus: et demandis in quocūq̄ iudicio et extra dic

recte et vtiliter agere et experiri. Excipere et componere transigere
 componere pacifice et concordare. et cetera omnia et singula fa-
 cere dicere et exercere. que quilibet versus dominus. et procurator: le-
 gitimus de rebus suis proprijs in eisdem legitime constitutus fa-
 cere dicere et exercere potest debet. Et que ipsemet andreas as-
 huiusmodi emolagationes seu ratificationes cessionesque facere di-
 cere et exercere poterat et potuisset. Se et suos prenominat? an-
 dreas de iuribus actionibus petitionibus et demeritis predictis
 per eum dicto martino supra donatis cessis et remissis discessis
 ens dictum martinum presentem stipulantem et recipiendi. vt su-
 pra per tactu manu suarum dicti martini inuestiuit de eisdem
 pleno iure. promittens in super prefatus andreas se nihil fecisse
 aut dicisse in preteritum: et quod nihil dicet seu faciet in futurum pro-
 pter quod predicta omnia et singula minorem in aliquo obrineant vel
 habere debeant perpetuo roboris firmitatem. vel quod cassari irrita-
 ri annullari valeant quodlibet vel rescindi. Sed ita predicta omnia et sin-
 gula. put supra scripta sunt rata grata et firma semper habere easque
 tenere attendere et observare contra et in aliquo nunquam facere dice-
 re seu venire de iure vel de facto per se nec per aliquam aliam personam in-
 terpositam seu interponendam alicuius vel aliquorum arte ingenio
 seu cautela perfolentem et validam stipulationem et sub obligatione om-
 nium bonorum suorum mobilium et immobilium presentium et futuro-
 rum dictus andreas promissit dicto martino punit et vt supra stipulanti
 et recipiendi. Et inruit ad et sup sancta dei euangelia ab eodem cor-
 poraliter manu sua dextra gratis facta renuncias inde sup pre-
 dictis omnibus et singulis et specialiter sub dicto iuramento
 gratis et scienter iuris et facti ignorantie: ois actioni exceptioni et
 deceptioni doli mali fraudis vis merus erroris et in factu eodis-
 tionis iddebiti sine causa vel et iniusta causa fore privilegio petitoris
 ni libelli et oblationi eiusdem ferijs et inducibus quibuscunq. Et ceteris
 iuris et facti auxilijs beneficijs et remedijs quibus mediante
 contra predicta aut et etis aliqua venire possent vel in aliquo se iura
 re defendere seu tueri de quibus oibus dictus martinus perijt sibi
 fieri publicam instrumentum seu publica instrumenta vnum vel plura
 per me nota. publici instrumentum. Acta fuerunt hec etc. Et nota quod
 quod sit ratificatio alicuius venditionis seu alienationis vel sit in-
 continenti vel post aliquod tempus interuallum. Si in continenti et
 per eundem nota. tunc nota. post recitationem contra actus venditionis
 incipit contractum ratificationis hoc modo. Et ibidem in continenti
 anteque partes predictae ad alios actus se diuerterent talis filius
 vel vxor etc. dicti nobilis venditor constitutus vel constituta perso-
 naliter in presentia mei nota. etc. vt in preceffi forma. Si vero
 fiat post interuallum tempus per eundem notarium tunc notarius inci-

piet instrumentum huiusmodi ratificationis hoc modo. Postquam vel a Cte
 subsequenter anno quo supra et die etc. vel anno incarnationis dñi mil-
 lesimo etc. Si non fiat in eodem anno. Et iugent notarius huiusmodi talis mu-
 instrumenta in eadem charta cum instrumento venditionis vel alie ter-
 nationis. Si autem ratificatio recipiatur per alium notarium. Qualis
 quod per illum qui instrumentum alienationis recipit: tunc inci-
 pit instrumentum vt in preceffi forma. et si sit vxor vel filia vel alia nunciatio
 mulier que ratificet auctorisletur per patrem si patrem habeat
 et per maritum. et si non habeat patrem sed avum paternum per il-
 lum auctorisletur. Et etiam si patrem habeat et avum paternum quia
 tunc etiam in potestate aui et non patris. Item veniunt talis mulier
 licet specialiter et expresse per nota. debite certiorata ypotheca
 rui sue dotis. et omni alij iuri i fauore mulieris introducto et c. vñ. Et de les-
 pro pleniori declaratione sciendum est quod persone que in huiusmodi ge-
 alienationibus seu traditionibus consentire habent quedam sunt et ibi
 que habent ius in re alienata et obligatione vel ypotheca vt pu-
 apostillato ta vxores nurus creditores et huiusmodi. quedam sunt que habent
 iuris digni et speciali causa speciale et spirituum ius sicut legatarij. fideicom-
 missarij et usufructuarij. quedam sunt que habent ius domini et pro-
 prietatis siue idem ius quod habent venditores siue alienatores
 vt sunt fratres et sorores alienantis que omnes supradicte perso-
 ne pro securitate emptoris debent huiusmodi venditionibus et b
 alienationibus consentire et iura sua remittere vt est dictum. Et dei nomi-
 si sint presentes in contra actu alienationis ibidem consentire de-
 bent. Si vero absentes sint: venditor siue alienator debet pro-
 mittere et se obligare de faciendo et procurando cum effectu face-
 re per easdem personas ratificari et consentire alienationi et sua
 iura remittere emptori cum publico instrumento prout inferius
 in formis instrumentorum venditionum et aliarum alienationum
 plenius ostendetur.

¶ Forma instrumenti venditionis et noue impositionis seruitu-
 tis vrbane et rustice.

¶ In dei nomine Amen. Anno etc. nouerint etc. quod antho-
 nius talis loci bona fide per se et suos etc. Lenore hu-
 ius veri et publici instrumenti etc. in presentia mei no-
 ta. etc. vendidit dedit assignauit tradidit seu quasi
 perpetuo concessit titulo pure vere venditionis etc. vel iurum
 andree eiusdem loci presentis etc. vt in alijs venditionibus vides
 licet ius seruitutis et explebarij immittendi ad tenendi quocunq. domum. so-
 trabes fustes siue ligna in pariete siue muro domus ipsius antho-
 nio contigue domui dicti andree: que quidem domus dictorum andree
 et andree sunt situate in tali carreria. et confusio. sic et sic. Et si-
 hoc quocunq. et quocunq. opus fuerit. et dicto andree dñi.

placuerit huiusmodi trabes ligna siue fustes immittere seu im-
pingere in pariete siue muro domus predictae dicti antonii sua
auctoritate propria & hoc vsq; ad mediū dicti muri. absq; in rui-
na seu graui determinatione dic murī. Item plus vendidit & af-
signauit proit supra preatus antonibus eidem andree stipu-
lantis &c. ius seruitutem & replebā stillandi siue deriuādi & res
cipiēdi aquas pluuiates ex dicta domo ipsius andree supra te-
ctū domus predictae eiusdem antonii videlicet a tali parte &c.
vel in tali curia siue viridario dicti antonii cōtigua vel cōtiguō
dictae domui eiusdē andree. Item plus vendidit assignauit pro
ut supra iter & actus iuss; feruitutem & replebā eundi & agēdi in
quodam campo & per ipsum campum dicti antonii in tali terri-
torio sic & sic confroh ad quādam vineā dicti andree sitā in eodē
territorio iura cāpū pdictū & hoc a latere dicti cāpi qd est a par-
te orientis p viā latitudinis quinq; palmorū quātum protēndis
ipse campus. Ita q ipse andreas & eius heredes ac successores
possint & valeant deinceps p impetuū libere per dictā viā & p
domū quādoctq; & quocūctq; voluerit ad cāpū vineā predi-
ctam ire agere transire & redire cum personis & animalibus onera-
tis vel non oneratis. Dans cedens & concedens idem antonibus
dicto andree vt supra stipulante plenū ius dicti itineris actus &
vie & hui; cōditioi & seruituti predictum suū cāpū ppetuo subū-
ciens. Idē autē predictarum seruituti venditionē fecit dictis an-
thoni; p̄faro andree presenti & vt supra stipulati & recipiēti pro
p̄cio & noie p̄cti viginti librarū turonēsi. quod p̄ctus &c. vt in
alijs venditionibus. Et nota q iter act; & via in hoc differūt: qz
iter est ius eundi tñ vel ambulandi tātū. actus vero est ius age-
di & non eundi. agere enī est re aliquid dūce pura vehiculum siue
animal oneratiū. via autē est ius & eundi & ambulādi & agēdi. nō
tñ via est iter vel actus licet cōtineat iter & actū. Nā si esset iter
esset ius dāt; at eundi. Si actus: esset ius agēdi tantum: qñ-
tū actus potest esse sine itinere qd est ius. Nā & iter interdum
nō est ius nisi fuerit cōstitutū. vnde ipsum iter p qd iter siue solū
vulgariter vocatur trames; callis: via; femita; iter. possunt etiā
cōstrui alie seruitutes. sicuti aqueeductus & similes sequēdo for-
mam predictam fm naturam & exigentiam talium seruitutum.

¶ Forma instrumenti venditionis, vsufructus domus vel p̄ce-
dij ristici.

In dei nomine amē. Anno incarnationis &c. Nouē
riint &c. quod antonibus iuris loci bona fide &c.
per se & suos &c. vendidit & ad tps infra scriptū tra-
didit & desamparauit andree talis loci p̄cti stipulā-
ti &c. videlicet oēs & singulos fructus & vsufructus

¶ In
Dei noie.
Simile
instrumen-
tum ha-
bes in fo-
ma rolan-
dina. c. j.
dicitio. v-
circum ad
plures an-
nos. fol.
xl. in im-
pressioe
lugd.

cōmoditates vsilitates & gaustas siue erit; ac perceptioe co-
rūdem cuiusdā dom; cū viridario dicte domui a parte retro cō-
tiguō situate in tali loco cōtignō. &c. Itē cuiusdā cāpi & cuiusdam
vineę eidē cāpo cōtiguō situatoū in tali territorio pfrontatoz
&c. Ad & per tēpus nouē annorū hodie incipendoz; & in simili
die dictis nouē annis reuolutoz & cōpletis finiedoū. & hoc p pre-
cio & noie p̄cti ymuerſalis dictorū nouē annorū viginti libra-
rum turon. quod p̄ctū dicit; antonibus venditor; p̄cti illius fuit se
ab eodē andrea emptore habuisse & recepisse in moneta regia tā
aurea; q; argētea per dictū andrē eisdē antonio ibidē realiter
numerata tradita & perſoluta; & pdictū antonibū habita & re-
cepta in presentia mei notarij publici & testū infra scriptoz. Et
nota q aliqui pacifici inter partes q; venditor; teneatur solvere
onera annua rerū quarū vsufruct; vendatur; qz nisi hoc actū sit
emptor; tenebit dicta onera supportare sicuti sunt census pensio
nes talie & similia. Excepmo; vero dicti p̄cti viginti librarum
turon. per dictū antonibū veditoz; ab eodē andrea emptore non
habiti &c. vt in alijs venditionibus. Si vero dicti fructus. vsu-
fructus. cōmoditates. vsilitates & gaustas superius venditi plus
valent de presenti aut in futurum per totū tēpus nouē annorū
tū sed qz predictū plus valere poterūt precio supra dicto. totū illud plus
valens &c. vt in alijs venditionibus realiter obtinere. Et cedēs
antedictus antonibus venditor; p̄faro andree emptor; presenti
stipulanti & recipiēti. vt supra licentiā auctoritate & speciale mā-
dātum per se aut alium loco sui quādoctq; voluerit possessionē
sui fructuū & vsufructuū predictozum & totū perceptioe
accipiēdi corporalem. illosq; percipiēdi leuādi & suos fa-
ciēdi per totum tempus superius expressatum licēt. eiusdem an-
toni veditozis aut cuiuscūq; alterius p̄one seu curie minime quib;
repetita & q̄sita seu obrēta. Et donec idem andreas dictā possessio
nēm vel quasi adeptus fuerit consistunt se interim dictis anto-
nijs venditor; predictos fructus & vsufructus nomine p̄cario fio
tradē eisdē andree emptor; tenore & possidēte seu quasi. se & suos p̄ce-
nominatus antoni; venditor; de fructibus cōmoditatibus vsu-
fructibus & gaustis siue erituris pdictis per eum dicto andree
superius veditis p totū dictū tēpus nouē annorū; disſuſſictes di-
ctū andream presente stipulātē & recipiēte vt supra p tactū ma-
bus per nūā; & dicti andree inuestitur de eisdē. p̄mittēs p̄fatus traditio-
ne antoni; veditoz; antedicto andree emptor; presenti & vt supra
stipulati & recipiēti q; dictos fruct; vsufruct; cōmoditates vt
calamiy litates & gaustas faciet eisdē andree emptor; & suis p totū dictū
tēpus nouē annorū habere tenere p̄cipere & pacifice possidēre. fit in
& q; ab oī p̄sona cōtradiceh. molestā. inquietante seu p̄urbare lia.

¶ E
qñ. B h
dicit seu
quasi qz
corporea
lia sicut
sunt iura
non vera
possiden-
tur sed qz
si possidē
tur.

¶ Per
tactū ma-
bus. Ita
nūā. Ita
qz
p̄fatus
tur p
tā-
ciū manu
us. j. alijs
regioni;
bus per
nūā; &
tūā;

aut ius aliquod in eisdem fructibus et usufructibus se habere pre-
tendit. dictum andream emptorem z suos defendet z ampara-
bit defendere; z amparare promittit in iudicio z extra iudicium
suis z suorum prefati Anthonij venditoris proprijs sumptibus z
expensis. Et p omni evictione zc. vt in prima forma venditionis
rei immobilis vsqz ad finem. ¶ Et nota q aliquando emptor vsu
fructuum nō soluit realiter precium talis venditionis: licet ven-
ditor in venditionis instrumento illud ostentare habuisse et hoc
sub spe future eiusdem precij habitationis z receptionis. Et tunc
emptor se obligat solvere id dictum precium venditori terminis z
solutionibus inter eos conuentis cuius formam ponam infra in
contractu siue capitulo obligationum.

¶ Forma instrumenti venditionis z impositionis noui census.

In dei nomine amen. Anno. Nouerint zc. q anthoni-
nius talis loci sciens z attendens dirit se habere
z possidere in puro z fraco alodio quadam ter-
re petiam partim laboratiuam siue cultiuam et
partim vineatam situatam in tali territorio cons-
troh. zc. quam quidam terram dictus Anthonius
ref. in ius afferuit esse franca quitia; absolutā ab oī censu pēdise canone
strumēto aut alia seruitute annua quacūqz z a nemine in emphi. teneri.
q scz cen. ¶ Sgitur ob suam vt afferuit euidentem vtilitatem z vrgentem
necessitatem: ac pro suis negocijs melius peragēdis z expēdem
suis ap. necessitatem: ac pro suis negocijs melius peragēdis z expēdem
postet cōdis bona fide z sine dolo per se z suos heredes z in futurum suis
suz ad do cessores quoscūqz. tenore huius veri z publici instrumenti man-
num dñi dato suo confecti firmiter perpetuo valituri. ac in presentia mei
hoc ff. de notarij publici z testium infrascriptorum. vēdidit assignauit et
iure face de nouo imposuit tradidit seu quasi ac nūc penitus per imper-
re tenet. tuum desamperauit z titulo vere pure perfecte z irrevocabilis
vt habet venditionis assignationis z noue impositionis tradidit seu quasi
p. Bal. in tradidit z cōcessit ac nūc penitus z imperpetuum desamperat
Laccepta vit Andree talis loci presentis stipulanti zc. ad omnes suas zc. Et
i. rñ. qōe. hoc i z sup p̄dicta terre petia superius confroh. z designata vide
C. de vsu. licet vñi sextarii frumētū boni pulchri z recipiēdi ad mēsuram
et Anno. eiusdem loci censuale z annuale ac anno quolibet in festo beati
in. c. signi Michaelis eidem andree z suis successozibus p dictum Antho-
nicū. in niuū z suos successozes soluend. z suis sumptibus appozant.
Vboremi apud eiusdem locum z ad domum³ habitationis dicti Andree
scribit. vbi z suoz successozū vna cum directo dominio laudimio consilio iur-
etiaz per re fraud. commissiois p̄latione z auantagio iureqz laudendi
abbatem z laudimium p̄cipiēdi ac ipsum directum dominium laudimij
extra de consilium ius fraud. commissiois p̄lationem et auantagiū vsqz
pigno. laudandi z p̄lationis retinēdi ac oē aliud ius emphyteoticum

predicti sextarii frumētū censuales z terre predictę in z sup qua
imponitur. Hanc autem venditionē assignationē z nouam dicti
census impositionē fecit prefatus anthonius dicto andree p̄sens-
ti z vt supra stipulati z recipienti pro precio z nomine precij de-
cem librarum turon. quod precium dictus anthonius vēditoz cō-
fessus fuit se ab eodem andrea emptore habuisse zc. Et exceptioni
zc. quitiauit zc. Si vō dicitur sextarium frumētū censuale z an-
nuale cum eius directo dominio laudimio z alijs suis iuribz em-
phyteoticis predictis p dictum anthonij prefato andree supra
venditum assignatum z impositum plus valet zc. Concedens di-
ctus anthonius venditor eidem andree emptori presentis z vt su-
pra stipulati z recipienti licentiam auctoritatem z speciale man-
datū per se aut alium loco vsi quandocūqz voluerit possessionem
seu quasi dicti noui census vnius sextarii frumētū superius ven-
ditū eius perceptionis ac iurium eius predictozum accipiendi
corporalem cuiem z naturalem liceat eiusdem anthonij vendi-
tozis aut cuiuscūqz alterius per fone seu curie minime petita res-
quisita seu obventa. Et quousqz eandem possessionem vel quasi
dictus Andreas emptor adeptus fuerit constituit se interim pre-
fatus Anthonius venditor dictum censum vnius sextarii frumē-
ti cum suis iuribus predictis nomine precario eiusdē andree em-
ptoris tenere possidere seu quasi se z suos p̄nominatus anthoni-
nius venditor: de dicto censu annuo sextarii frumētū: z eius iuri-
bus emphyteoticis predictis disuelctens dictū andream p̄sens-
tem stipulantem z recipientē vt supra per tactum manuum suas
rum: z ipsius andree inuestiuit de eisdem pleno iure: promittens
antedictus anthonius venditor eidem andree emptori presentis
z vt supra stipulanti z recipienti quod censum predictum vnius
sextarii frumētū cū iuribus suis predictis faciet eidem andree
emptore sez suis imperpetuum successozibus habere; tenere; per-
cipere; ac quietez pacifice perpetuo possidere. z quod ab omni p-
sona cōtradiciente molestante inquietante seu perturbante: aut
ius aliquod in eodem nouo censu z eius iuribus predictis vel in
terra sup̄dicta in z super qua impositū extitit se habere p̄sen-
t. prefatum andream emptorem z suos defendet zc. Et pro oī eui-
ctione zc. vt in prima formamend. superius posita vsqz ad finem
de qbus zc. Acta fuerunt hec zc. ¶ Et nota q in hmoi venditio-
nibus sicut in alijs debent consentire omnes ille persone que in
rebus super quibus tales census imponuntur ius habent seu ha-
bere pretendunt: ita tamen q dicta iura emptozibus huiusmo-
di census non remittant sicut in alijs rebus immobilibus vendi-
tis: quia hoc facere non tenentur: sed solum laudare z consentire
venditioni z noui census impositioni.

a CEn
suo anni.

An autē
licet
emere
reddit?
nouos:

An dei nomine amē. Nouerint ꝛ. q. nobilis Raymundus de confanico loci ꝛ. Sciens et attendens vt dixit se habere ꝛ. annis singulis percipere cū area dicti loci tres solidos turosi. ꝛ. cū martino eiusdem loci sex denarios turosi. Item cum simone loci vsꝛ. cēsus de turrequing ebriatis ordei. Tres cū petro dicti loci de turre abisꝛ. mediā librā piperis censuales ꝛ. annuales. ꝛ. hoc in et pro certis quantis terris quas predicti boles ab eodē nobili raymundo in emphito vsure: eosum tenent debitis. Ergitur dictus nobilis raymūds ob suā mlti mut prout asseruit euidētē utilitatē ꝛ. bona fide ꝛ. Tenore huius ta dicit: veri ꝛ. publici instrumenti ꝛ. ac in presentia mei notarij ꝛ. veni rūt feri didit ꝛ. nobili ioanni de sancto baudilio presenti stipulanti ꝛ. pferunt. ad omnes suas ꝛ. videlicet dictos census annuos superius des sup qua signatos: ꝛ. expellatos cum eorum ꝛ. rerum in et pro quibus pꝛe questioe stantur directo domino laudimo consilio iureꝛ. laudandi et pꝛe quidā fo latidīs retinēdi ac omni alio iure emphiteotico. ¶ Saluo tamē lenisoo: ꝛ. retero domino a quo tenētur suo semper directo domino lau ctos: loua dimiso homagio et in omnibus iure suo. hanc autē venditionem niēꝛ. cui fecit dictus nobilis raymundus pꝛefato nobili ioanni ꝛ. vt supra nomen stipulanti et recipienti pro pꝛeio et nomine pꝛeꝛij viginti quinꝛ. Duilleꝛ. q. librarum turosi. quod pꝛeꝛium dictus nobilis raymundus vsꝛ. mꝛ. hont ditor: confessus fuit se ab eodem nobili ioanne emptore realiter fecit tꝛꝛ. habuisse ꝛ. Exceptioni ꝛ. cōtrauit ꝛ. Si vero dicti census annui etati val superius designati et per dictum nobilem Raymundum pꝛefat de viliē: to nobili ioanni venditi cum eorum iuribus emphiteoticiis pꝛeꝛ quem tñ dictis plus valent de presenti ꝛ. Concedens ꝛ. inuestiuit ꝛ. pauci ha ꝛ. promittens antedictus nobilis raymundus venditor: pꝛefato bent. An nobili emptori presenti stipulanti et recipienti vt supra q. dictos sez eme: census annuos superius designatos et venditos cum eorum iuri re red: bus predictis faciet eidem nobili ioanni emptori et suis imperditꝛ. vita petuum successoribus habere tenere percipere: et quiete ꝛ. pacis les vel ꝛ. hie perpetuo possidere. Necnon per dictos emphiteotas super petuos riuos nominatos ac alios quos pertinerit sibi dicto nobili ioan fit licitū. ni emptori et suis recognosci et responderi facere cū ꝛ. mediā. vbi cōclu publicis instrumentis ac ꝛ. m. foꝛmā et tenorem autiquarum reco dit q. si gnitionum censuum predictorum. Et hec dum et quando ac to emātur ꝛ. tiens quotiens idem nobilis raymundus veditoz per dictum no cio rōna: bilem ioannem vel suos fuerit ꝛ. requisitus. Et q. ab omni pꝛofos bilitꝛ. q. nō na contradicē. molestante inquietā. seu perturbante aut ius sunt vsꝛ. aliquid in eisdem censibus ꝛ. eozꝛ. iuribus se habere pretendē. rarij: in pꝛefatum nobilem ioannem emptorem ꝛ. suos defendet ꝛ. ampa

Forma venditionis antiqui census
annui^a.

rabit defendereꝛ. ꝛ. amparare promisit in iudicio et extra iudi: molliciti. cium suis ꝛ. suozꝛ. pꝛefati raymūdi veditozis pꝛofis sumptibus et rfidet et expehi. Et pro omni euictione ꝛ. obligauit ꝛ. Promisitq. dꝛ. ibidē ar etus nobilis raymundus venditor eidem nobili ioanni emptori gume. vt supra stipulā. ꝛ. recipiē. q. presentem venditionem faciet ꝛ. maxime cto emptori laudari ratificari ꝛ. confirmari per claudium eius si hēricū de lium et per nobilem vsendem vrozem suam: ꝛ. per alias quascū. gāduo q. ꝛ. personas ius aliquod actionem seu demandam habentes aut ꝛ. alioꝛ. habere pꝛetendē. in censibus predictis superius venditis: et q. qui tene omne illud ius actionem seu demandam dicto nobili ioanni emptꝛ. ꝛ. pꝛoꝛ. et suis quittari cedi et remitti faciet mediante publico in: strumento clausulis conuenientibus ꝛ. oportunitis roborato: dum et quando ac totiens quotiens per eundem nobilem ioannem vel suos fuerit requisitus. Et vterius promisit ꝛ. pꝛeꝛdictus nobilis raymundus venditor dicto nobili ioanni emptori vt supra stipu lanti reddere tradere et restituere omnia et quecuq. publica instrumenta recognitionum acceptorum et alia cēsus predictos tangentia et ad eos facientia et pertinentia que penes se habet et inuenire poterit et hoc sine aliquo custo eiusdem emptoris vel suozꝛ. Quasquidem venditionem dicitꝛ. vt in alijs venditionibus vsꝛ. ad finem. Acta fuerunt hec ꝛ.

Forma instrumenti venditionis rei pupil
ris inmobiles

In dei nomine amē. Anno ꝛ. Nouerit ꝛ. q. apud talem locum et eozꝛ. am domino tali iudice ordinā rio dicti loci fiam curiam in suo consistorio consucto tenentꝛ. pro tribunali ad iura reddendum more maiorum suozꝛ. sedē. veniens ꝛ. personaꝛ. liter constitutus anthonium turoz liberorum mar tini quod de quadam tutela legitime constat instrumento publi co per me notarium publicum infra scriptum in notam sumpro pꝛefato domino iudici dixit et exposuit q. dicti liberi pupilli et heredes dicti quondam martini eozꝛ. patris et bona ipsozꝛ. rum hereditaria tenentur domine suanne eozꝛ. matridiue re licte dicti quondam martini ratione et ad causam sue dotis quaꝛ. repetere vult et intendit in summa centum et quinquaginta li: barum turonēsum. Item et tali mercatori eiusdem loci in sum ma quinquaginta librarum turonensium. Unde cum ipse turoz vel dicti pupilli nullas de presenti habent paratas pecunias: et quibus predicta debita erolui valeant: ideo supplicauit dictus turoz et requisitꝛ. pro bono et iudemitate dictozꝛ. pupillozum licentiam sibi per dictum dominum iudicē. dari ꝛ. cōcedi de boz

nis eorumdem pupillorum immobilibus minus damnosus cum non sunt mobilia sufficientia ad satisfactionem dictorum debitorum vendendi et distrabendi benignum officium prefati domini iudicis in premisis humiliter implorando. Et dictus iudex audita supplicatione seu postulatione predicta eidemque tanquam iuri et rationi consone annuens licentiam postulatam dicto tutori concessit ordinando quod bona sic vendenda ad et in quantum et publice sue curie venalia exponantur et subastrentur indeque plus et ultimo offerenti in eisdem deliberantur et vendantur. Deinde anno quo supra et die veneris intritulata quinta mensis augusti apud dictum locum et coram prefato domino iudice in consistorio sue curie consueto pro tribunali sedente veniens comparuit prefatus anthonius tutor predictus et tutorio nomine quo supra dicens se de mandato prefati domini iudicis incantari et subastari fecisse plures et per debita temporis intervalla quandam domum dictorum liberorum tanquam minus damnosam sitam in dicto loco sive villa et in tali curia consistorii. Et hoc per Jacobum de capreis servitum et preconem suum incantatorem publicum dicti loci ibidem presentes et premissa fecisse referentem et neminem invenisse qui maius precium in dicta domo dare voluerit quam anthonius martini qui etiam fecit et se daturum obtulit ducenas et quinquaginta libras turonensium. quare cum per dictum servitum et incantatorem novissime voce preconia per loca et quadriua dicti loci consueta preconisatum et assignatum et iterum omnibus et singulis per sonis in dicta domo etiam facere volentibus ad dictum locum et horam presentes prout idem preconisator ibidem judicialiter retulit et premissa verba esse asseruit petijt et requisivit dictus tutor domum predictam ibidem esse abundantiam subastari et incantari et demum plus et ultimo offerenti eandem deliberari preciumque inde habendum prefato tutori pro debitis predictis persolvendum tradere deliberari. Factaque ibidem debita subastatione quia nullus alius apparuit qui maius precium in predicta domo dare obtulerit quam dictus anthonius martini ideo predictus preconisator in presentia et de mandato dicti domini iudicis dictam domum cum omnibus suis iuribus et pertinetiis preconisator anthonio martini ibidem presenti et accedenti tanquam plus et ultimo offerenti deliberavit et vendidit precio dictarum ducentarum et quinquaginta librarum turonensium ipsamque de eadem per traditionem cuiusdam parvi baculi invenit. In quo quidam deliberamento a talibus omnibus et singulis premissis tanquam bene rite et legitime peractis prefatus dominus iudex sedens pro tribunali prout supra auctoritatem suam et dicte sue curie iurisdictionariam interposuit pariter et decretum.

De quibus omnibus et singulis supra dictis dictus anthonius martini et etiam dictus tutor casu quo in digat petierunt sibi et cuiusque ipsorum fieri publicum instrumentum seu publica instrumenta unum vel plura per me nota. publicam infra scriptam. Acta fuerunt hec etc. Et nota circa venditionem rei pupillaris considerandum et diligenter attendendum fore quod res pupilli vendi debet ob esse aliter numerum aut ob evidentem virilitatem pupilli iam cognitam per unum aut alium dicem quod ita fit et quod non sint res mobiles in hereditate commode esse alienande. Et quod res huiusmodi vendenda subastretur id est publice num. De preconisator per loca et quadriua illius loci consueta ad fines quod ista alies plus offerenti detur et deliberetur et quod in huiusmodi deliberatione natio re tota presentis sit creditor qui receptorus est pecuniam precij sui res rui pupilli ipsa ob esse alienum vendatur aut quod cum venditur assignetur larii ob esse alienum vendatur aut quod ipsa venditio fiat ob esse alies ram preter vel iudice sue magistratu illius loci ordinario decre non debet. C. tum et auctoritatem interponente. per supra in parte scripti. Item de predictis nota quod in venditionibus rerum immobilium surdi muti furiosi imbecilliter vel mente capti per suos curatores eadem observari debent que de decre. scripti supra in venditione rei pupillaris. Item est notandum quod non alies. l. de venditionibus rerum mobilium nullam hinc facio mentionem ob esse alies nullasque formas instrumentorum ponere intendit eo quia de talibus num. cum raro consuevit publica instrumenta in his partibus occitanis sua. q. q. sed transcunt tales venditiones in contra etiam obligationum pro ponit ca. precij huiusmodi rerum mobilium venditoribus persolvendum. sus ij q. b. de quibus inferius plenius dicam. alie. pos.

Forma instrumenti venditionis ad incantum publicis res minorum.

In dei nomine amen. Anno etc. noverint universi et singuli quod cum dudum ad instantiam andree philippi et vigore quarundam litterarum a curia consistorii regiarum nemauis emanatarum egerit inchoata et facta et titisset in quadam vinea martini de potestate situata in tali territorio consistorii. sic et sic etc. pro debito sine summa viginti quinq; librarum turonensium. qua dictus martinus eidem andree teneri dicebatur casus contenti. in quodam publico instrumento per tale nota. in nota sumpto vel confector signato. Sub anno etc. vel in qua summa dictus martinus dicebatur teneri prefato andree ratione et ex causa cuiusdam diffinitive sententie in curia communis domini noverit alesi nuper late contra eundem martinum in fauore dicti andree vel ex alia causa quam exprimitere debet notarius. hinc siquidem fuit et est quod hac die presentis superius in principio huius veri et publici instrumenti annotata apud locum supra dictum alesi et in consistorio communis

curie dnoꝝ dicti loci corā honorabilibꝫ sapieñ. vñris dñis tali ꝛ tali vicarijs dicte cōis curie. veniens ꝛ existens prefatꝫ andreas philippi dicit ꝛ exposuit se diu et per debita tēporum intervala pluries incantari ꝛ subastari fecisse per dictam villā alesti et per loca ꝛ quadrivia vbi talia ꝛ similia fieri sunt assueta supradictam vineam. Et hoc per talem seruientem ꝛ preconē suę incantatorum publicum eiusdem curie. Et nouissime cum intimatione ꝛ assignatione ad diem locum ꝛ horā presentem ad quos diem locum ꝛ horam etiam intimare fecisse dicit dicto martino de ponte deliberationem predicte vinee ꝛ dictum seruicē. ꝛ pñonem a quo quidam seruicē. ꝛ preconē ibidem presente petijt suam relationem de ꝛ super pñmissis haberi. Et ibidē existens dicitꝫ seruicē ꝛ pñco fine incantatoris publici retulit suo iuramento per eum in creatione siue receptione sui officij ad ꝛ super sancta dei euāgelia corporaliter pñfite. se de mandato dictoꝝ dñoꝝ vicariorum ꝛ ad requisitionē dicti andree diu est ꝛ per plures vices ꝛ per debita tēporum intervala proclamasse incantasse subastasse. publice voce nampbilibi siue tube modo pñmissis dictam vineam. Et demus intimasse ꝛ assignasse omnibus ꝛ singulis personis ad dictam vineam vñre volē. ad diem locū ꝛ horā presentes quoniam ibidē plus ꝛ vltimo offerēti deliberaretur. Et vltorius pñmissa omnia intimasse dicto martino de pñte ipsamꝫ citasse ad diem locum ꝛ horam predictos vsurum supradicte vinee deliberationem ꝛ venditionem. Et propter in presentia dicti martini de ponte se compareat alias in eius cōtumacia quā accusauit nisi legitime compareat prefatus andreas philippi petijt requisitū vineam predictam ibidem ad incantum publicum dicte cōmunitis curie plus ꝛ vltimo offerēti. in eadem vendi ꝛ deliberari pñciumꝫ eiusdē sibi in extenationem siue solutionem dicti sui debiti tradē deliberari. Et dicti dominiviciarij auditis pñmissis dederunt in mandatis dicto seruicē. ꝛ incantatori quāt. dictam vineam iterato ꝛ et abundanti ibidem subastare incantare indeꝫ plus ꝛ vltimo offerēti. deliberare habeat. Quiquidem pñco ꝛ incantator ibidem in presentia ꝛ audieñ. dictoꝝ duorum vicariorum ꝛ de mandato eorūdem ꝛ in contumacia dicti martini de ponte vineam predictam cum omnibus suis iuribus ꝛ pertinentiis ibidem publice subastauit ꝛ incantauit. Et factis pluribus ꝛ diuersis existi. per diuersas personas tandem dictus andreas philippi creditor antedictus ad dictam vineam exiit ꝛ existimam fecit ad summam siue pñcium viginti vnius librarum turon. Et cum nullus alius appareret qui tantā vel maiorē existimam facere veller ideo dictus pñco incantator dictam vineam cum omnibus iuribus ꝛ pertinentiis. eiusdē pñnominato an

dree philippi tanꝫ plus ꝛ vltimo offerēti. in eadem deliberauit pro dicto pñcio siue summa vigintivnius librarum turon. ipsamꝫ ꝛ in possessione eiusdem vinee per traditionē vnius virge siue baculeti posuit et induxit. Et his per actis ibidem incontinenti prefati dominiviciarij sedentes ꝛ tribunali incontinenti in consistorio dicte corā cōmunitis curie in pñmissis omnibus et singulis tanꝫ bene rite ac legitime coram ipsis per actis ad requisitionem dicti andree philippi auctoritatem suam ꝛ dicte curie sue iudiciariam interposuerūt pariter ꝛ decretum. De quibꝫ ꝛc. Acta fuerunt dec ꝛc. Et nota ꝫ si littere quarum virtute et eorum in re vendita facta sunt. Et similiter instrumentū debiti inferantur ad longum in instrumento deliberationem melius ꝛ tarius erit emprozi quāꝫ dictum deliberationem instrumentum ex hoc reddatur maius ꝛ proliuius. Item nota ꝫ si dictus martinus in termino sibi assignato ad videndum dictam vineam deliberari comparuisset per se vel per legitimum procuratorem et aduersus executionem in dicta vinea factam se opposuisset. vel aliud al legaliter rationabile ꝛ admissibile cur ad dictum deliberamentum procedi non deberet tunc superfluum fuisset a dicto deliberamento ꝛ dictus martinus fuisset admissus ad dicendum allegandum contra dictam executionem vel in curia ordinata alesti vel in curia conuēsi. a qua littere executione emanarunt. Itē etiā nota ꝫ circa huiusmodi deliberamenta que ad incantum curiarum fieri solent multa contingunt ꝛ pter ipsum deliberamentum siue venditionem: quoniam creditor ad cuius instantiam fit executio facto deliberamento facit tarari expēsi. pñtetur dicte executionis per eus factas. Et illas facit deduci seu detrabi de pñcio rei vendite ꝛ deliberate ꝛ residuum pñcij sibi facit adiudicari ꝛ tradi in sui debiti solutionem vel extenuationem. Item et si executio facta fuerit vigore litterarum a curia conuen. nēmausi vel parui sigilli regij montipellulani vel alia curia extraordinaria emanatarū: tunc assignatur emprozi ad postandum pñcium in illa curia ꝛ creditori ad videndum illud distribui. Et in dicta curia venditio ꝛ deliberamentum decretantur per iudicem illiꝫ curie. Et dantur littere emprozi nuncupate de tucatur ꝛ defendantur ꝛc. Sed de his nulla debet mentio fieri in instrumento deliberamenti siue venditionis. Item est notandum ꝫ pro rebus si venditis ad incantum publicum curie nullus tenetur emproziꝫ de euictione. Et ideo cauere ꝛ diligenter aduertere debent emprotoꝝ quomodo ꝛ qualiter emant. ꝛ ꝫ executio ꝛ alia in se legitime procedant. Et vo centur omnes quozum interest. Et ꝫ nisi bil omittatur eorum que necessaria sunt pñcium etia debet esse minus ꝫ si quis de euictione teneretur eo ꝫ bona euictionis sea

curitas quodammodo auget valorem siue estimationem rei veditae
re mala autem vel nulla securitas diminuit.

¶ Sequitur de contractu per mutationis.

Cia de contractu emptio nis et venditionis dictū est bene se habet vt nunc de permutatōe que emptio nis et venditioni vicina est tractemus. Circa hunc autem contractum per mutationis. Primo sciendum est qd origo emendi et vendendi a permutacione cepit: qd cū. De hoc sic intelligitur scilicet qd primo fuit permutatio: postea vero co habet. ff. guta difficultate permutacionis fuit iuentus cōtractus emptio de emp. et nis et venditionis. ¶ Unde hmoi difficultas fuit causa mouens vendi. l. j. ad inueniendum emptio nem. Fit autem permuta vbi pulatio de rebus superfluis ad vitia seu necessaria. Nā est vni cber cele rei pro altera prestatia. Et dicitur cōuenire cum emptio ne et venditione in hoc quia ex vtraq; paratur euictio. ex vtraq; paratur gans. redhibitio. Differt autem ab ea quia venditio solo consensu p b

CDis sicutur permutatio vero re demum secuta. Item in permutatōe fert aut. locum habet conditio ob causam. In venditione nō. Item in vē De his q̄ ditione alius emptor alius venditor: in pmutacione vero vterq; hic dicuntur dicitur permutator. Item in venditione vnus cogitur precium tur habe accipientis facere alter non cogitur facere rem emptoris: in p. tur. C. de mutatione vero vterq; cogitur rem alterius facere. Dicitur aut rerum p hic contractus per mutationis innominatus: ideo maxime quia muta. p. nomē eius verificatur multipliciter. Nam et antiqua simplicitas totum ti. vocauit omnia commercia per mutationis postea necessitas iuz. et. ff. de p uenit nomina specificata quibus consultissimi viri naturas legū scrip. ver dederūt sibi datam eis licentiam. Et illi vocantur cōtractus no bis act. autē dicuntur q̄ p̄ceditibus desiciūt vocabula: qz plura sunt ne gocia q̄ vocabula. ¶ Item notandum est qd interdum earuz rerū que inuicem permutatur vna plus valere estimatur q̄ altera: et tūc ille cui dicta res permutat et tradidit alteri parti refundit cer tum quid p illa maiori valētia: et ille talis contractus erit tūc p mutatio et partim venditio. Et super hoc nota qd in instrumento hmoi cōtractus partim per mutationis et partim venditōis no tarius in ferre instrumenti debet rem que partim permutatur et partim venditur premittere. Et rem que solūmodo permutat p̄sonare et ordinare p̄cedere debet res precium et etiam qz magis op̄cedem persone que possunt vendere et emere possunt et pmuta re. Et quibus emptio et venditio est prohibita eisdem est prohibi ta permutatio. Et sicut omnes ille res que vendi et emi possunt p̄ mutantur: ideo illas hic repetere non oportet.

¶ Forma instrumenti per mutationis pure rerum immobilium.

I dei nomine amen. Anno etc. Nouerit etc. qd si secretus vir Martinus de ponte ex vna parte et Andreas philippi ex parte altera de re super et cambijs sine permutacionibus inter eos sciendis de rebus infrascriptis vnam inter et concordis ter inter se cōuenerunt et concordauerūt in hunc qui sequitur modus. Et primo videlicet qd dicit Martinus bona fide et sine dolo p se et suos heredes et in futurum successores quoscūq; tenore huius veri et publici instrumenti mādato suo cōfecti firmiter ppetuo valitur: ac in p̄sentia mei notarij publici et testium infrascriptorum permutauit siue ercambiu et titulo vere pure perfecte et irreuocabilis permutatōis siue ercambij tradidit seu quasi tradidit et concessit: ac nunc penitus per im̄ perpetuū desamp̄rauit dicto Andree philippi p̄sentis stipulā ti solēniter et recipiēti p se et suis hered. et successor. in futurū vni uersis. ad oēs suas eisdem Andree suoz hered. et succ. sroz volū tates in vita et in morte plenarie et ppetuo faciēdas. Ad idēz quā dam terre p̄tā cultiuam siue laboratiuam sitā in tali territorio confrosi. sic et sic cū omnibus suis iuribus introitibus et exitibus et pertineis. vniuersis francam quātūq; et absolutam ab omni cōsu p̄sione canonice: aut alia seruitute quacūq;. Retinuit tamē idem martinus de pacto exp̄presso fructus bladoz et oliuarum in dicta terra de p̄sentis seminatioz et cōsentitū. Et viceuersa dicit an dreas philippi de re cū volūtare licentia et auctoritate stephani philippi patris sui ibidē p̄sentis licentiā et auctoritates eidem andree filio suo quo ad omnia et singula infrascripta per agenda dāte et cōcedente prout ita dicit Reppanus in p̄sentia mei no tarij publici et testium infrascriptozū asseruit fore verū p̄dictas terre p̄tiam p̄confrosi. dicto permutacionis siue ercambij titulo a dicto Martino recipiēs et acceptās bona fide et sine dolo p se et suos heredes et in futurum successores quoscūq;. Eum hoc vero et publico instrumento mādato suo cōfecto firmiter ppetuo valituro pmutauit siue ercambiu et titulo pure vere p̄fecte et irreuocabilis pmutacionis siue ercambij tradidit seu quasi tradidit et cōcessit ac nūc penitus imperpetuum desamp̄rauit p̄e nominato Martino de ponte p̄sentis stipulanti solēniter et reci pienti p se et suis heredibus et successoribus in futurū vniuersis ad omnes suas eiusdem Martini suozūq; hereduz et successorū volūtates in vitaz in morte plenarie perpetuo faciēdas. Et hoc nominatim p dicta terre p̄tā supra cōfrosi. videlicet quādam terram cum quodam casali in dicta terra existente. in qua quidē

terra sunt vires oliuierij & alie diuerse arbores fructifere situata
in parochia sancti bauidij & in territorio dicto vulgariter de
massolargues cō froh. &c. Cum omnibus suis iuribus introitib⁹
exitibus & pertinentiis. vniuersis. salvo tñ & retēto in & sup dicta ter
ra supra vltimo cō froh. ecclesie sancti bauidij predicti & dño re
ctori eiusdem sui semp directo dño laudimio cō silio iure fraud.
commissiois prelatione & auatagio. & censu annuo in quolibet
sesto Michaelis soluendo duoz tertiariorū frumēti & duozū foli
dozum & sex denarioz turonē. Si vō dicta terre petia superi⁹
primo cō froh. per dictū Martini de ponte prefato Andree phi
lippī pmutata siue ex cambiata plus valeret presentis aut in fut
urum quādo cō froh plus valere poterit q̄ alia terre petia cum di
cto casali superius vltimo cō froh. & p dictū Andree philippi ei
dem Martini de ponte etiā permutata siue ex cambiata vel ecō
uerso. totum illud plus valens quod cūq̄ sit aut esse poterit in fu
turū ptes p̄dicte & earū quelibet sibi adinuicē mutuo & vicissim
vna alteri & ecōuerso presentibus: & sup stipulātib⁹ & recip.
dederūt donauerūt titulo vere pure p̄fecte simplicis rate grate
manē. & irrenouabilis donationis que sit & fieri dicitur inter vi
uos. Etiam si illud plus valens dimidiā excederet iusti p̄chē si
ue vltra. & dederūt partes predictē & quelibet earum vna alte
ri & ecōuerso mutuo & vicissim p̄sitibus stipulāt. & recipiē. vt su
pra licentiā auctoritatē & specialē mādatus p se aut aliū loco sui
quādo cūq̄ voluerit possessionē seu quasi rerū a se datarū pmuta
tararū siue ex cambiatarū accipiēdi corporalē ciuilez & naturalē
licentiā cuiuslibet ipsarū partū aut alteri⁹ cuiuscūq̄ persone
seu curie minime petita & requisita seu obtenta. Et quousq̄ eādē
possessionē quelibet pars adēpta fuerit p̄stituerūt se interim di
cte partes vna precario nomine alterius & ecōuerso dictas res
inter se permutatas siue ex cambiatas vicissim tenere & possidere
seu quasi se & suos p̄nominati martini de ponte ex vna parte.
Et andreas philippi ex parte altera de p̄ctis terre & casali p̄
dictis superius cō froh. & designatis & inter se pmutatis siue ex
cambiatis vicissim de uelutētes vnius ex alterā ipsoz & ecōuerso
mutuo & vicissim p̄ntes stipulāt & recipiē. vt supra per tactū
manū suarū iurauerūt de eisdē pieno iure. p̄mittētes dicte
partes & earum quelibet vna alteri & ecōuerso mutuo & vicissim
presentibus & vt supra stipulāt. & recipiē. q̄ p̄dictas terras cū
dicto casali supra cō froh. & designatas & inter se pmutatas siue
ex cambiatas cū suis iuribus & pertinentiis. faciēt sibi huiusmodi & suis im
perpetuū successoribus habere tenere & quiete ac pacifice pers
petuo possidere. Et q̄ ad omni psona cōtra dicente molestari. in
quietate seu p̄turbate aut ius aliquod in eisdēz terris seu altera

earūdem se habere p̄tendē. vna pars alterā partē & ecōuerso
mutuo & vicissim defendet & amparabit defendere & ampa
rare se iuricem promiserūt in iudicio: & extra iudiciū suis & suoz
cuiuslibet ipsarum partium prop̄rijs sumptibus & expē. Et pro
omni euictione totali & particulari ac pro obsequantia omnium
& singulorum p̄missorum & inferius exp̄fessandoz ac expē. in
de fieri cōtingē. partes predictē: quelibet earum: scilicet quelibet
pars p euictione rei a se date permutate siue ex cambiata obliga
uerunt ypothecauerunt & submiserunt vna pars penes aliam et
ecōuerso mutuo & vicissim p̄ntes stipulāt & recipiē: vt supra
oia bona sua mobilia & immobilia p̄sentia & futura. Tirib⁹ & cō
pulsioibus curiarum parū sigilli regij moti p̄sellani cōueni.
regijs nemanu: silis de p̄iulegionis seu libertatibus dictarū cōueni
tionum dicte ptes nō existāt & cuiuslibet alteri⁹ curie ecclesiasti
ce & secularis p̄ executōe p̄missoz p̄eligēde. p̄miserūt q̄
dicte ptes vna alteri⁹ & ecōuerso mutuo & vicissim stipulāt & recipiē
te: vt supra & h̄mōi ex cābia siue pmutatis & oia & singula in p̄
senti publico instro p̄tēta sibi huiusmodi laudari: emolari: rari
ficari: & firmari faciēt p̄ quascūq̄ psonas ius aliq̄d actionē seu
demandā h̄ntes seu h̄nt p̄tē. int̄ erris p̄dictis inter se superi⁹ p̄
mutatis siue ex cābiatis seu altera earūde. Et q̄ oē illud ius actio
nē seu demandā sibi adinuicē q̄tari: cedēt: remitti faciēt mediā
te publico instro obligatiōe iuramētō renūciationibus ac alijs
clausulis cōuenientib⁹ & oportunitis robozato. Et hoc dū & q̄ ac
totiēz & quotiēz vna pars ab altera & ecōuerso fuerit rēq̄sita. Et
vltēri⁹ p̄miserūt dicte ptes sibi huiusmodi vt. s. stipulāt. & recipiē.
reddere & restituere oia & q̄cūq̄ instra publica antiqua q̄ penes
se habēt & inuenire poterūt ad sup̄dictas res iter se superi⁹ p̄
mutatas siue ex cābiatas faciēt. & p̄ntētia & hoc sine aliq̄d custo
ip̄sarū partū seu alteri⁹ earūde. Quequidē ex cābia siue pmuta
tiones & oia vniuersa & singula in p̄nti publico instro cōtēta. put
superius & inferius sunt exp̄fessata p̄fate ptes & quelibet ipsa
rum habētes rata grata & firma. oia & singula laudauerūt appo
bauerūt emologauerūt rari ficauerūt & cōfirmauerūt. p̄mittē
tes se nihil fecisse aut dixisse in p̄teritū & q̄ nihil dicēt sui faciēt
in futurū. p̄nter qd̄ p̄dicta oia & singula immozem in aliquo
obtinēat vel h̄re debeat p̄petui robozū firmitatē. vel q̄ cassari
irritari annullari valeat quōlibet vel rescindi. Sed ita p̄dicta
oia singula & put supra scripta sunt rata grata & firma semp h̄re
easq̄ tenere attēdere & obseruare. Et itaq̄ in aliq̄d nōq̄ facere di
cere seu venire de iure vel de facto p se nec p aliquā aliā psonam
interpositam seu interponēdam alicuius alioquin arte ingenio
sua cautela per solēnem & validam stipulationem & sub obligatōe

tione predicta dicte partes ⁊ earū quelibet sibi iuuicē mutuo et vicissim presentibus ⁊ vt supra stipulātibus ⁊ recipientib⁹ pro miserit ⁊ iurauerit ad ⁊ super sancta dei euāgelia ab ipsis partibus ⁊ qualibet earū suis detris manibus coꝑoraliter gratis facta. Sub quo quidem iuramento ⁊ super predictis oibus ⁊ singulis renūciauerit supradicte partes ⁊ quelibet ipsarum gratis ⁊ scienter iuris ⁊ facti ignorantie: omniq; actioni ⁊ exceptioni ⁊ deceptioni doli mali fraudis: vitis: metus: erroris. ⁊ in factū conditioni indebiti sine causa vel ex iniusta causa fori pꝛiuilegio: pꝛiuationi libelli oblationi ⁊ ceteri ⁊ viginti dierum inducitur: scilicet: messium ⁊ vindemiarū ⁊ ceteri alij dilationi temporis iurisq; ceteri contractū venditionis in quo interuenit fraus seu deceptio pꝛeci. vltra dimidiam iusti pꝛeci⁹ rescindendi. fore aut quod iusto deest pꝛicio suppleri debere. Et generaliter omni alij iuri canonicoꝝ diuili nouo ⁊ veteri scripto ⁊ nō scripto diuino ⁊ humano promulgato ⁊ promulgando vsui rationi ⁊ consuetudini pꝛiuilegio: et ⁊ statuto quo vel quibus mediā. cōtra pꝛedicta aut ex eis aliqua venire possent vel in aliquo se iuuare defendere seu tueri de quibus omnibus ⁊ singulis supradictis quelibet pars petit sibi fieri publicū instrumentum seu publica instrumenta vnum vel plura per me notarium publicū infra scriptum. Quod seu que possunt et valeant dictari corrigi reſci meliorari ⁊ emendari dictiones et clausulas iuris necessarias addēdo ⁊ superfluas si que fuerit rescandendo. ipsis productis in iudicio vel non productis ante vel post litem contestationem fēmel ⁊ pluries quouisq; in iudicio ⁊ extra obtineant plenū robur. Ad sensum dictamen consilium et in collectum vnius vel plurium in iure perituum facti tñ substantia in aliquo nō mutata. Acta fuerunt hec ⁊ c.

¶ Forma instrumenti pꝛmutatiōis ⁊ pꝛimū venditiōis rerū immobilium.

In dei nomine amen. Anno ⁊ c. Nouerint ⁊ c. q; nobilis iohannes de sancto baudilio et vna parte guillelmus almerashi ex parte altera de ⁊ super eꝛcambijs siue pꝛmutatiōibus inter eos fiendis de rebus infra scriptis vnam inter ⁊ concorditer inter se cōuenērūt ⁊ concordauerunt in hunc qui sequitur modū. Et pꝛio vis delictet q; dictus nobilis iohannes bona fide sine dolo p se et suos heredes ⁊ in futurū successoz; quoscūq; tenore hui⁹ veri ⁊ publici instrumenti mādato suo cōfēcti firmiter pꝛpetuo valituri ac in pꝛiua mei notarij publici ⁊ testij infra scriptoz; pꝛimū pꝛmutauit siue eꝛcambiū ⁊ partim vendidit ⁊ titulo pure vere perfecte et irrevocabili pꝛimū pꝛmutatiōis siue eꝛcambiū ⁊ pꝛimū venditiōis tradidit seu concessit ac nunc penitus ⁊ imperpetuū desampserat vnit dicto guillelmo almerashi pꝛiū stipu. solē. ⁊ recip. pꝛo se et

suos herēdib⁹ ⁊ successozib⁹ in futurū vniuersis. Ad oēs suas eiusdē guillelmi suorūq; herēdū ⁊ successozū volūntates in vita ⁊ in morte plenarie ⁊ pꝛpetuo faciendas: videlicet quādā domū sitā tali loco ⁊ in tali carriera cōfrō. sic ⁊ sic. Lū oib⁹ suis iuribus introitibus eꝛitibus ⁊ pertinē. vniuersis ⁊ cum oibus in eadem domo edificatis ⁊ c. Saluo tamen ⁊ retento in ⁊ super dicta domo pꝛecōfrō. dñō cōmitti alesti suo supꝛo directo dño laudimio consilio iure fraudis commissiōis pꝛelatione ⁊ auantagio ⁊ censu annuo in quolibet festo beati michaelis soluendo trium denariorū turoꝝ. Et viceversa dictus guillelmus almerashi pꝛedictā domū supra cōfrō. a dicto nobili iohāne dicto titulo pꝛimū pꝛmutatiōis ⁊ partim venditiōis recipiēs ⁊ acceptans bona fide ⁊ sine dolo per se ⁊ suos heredes ⁊ in futurū successoz; quoscūq; cum hoc vero ⁊ publico instrumento mādato suo cōfēcto firmiter pꝛpetuo valituro pꝛmutauit siue eꝛcambiū. et titulo pure vere perfecte ⁊ irrevocabili pꝛmutatiōis siue eꝛcambiū tradidit seu quasi tradidit ⁊ concessit ac nunc penitus ⁊ imperpetuū desampserat pꝛenominato nobili iohāni de festo baurō solio presenti stipulanti solēmniter ⁊ recipiēti pꝛo se ⁊ suis herēdib⁹ ac successozib⁹ in futurū vniuersis. ad omnes suas ⁊ dicti nobilis iohannis suorūq; herēdū ⁊ successozū volūntates in vita ⁊ in morte plenarie ⁊ pꝛpetuo faciendas. Et hoc nominatim pꝛodicta domo superius cōfrō. videlicet quādā sua ipsi nobilis iohannis domū in qua facit cellarium situatā in carriera blancardā dicti loci cōfrō. ⁊ c. Cum oibus suis iuribus ⁊ c. vt i pꝛcedente. Saluo sibi et retēto in ⁊ supꝛo dicta domo vltimo cōfrō. herēdib⁹ dñi guidonis peleti militis quondam alesti domini. Forā super directo dñio laudimio cōsilio iure fraudis commissiōis pꝛelatione et auantagio ⁊ censu annuo in quolibet festo beati michaelis soluendo sex denarios turoꝝ. Et q; domus supra pꝛimo cōfrō. ⁊ per dictum nobilem iohannem dicto guillelmo partim pꝛmutata et partim vendita plus valere dicitur q; alia domus super i vltimo cōfrō. ⁊ pꝛ dictum guillelmū eidē nobili iohāni pꝛmutata siue eꝛcambiata idco dictus guillelmus dedit et tradidit siue restituit pꝛefato nobili iohāni presenti ⁊ vt supra stipulanti. ⁊ recipiēti. pꝛo additione siue maiorū valētia dicte domus centum et quinq; libras turoꝝ. quas idē nobilis iohannes confessus fuit se a dicto guillelmo habuisse et integraliter recepisse. Et ceptioꝝ ni vero dicte summe centum et quinq; libras turoꝝ. per dictū nobilem iohannem de sancto baudilio ab eodem guillelmo almerashi non habite: et non recepit spēcijs future habitiōis et receptionis eiusdē: ex causa pꝛedicta et omni errore calculi gratis et sua certa sciētia dictus nobilis iohannes renūciat⁹ de qua qui

dem summa contentus existēs et p bene soluto pagato et satisfactio
cto se reputans dictum guillelmum almerasij presentem stipula-
lari. et recipiēti. vt supra et suos ac bona sua et suorum quittauit h-

a **C** Per
beratur penitus per imperpetuum et absolutum per acceptilationē
acceptila inde subsecuta aquiliana stipulatione legitime precedenti. Et
tionē et c. cū pacto reali valido et solenni de vltierius aliquid plus ab eodē
De ista guillelmo negs a suis occasione dictarū centū et quingz librarum
acceptila turofi. nō petendo. Si vero dicta domus supra primo confro-
tionē et per dictū nobilē iōannē de sancto baudilio prefato guillelmo al-
merasij partim permutata siue exēbiata et partim vendita plus
stipula- valet de presenti aut in futurū quādoctūq; plus valere poterit
tionē hī q̄ alia domus supra vltimo confrofi. per dictum guillelmū alme-
rafi prefato nobilē iōanni de sancto baudilio pmutata siue exē-
biata vna cū additione siue maioris valētia p̄dicta centū et quin-
oblig. **S.** q̄ librarum turofi. vel eōuerso. Totū illud plus valens quodcū-
q; sit aut esse poterit in futurum aut de cetero partes et earum quelibet
p̄tlatio: bet sib̄hūicē mutuo et vicissim vna alteri et eōuerso presentibus
nem.

bus et vt supra stipulātib; et recipiētib; de derūt donauerūt titu-
lo pure vere p̄fecte et irrevocabilis donatiōis q̄ sit et fieri dicitur
inter viuos. Et cū si illud plus valēs dimidiū excederet iusti p̄ce-
cti siue vltra. Nocentes partes p̄dicte et qualibet ipsarū vna
alteri et eōuerso mutuo et vicissim presentibus stipulantibus
et recipiētib; vt supra licēt. auctoritate et speciale mādatum
per se aut aliū loco sui quādoctūq; voluerint possessionem seu
quasi rerū de daturum pmutarum et partim venditarum ac-
cipiēti corporealem ciuilem et naturalem licentiam cuiuslibet
ipsarum partium aut alterius cuiuscūq; persone seu curie mi-
nime petita et requisita seu obtenta. Et quouq; eandem possessio-
nem quelibet pars adeptā fuerit constituerunt se interim dicte
partes vna p̄carior nomine alterius et eōuerso dictas res in-
ter se permutatas siue exēbiatas et partim vēditas vicissim
tenere et possidere seu quasi. se et suos; p̄nominati nobilis iōan-
nes de baudilio et vna parte et guillelmus almerasij et parte al-
tera; de domibus p̄dictis superius cōfrosi. et designatis et inter
se permutatis siue exēbiatis et partim venditis vicissim dis-
uestientes vnus eorum alterum ipsorum et eōuerso mutuo et vi-
cissim presentes et vt supra stipulantes et recipientes per tactū
manū suarum inuestiuerunt pleno iure de eisdem promittētes
partes p̄dicte et earum quelibet vna alteri et eōuerso mu-
tuo et vicissim p̄sentibus et vt supra stipulāti. et recipiēti. q̄ p̄ce-
dictas res a se dadas supra cōfrosi. et inter se permutatas siue ex-
ēbiatas et partim venditas cum suis viribus et pertinēti. faz-
cient sib̄hūicem et sui imperpetuum successoribus habere te

nerē et quiete ac pacifice perpetuo possidere. Et q̄ ab omni per-
sona contradicente molestante inquietante seu perturbate aut
ius aliquid in eisdem domibus seu altera earundem se habere
p̄tēti. vna pars alteram partem et eōuerso mutuo et vicissim
defendet et amparabit defendere et amparare seinnicem promi-
serunt in iudicio et extra iudicium suis et suorum cuiuslibet ipsa-
rum partium p̄p̄rijs sumptibus et expēsi. Et pro omni euic-
tione totali et particulari ac pro obseruātia omnium et singulorum
p̄missorum et inferius exp̄ssandorum et expēsi. inde fieri con-
tingēti. p̄nominati nobilis iōannes de sancto baudilio et vna
parte. Et guillelmus almerasij et parte altera obligauerūt vpo
thecauerunt et submiserunt vna pars penes aliam et eōuerso
sō mutuo et vicissim presentes stipulantes et recipiēti. vt supra
scilicet quelibet pars pro euic-
tione rei a se dare permutate siue
exēbiate et parum vendite: omnia bona sua mobilia et immo-
bilia presentia et futura viribus et compulsionibus curiarum
parui sigilli regū montispessulani conventionum regiarum ne-
mauē licet de p̄uilegijs seu libertatibus dictarum cōuen. dicte
partes non existant. Et cuiuslibet alteri? curie ecclesiasticę et se-
cularis pro executione p̄missorum p̄relegiēti. promiserunt q̄z et
cōuenerunt partes p̄dicte vna alteri et eōuerso mutuo et vi-
cissim p̄sentibus et vt supra stipulāti. et recipiēti. q̄ huiusmodi ex-
cābia siue permutationem et partim vēditionem et oia et singula
in eis cōtēta sib̄hūicem laudari ratificari et confirmari faciēt
per quascūq; personas aliquid ius actionem seu dēmasi. has
bentes seu habere p̄eēdentes in domib; superius inter se per-
mutatis siue exēbiatis et partim venditis sui earum altera.
Et q̄ omne illud ius actionem sui demandā vna pars alteri et
eōuerso quittari cedi et remitti faciēt mediante publico instru-
mento obligatione iuramento renunciationibus et alijs clausu-
lis cōuenientibus et opportunis roborato. dum et quando ac to-
tius quotiens vna pars ab altera et eōuerso fuerit requisita.
Et vltierius promiserunt dicte partes sib̄hūicem reddere et re-
stituere omnia et quecūq; instrumenta publica antiqua que pes-
nes se habent et inuenire poterunt ad dictas domos superi? cō-
frosi. et designatas faciēt. et p̄tine sine aliquo custu ipsarū par-
tium seu alterius earundē. Fuit actū et cōuentū de pacto exp̄p̄-
so solenni stipulatione validato inter dictum nobilē iōannē de
sancto baudilio et vna parte. Et dictum guillelmum almerasij
et parte altera. q̄ si et casu quo in futurum quādoctūq; cōtinge-
ret litē questionem debarus controuērsiā sui demandam moue-
ri p̄ quascūq; personas contra dictos nobilem iōannē de sancto
baudilio et guillelmū almerasij seu eorum alterū aut suos vel ab

ipsis causam habentes in et super domibus predictis superius cō
fros. et designatis et iter se pmutatis siue ex cambiatis et partim
venditis aut earum altera per simplicē conventiones seu libelli
oblationem aut alias quouis modo in iudicio siue extra q̄ dicte
partes et quelibet ipsarum et sui incōtinenti facta cis summaria
denūciatione cum aut siue scriptura publica seu priuata tenent
et debeant causam litem siue questionem hōiōis omnis p̄secutio
nis et defensionis eiusdē in se suscipere illamq̄ defendere p̄sequi
et litigare suis p̄p̄tis sumptibus et exp̄s. vsq̄ ad finem. Non
obstantibus iuribus diceñ. q̄ emp̄tor tenetur primam euictionis
causam suis sumptibus p̄sequi et litigare vsq̄ ad primā senten
tiam inclusiue quibus iuribus et quibuscūq̄ alijs ad predicta fa
cientibus et quibus se in hoc casu iuuare seu tueri possent dicte
partes et earum quelibet nōc p̄ tunc gratis renūciauerunt et pro
renūciato haberi voluerūt et p̄miserūt. Si hō facta hōiōis denū
ciatione dicte partes seu eaz altera aut sui in futurū successores
predictam causam litē siue questionē in se suscipere nolent aut
plus debito differūt ipse partes et quelibet earū nōc p̄ tunc vos
luerūt et expresse cōsenserūt q̄ quelibet ipsarum et sui vel ab ip̄
sis causam habentes possint et valeat dicto casu adueniente de et
sup̄ dicta lite causa siue questione cum parte seu partibus ipsaz
litē mouē. componere et t̄rafigere componere pacifici et cō
cordare eis meliorib⁹ via modo et forma quib⁹ de iure vel alias
fieri poterit. p̄mittētes dicte partes et earum quelibet sibi hō
uicem mutuo et vicissim stipulantes et recipientibus vt supra se
ratum gratum et firmum nōc p̄o tūc perpetuo habituras omne
id et quicquid p̄ eas et qualibet ipsarum aut suos in et super p̄
missis casu predicto conuentum transactionem componissimum et cō
cordatum fuerit. Et casu quo p̄o p̄missis seu eorum occasione
aut pro domibus predictis inter se pmutatis siue ex cambiatis et
partim venditis vel earum iuribus defendendis predictas par
tes seu earum alteram aut suos successores aliquas exp̄s. dāna
vel interesse facere pati aut sustinere et t̄ngere cōponendo t̄ra
figendo componendo tunc concordādo causamq̄ litem siue q̄
stionem predictam p̄sequendo et litigādo aut aljs quouis modo in
iudicio vel extra omnes illas exp̄s. et oia illa dāna et interesse di
cte partes et quelibet ipsarum sibi hōuicem mutuo et vicissim sibi
pulsati. et recipiē. vt supra p̄miserūt et conuenērūt soluere emē
dare restituere et integraliter restitueret de illis ac eorum quāti
tariibus sibi hōuicem vna alteri et eorum et de suis credere suo so
lo simplici verbo sine iuramento testibus aut alio quocūq̄ gene
re p̄bationis. Quēq̄ ex cōmōia siue permutatiōes et partim vē
ditionem et omnia vniuersa et singula in presenti publico instrū

mento contenta put superius et inferius tunc expressata partes
predicte et earum quelibet habentes rata grata et firma ea omnia
laudauerunt approbauerunt emolgaauerunt ratificauerūt et con
firmauerunt. p̄mittens se nihīl fecisse aut dixisse in p̄teritis
tunc et q̄ nihil dicent seu facient in futurum p̄pter quod predicta
oia et singula minorē in aliquo obtineant vel habere debeant p̄pe
tui roboris firmitatez vel q̄ cassari irritari annullari valeāt quo
modolibet vel rescindi. Sed ita predicta oia et singula put supra
scripta sunt rata grata et firma semp̄ habere eaq̄ tenere atren
dere et obseruare contraq̄ in aliquo nunq̄ facere dicere seu veni
re de iure vel de facto p̄ se nec per aliquā aliam personam inter a ¶ Non
possit seu interponenda alicui⁹ vel aliquoz arte ingenio seu cau debetur
rela per solēne et validam stipulationem et sub obligatione p̄re
dicta dicte partes et earū quelibet sibi ad inuicem mutuoz vicissim. Si
firi stipulantes et recipientibus vt supra p̄miserūt et iurauerūt aut nō sit
rum ad et super sancta dei euāgelia ab ip̄is partibus et qualibet consueti
earum suis detris manibus corporaliter gratis tacta. R̄enun
do: vt p̄zi
ciantes inde super predictis omnib⁹ et singulis et specialiter sub uilissimis
dicto iuramento gratis et scienter iuris et facti ignorantie omni
certū est
q̄ actioni exceptioni et deceptioni doli mali fraudis vis metus q̄ si em̄
erroris et in factum cōdictioni debiti siue causa vel et iniusta can
p̄bitota
sa fori priuilegio. petitioni libelli et oblationi eiusdem decem et p̄muta
alij dilationi dierum iudicis. ferijsq̄ messijs et vindemia us. et omni r̄ēmp̄
alij dilationi temporis iurifis dicenti contractum venditionis reiticas
in quo interuenit fraus seu deceptio vltra dimidium iusti p̄s̄ re debetur
scindendum fore aut quod iusto deest p̄cio suppleri debere. Et dñō lau
generaliter omni alij iuri canonico et ciuili nouo et veteri scripto dimiū. Is
et non scripto diuino et humano promulgato et promulgando vsq̄ possit
rationi et consuetudini priuilegio ac statuto. quo vel quibus me
ri talis p̄
dici. contra predicta aut er eis aliqua venire possent vel in alio
mutatio
quo fe iuuare defendere seu tueri. De quibus omnibusq̄ singulis sine cōsen
sup̄ dictis quelibet pars petiit sibi fieri publicum instrumentū suū hōi. vt
seu publica instrumenta vnum vel plura per me notarium publicū plene tra
cum infra scriptum. quod seu que possint et valeant diciari corri: dif
p̄ do.
gi. et in forma. Acta fuerunt hec. ¶ Et nota q̄ necum res immo
safones
biles. Sed etiam res mobiles et se mouē. veluti qui mulas bo: C. de iur.
et si miles inuicē permutari possunt. Et etiam potest fieri per
emp̄si. l.
mutatio de re mobili cum immobili quia non reperitur in iure p̄o in. col. cl.
hibitur. Sed an in loco vbi est cōsuetudo vel priuilegium q̄ de re
hōi. p̄ er
bus simpliciter permutatio nō debetur laudimū. Si hat per go
intels
mutatio de re mobili cum re immobili solui debeat laudimū de licentia.
et pro illa re immobili. hoc remitto peritioribus. videat
ibidem.

¶ Sequitur de contractu locationis et conductionis.

C Non autem in p
petuum
B. o. i. l.
illius cui locas
appellat conductio. Et est similiter vltro cetroq;
in. ff. de obligatorius. Videam? ergo qd sit locatio r
pductio. r in quib?
vstruc.
cōstitat. Est aut locatio psona rei ad certū vsum facta concessio
tenet cō
mercede l pecunia numerāda cōuenta fue pstrita. Locator v
trarius r
ro dicif ille q in eo qd suū est aliū vī pmitit cōuenta mercede.
Loductor aut ecouerfo d; q aliena re vrit mercede constituta.
tionib? . Unde si domū meā te mercede cōuenta inhabitare permittit. tu
pma q;
pōt fuis
in re mea vtaris tu diceris locator tuarū operarū r ego earū dē
re p sub
cōductor. Si vero opus faciendū tibi mercede cōuenta dederō re
struitus.
spectu operis ego locator tu vero cōductor diceris. Cōtrahitur
scōda q;
aure locatio r conductio quibuscūq; modis quibus emptio r vē
pōt libe
ditio. vnde quecūq; dicta sunt in vditione de cōsensu de rebus
rari pīta
de precio eadē r hic in rebus locatis r conductis de consensu et
do inter
esse.
C. La.
uitutes pcediales licet vēdi possint locari aut non possunt. Itē
su forui
excipitur quia liber homo licet vendi non possit suas tamē ope
to. Lon
ras locare potest ad certū vsum r ad certū tempus non autem in
trariū di
perpetuū q; quia ius libertatis insi ingi videretur. Itē aduoca
cti lex.
tus non potest locare operas suas nam id quod aduocato datur
dānū. C.
dicitur salariū non merces; vel potest dici suffragium. Et idem
de loca.
est in psona r in agrimeffoz. Et Item nota q oēs res mobi
les r cōduc.
les r res se mouētes sicut boues eq; muli asini r similes. Et res
Si tñ ste
immobiles vt sunt domus pcedia vrbana r rustica r fructus aut
rilitas
vstructus eorūdem locari et cōdici possunt. Mercede tamē in
euenerit
pecunia cōuenta siue cōstituta. Nā si cōductor pcedij perciperet
deber ba
partem fructuū. Nō diceretur locatio r conductio. Sed potius
ber i
quēda societates. Unde arrandamēta pcediorū que quotidie fieri
sterilitatē
confueuerūt certa mercede cōuenta dicitur locatio et cōductio
tis: ne co
dum tamē non hāt per modū vditionis vstructuum quia tunc
lonus ni
esset aliud cōtractus. Et caueat arrēdatozes fructuū an emant
mio dā
et ita sint emptozes: an vero cōdū cant r ita sint cōductozes. Nā
no affi
effectus est magnus: q; vditoz vstructus nō tenetur emptozis
ciatur. C.
de aliquo casu fortuito nisi expresse dictū fuerit vel conuentū. lo
co. ritu.
vero suo cōductor tenetur de casu fortuito^b etiā si nihil in
licet.
ter eos dictū vel conuentū extiterit. C. Itē nota q p m aliquos

oniam locatio cōtrahitur ad similitudinē emptio
nis: ideo post contractū emptionis r venditionis r
permutationis de ipso locationis r cōductionis cō
tractu dicendū est. Et licet dictū est de emptione et
vditione q nō est nisi vnus cōtract? . Ita dici pōt
de hoc cōtractu. vñ respectu ei? q locat dicif locator et respectu
B. o. i. l.
illius cui locas
appellat conductio. Et est similiter vltro cetroq;
in. ff. de obligatorius. Videam? ergo qd sit locatio r
pductio. r in quib?
vstruc.
cōstitat. Est aut locatio psona rei ad certū vsum facta concessio
tenet cō
mercede l pecunia numerāda cōuenta fue pstrita. Locator v
trarius r
ro dicif ille q in eo qd suū est aliū vī pmitit cōuenta mercede.
Loductor aut ecouerfo d; q aliena re vrit mercede constituta.
tionib? . Unde si domū meā te mercede cōuenta inhabitare permittit. tu
pma q;
pōt fuis
in re mea vtaris tu diceris locator tuarū operarū r ego earū dē
re p sub
cōductor. Si vero opus faciendū tibi mercede cōuenta dederō re
struitus.
spectu operis ego locator tu vero cōductor diceris. Cōtrahitur
scōda q;
aure locatio r conductio quibuscūq; modis quibus emptio r vē
pōt libe
ditio. vnde quecūq; dicta sunt in vditione de cōsensu de rebus
rari pīta
de precio eadē r hic in rebus locatis r conductis de consensu et
do inter
esse.
C. La.
uitutes pcediales licet vēdi possint locari aut non possunt. Itē
su forui
excipitur quia liber homo licet vendi non possit suas tamē ope
to. Lon
ras locare potest ad certū vsum r ad certū tempus non autem in
trariū di
perpetuū q; quia ius libertatis insi ingi videretur. Itē aduoca
cti lex.
tus non potest locare operas suas nam id quod aduocato datur
dānū. C.
dicitur salariū non merces; vel potest dici suffragium. Et idem
de loca.
est in psona r in agrimeffoz. Et Item nota q oēs res mobi
les r cōduc.
les r res se mouētes sicut boues eq; muli asini r similes. Et res
Si tñ ste
immobiles vt sunt domus pcedia vrbana r rustica r fructus aut
rilitas
vstructus eorūdem locari et cōdici possunt. Mercede tamē in
euenerit
pecunia cōuenta siue cōstituta. Nā si cōductor pcedij perciperet
deber ba
partem fructuū. Nō diceretur locatio r conductio. Sed potius
ber i
quēda societates. Unde arrandamēta pcediorū que quotidie fieri
sterilitatē
confueuerūt certa mercede cōuenta dicitur locatio et cōductio
tis: ne co
dum tamē non hāt per modū vditionis vstructuum quia tunc
lonus ni
esset aliud cōtractus. Et caueat arrēdatozes fructuū an emant
mio dā
et ita sint emptozes: an vero cōdū cant r ita sint cōductozes. Nā
no affi
effectus est magnus: q; vditoz vstructus nō tenetur emptozis
ciatur. C.
de aliquo casu fortuito nisi expresse dictū fuerit vel conuentū. lo
co. ritu.
vero suo cōductor tenetur de casu fortuito^b etiā si nihil in
licet.
ter eos dictū vel conuentū extiterit. C. Itē nota q p m aliquos

locatio fundi r cuiuscūq; alterius rei immobilis fieri potest ne
dum ad modicum tempus immo r ad non modicū tempus licet
tunc vtile dominium r possessio naturalis transferantur in con
ductozem absq; eo q dominus directus possit cō queri. vnde mo
dicum tempus non excedit nouem annos. non modicum autē tē
pinta est illud quod est vltra nouem annos: pura decem viginti tri
ginta r sic de alijs.

C. Forma instrumētū locationis persone ad operandū
et ad descendū in aliqua arte r c.

N dei nomine a. amē. Anno r c. Nouerit r c. q an instrū
dreas philippi bona fide r sine dolo p se et suos locatio
bered. r in futurum successo. quoscūq; . Lenox nis seu
huius veri r publici instrumētū mādato suo cō
fecti firmiter valituri ac in presentia mei notarij
publici r testium infra scriptozum locatū possit quō sū fu
et tradidit michaelē filium suum eta. quindem annozum ibi
dem presentem magistrū martinū de ponte cerdomi ius sabate
rio presentē stipulatū r c. in ad descēte et pzo ad descēdo dictā ar
lus l aliq
tem cerdomie. r a dicto magistro martino seruendū. tam in dicta arte. fol.
arte q in alijs operib; r negojs licitis r honestis. Et hoc ad lrvj. i. im
et per tēpus quinq; annozū prime futurorū r sequentium. pzo pcedis
mittens antedict? andreas pfecto magistro martino vt supra lūg.
stipu. se facturū r curaturū q; dict? michael et? filius v totū di
ctū tēpus quinq; annozū eidē martino modo pcedisso deseruiet nō cians
r cū eodē morabit r esq; r bona eius. r cuiuscūq; alteri? que es. Itā re
sent penes eund. martinū bona fide custodiet r saluabit atq; bo nāciatio
nem cōmodū r honorē ipsi? toto posse suo. pcurabit dānūq; in nō est ne
comodū ac dedecus eius. totis suis viribus curabit. r q; futurū cessaria.
non faciet nec volēti facere consentiet neq; fugiet seu dicit? mar q; etiam
tinum deseret ante terminū supradictū. Quod dicitur michael de iure si
aliquid horū faceret idem andreas pmissi de hoc ipsi martino lius non
satisfacere r penitus seruare indemne. Et ibidem existēs dictus pōt pere
michael maior vt voluerit quindēcim: minor vero viginti quinq; re refti
annis de r cum voluntate licentia r auctoritate dicti andree pa rutionē
tris sui presentis. et ita verum esse asserent minoris etatis et in p patrē.
integrum restitutionis beneficio cum iuramentō renuncians b pzo vt habeb
miserit r conuenit antedicto magistro martino presentē r vt supra C. q r ad
stipulanti r recipienti se pcedismissa omnia et singula facturum et rer. q;
obseruaturum. pro quibus omnibus et singulis pcedictis fir. rest. in
mius tenendis complendis et inuiolabiliter obseruandis. pzo. integ. nō
nominati andreas et michael pater r filius obligauerūt ypothē postule
cauerunt r submiserunt penes dictum magistrū martinū pced. tur. l. ij.

sentem stipulantem recipiē, vt supra personas suas proprias et omnia eorum bona mobilia et immobilia presentia et futura viribus compulsionibus carceribus et arrestis curiarum &c. Dicitur vero magister martinus bona fide per se et suos hered. et successores promittit et conuenit prefatis andree et michaeli patri et filio presentibus stipulanti. solēnter et reci. p se et suis hered. et success. in futurum vniuersis. Quod dictū michaelē in predicta arte cerdonic sue faberiter durāte dicto quibus annor tpe bene fideliter et legaliter edocebit instruet et informabit: quodq; sibi in victu vestitu calciamentis debite prouidebit. Unde obligauit ptothe cavit et submisit penes dictos patrem et filium presentes et vt supra stipulanti. recipiē, personam suam propriam et omnia bona sua mobilia et immobilia presentia et futura viribus compulsionibus carceribus et arrestis curiarum supradictarum et cuiuslibet earūdem. Et ita vt promissum esse tenere cōplere attendere et obseruare contraq; in aliquo nunq; facere dicere seu venire de iure vel de facto per se nec per aliquā aliam personam interpositam seu interponendā alicuius vel aliquorū arte ingenio seu cautela per solēnem et validā stipulationē et sub obligationib; pced. partes predictae et earum quelibet sibi adinuitē mutuo vicissim presentibus stipulantibus et recipiētib; vt supra promiserūt et iurauerunt: ad et super sancta dei euangelia ab ipsis partibus et quolibet earūdem suis destrictis manibus copozaliter gratis tacta. Renūciante sine super omnib; et singulis specialiter sub dicto iuramento gratis et sceleriter iuris et facti ignorantie: omnis actioni exceptioni et deceptiōi doli mali fraudis vis metus erroris et in factū. Ad ditionē indebit: sine causa: vel ex iniusta causa. fozi pmiuegio petitioni libelli et oblationi eiusdē decem et viginti dierū inducis ferriq; messū et vindemiarum. et omni aliq; dilationi tēporis. quibuslib; q; litteris status gratie siue respectu ad tēpus impetratis et impetrādis. Et ceteris iuris et facti auxilij beneficijs et remedijs: quib; mediā. extra predicta aut ex eis aliqua venire potest vel in aliquo se iurare de defendere seu tueri. De quibus oibus et singulis supradictis quelibet pars perit sibi heri publicū instrumentū seu publicā instrumenta vniuersa plura per me nota. publicum infrascriptum. Acta fuerūt hec &c.

¶ Et nota q; quelibet persona que educeuit suis manib; operari seu laborare siue in artib; mechanicis siue in agricultura vel in custodia aialiu aut alias potest se et operas suas ad certū tps vel diurna mercede locare. De quib; formas instrumentorū hic ponere nō intēdo quia satis poterūt colligi paucis verbis siue clausulis mutatis et pcedēt. forma. prout em̄ valde forte singulas formas de singulis cōtractibus ordinare. vñ ingeniosus tas

bellio p se poterit et formis hic positis multas alias formas cōponere. Diferrimi enim ingenij est vti semper inuentis et non inueniendis.

¶ Forma instrumenti locationis bonū ad arandum siue laborandum.

In dei nomine amen. Anno &c. Nonerint &c. q; nobis iohannes de sancto baudilio bona fide et sine dolo &c. Tenore &c. locauit cōcessit tradidit andree philippipresenti stipulanti. &c. duos boues domitos et aratres quorum vnus est pili nigri et alius pili lauri apud p̄ciatos per ipsas partes valere cōmuni extimatione sexdecim libras turoſi. ad aradū siue laborandum. ad et per tempus vnus anni proxime futurū. et hoc pro mercede triū librarum turoſi. solūendarum in fine dicti anni. Promittens dictus nobilis iohannes antedicto andree habere vt supra stipu. q; dictos duos boues factiet em̄ andree tenere per totum dictum tempus vnus annus ita iurauit ad et super sancta dei euangelia ab eodem copozaliter manu sua dextra gratis tacta et sub obligatione omnium bonorum suorum presentium et futurorū. Dicitur vō andreas philippip̄sētens et recognoscens se dictos duos boues habere bona fide et sine dolo p se et suos hered. et in futuris successores quoscūq; pmisit et cōuenit prefato nobili iohanni de sancto baudilio presenti stipulanti solēnter et recipienti p se et suis hered. et success. in futurum vniuersis se predictos boues bene fideliter et diligenter tenere regere et saluare nec in fine dicti anni predictam mercedē siue summā triū librarum turoſi. eidem nobili iohanni soluere et satisfacere in pace et sine questione seu lite aut cōtradictione quacūq; arq; predictos duos boues ipsi nobili iohanni reddere et restituerē sanos et incolumes: alioquin casu quo dicti boues culpa seu negligentia dicti andree perierit dare et soluere ipsi nobili iohanni pro valore eorūdem bonū extimationē siue summam predictam sexdecim librarum turoſi. in fine predicti anni vna cum et p̄p̄. omnibus dānis et interesse per dictum nobilē iohannem aut suos fieri contingētibus quouismodo in petēdo et exigendo premissa vel ob mozam et retar dationem solutionis seu restitutionis eorūdem. pro quibus omnibus et singulis supradictis firmi tenendis cōplend. soluend. et inuolabiliter obseruand. p̄ nominatus andreas philippi obligauit et submisit penes dictum nobilem iohannem de sancto baudilio presentem et vt supra stipulanti. recipiē, personam suam propriam oia bona sua mobilia et immobilia presentia et futura viribus compulsionibus carceribus et arrestis curiarū &c. Et ita vt promissum esse tenere cōplere attendere et contraq; in aliquo nunq; facere dis

¶ Forma instrumenti locationis bonū ad arandum siue laborandum. fol. lxxviii.

cere seu venire de iure vel de facto: per se nec p aliu aliqua rōne si
ue causa p solēnem & validā stipulationē & sub obligatione predi
cta dicitur andreas philippi pmissit p̄fato nobili iōāni vt supra sti
pu. & recipiēt. & iuravit ad & sup sc̄ta dei euangelia ab eodē corā
a Cōsu
rariam p̄oraliter manu sua dextra gratis tacta renuncians inde supradic
p̄auit & recipiēt. & iuravit ad & sup sc̄ta dei euangelia ab eodē corā
ctis omnibus & singulis & specialiter sub dicto iuramento iuriez
etiam di
facti gnozantior: oīq; actioni & exceptioni doli mali metus & in fa
cit do. ro
ctum conditōiōi debet ibi sine causa vel ex iniusta causa fori p̄uici
legio petitiōi libelli & oblatiōi eiusdem decem & viginti dies
landinum
rum inducīs ser̄sūq; messium & vindemiārū: & omni alij dilatio
i sua sum
ni temporis quibuscūq; litteris status gratie sine respectu
ma artis
ad tēp̄ impetratis & impetrādis & cetero iuris & facti auriōis
notarie. i
beneficij & remedij quibus mediāsi. cōtra predicta venire possēt
instrumen
in aliquo se iuuare defendere seu tueri. De quib⁹ oib⁹ & singulis
to in su
supradictis p̄fatus nobilis iōānez etiā dicitur andreas casu
periozi
quo indigeret petierit sibi & cui⁹ ipoz fieri publicū instrūm per
apostilla
me notariū publicū infra scriptū. Acta fuerūt hec &c. ¶ Et nota
signato. i
q; qñ q̄s tradit & cōcedit suos boues vel alia aialia sicut equos
sine ipi⁹
muloz & silia eo modo quo cōtinetur in p̄cedē. forma tūc est. vbi
ra locatio q; sibi interuenit certa merces in pecunia. Si autem
vide qua
tradantur boues pro pensione certe quāritatis bladi puta vnus
liter tale
summarē tosellē pro quolibet boue sicut cōter fieri soler: tūc nō
infr̄z sic
erit pp̄rie locatio sed alius contractus. Itē caueas tibi in h̄mōi
scribēdū
cōtractibus locatiōis animalū ne piculū interit⁹ siue casus fori
ne sapiat
tūci vel diuini incūbat colono siue conductori sed semper pertie
virarū
near dño h̄mōi animalium: als em talis contractus saperet ad
p̄auit &
vsurariam p̄auit & esset prohibitus & reprehensione dignus.
tem.

¶ Forma instrumenti locatiōis domus & p̄edij rustici.
In deinoe amen. Anno &c. Nouerint &c. q; thomas
de pilo bona fide &c. Tenore &c. locauit siue arrenda
uit quia idem sunt & titulo vere locatiōis siue arren
damēti tradidit seu quasi tradidit & cōcessit & ad rē
pus infra scriptā desamp̄eravit andree philippi p̄ez
i sua fun
senti stipulatiō. solēniter & recipi. p ser suis hered. & successio. in su
ma. c. v.
rurū vniuersis vicis quandā suā domū sitā in tali loco cōfrōsi. sic
rubi. for sic. Item quedam campū & quandā vineam dicto campo cōfrōsi
ma. it̄ri.
quam situatos in tali territorio cōfrōsi. &c. Ad & per tempus no
locatiō
uem annozum in festo beate marie mēsis augusti proxime futu
nis do
ro incipiendorū & in simili die siue festo dictis nouem annis re
mus ad
uolūtis & completis finendorū. Et hoc. p mercede annua decem
pensio
librarum turosi. soluendarum in fine cuiuslibet anni. Et vltra hoc
nē. folio
dictus andreas tenebit soluere quolibet dictozum nouem annoz
lxiij. i
rum onera annua dictozum p̄edioz: scilicet census siue pensio

& talia. Promittens dictus thomas p̄fato andree vt supra stipu.
q; domum campū & vineam p̄dictos faciet eidē andree & suis
per totū t̄ps p̄dictum nouem annoz habere tenere & quiete ac
pacifice possidere vel quā. Et q; ab omni persona contradicēsi.
molestāsi. inquietāsi. seu impediēsi. dictū andream & suos defenz
derz amparabit in iudicioz extra suis & suos p̄fati thome. p̄p̄as
sumptibus & expēs. pro quibus omnibus & singulis p̄dictis fir
mius tenend. complect. & obseruāsi. p̄nominatus thomas de pilo
obligauit & p̄orb̄ccauit & submisit penes dictū andrē philips
pi presentē & vt supra stipulatiō. & recipiēt omnia bona sua mo
bilia & immobilia presentia & futura virtuos & cōpulsionibus cur
riarum &c. pone quas partes conueniēt. p̄mittens insup dis
ctus thomas de pilo antedicti andree philippi presentis stipu. &
et recipiēt. vt supra se nihil fecisse aut dixisse in p̄teritum. & q; ni
bil dicit seu faciet in futurum propter q; p̄dicta omnia & singu
la minorem in aliquo obtineant vel habere debeant perpetuo ro
boris firmitatem vel q; cassari irritari annullari valeant quomo
dolibet vel rescindi. Sed ita p̄dicta omnia & singula pur supra
scripta sunt rata grata & firma semper habere eaq; tenere arren
dere & obseruare: contraq; in aliquo nunq; facere dicere seu veni
re de iure vel de facto per se nec per aliquam aliam p̄sonam iter
posttram seu interponendam alicuius vel aliquozus arte obligatio
seu cautela per solēnem & validū stipulationem & sub ingentio
ne p̄dicta dictus thomas de pilo promissit dicti andree philip
pi & p̄senti vt supra stipulanti & recipiēt. Et iuravit ad et super
sancta dei euangelia ab eodē corāp̄oraliter manu sua dextra gra
tis tacta. Sub quo quidē iuramēto & super p̄dictis omnibus &
singulis renunciauit sed dictus thomas de pilo gratis & sciētē
iuris & facti gnozantior: omniq; actioni & exceptioni & deceptioni
doli mali fraudis vis metus erroris: in factum conditiōi inde
biti sine causa vel ex iniusta causa fori p̄uiciōis petitiōi libelli
& oblatiōi eiusdem decem & viginti dierum inducīs ser̄sūq; messis
sum & vindemiārū: et omni alij dilatiōi t̄ps. Et generaliter
omni alij iuri canonico & ciuili nouo & veteri scripto & nō scripto
diuino & humano promulgato & promulgando quo vel quib⁹ me
diante contra p̄dicta aut ex eis aliqua venire possēt vel in ali
quo se iuuare defendere seu tueri. Et dictus andreas philippi lo
catiōnem siue arrendamentū huiusmodi recipiēs & acceptās bo
na fide & sine dolo per se & suos heredes & in futurū suc. quocūq;
q; p̄missit & cōuenit supradicto thome de pilo presentis stipu. solē
niter & recipiēt p̄ se & suis hered. & success. in futurū vniuersis
se dicto thome soluere & satisficere in pace & sine q̄stione seu lite
aut cōtradictiōe q̄cūq; dictā annuā mercedē siue summā decē li
s iij